

POZIV

POZIV

List đakovačkih bogoslova
ISSN 1330-6677
UDK 22/28
God. XXVI (2021.) br. 1

Izdavač

Bogoslovno sjemenište
Đakovo
Strossmayerov trg 5
31 400 Đakovo

Odgovorni urednik

izv. prof. dr. sc.
Stjepan Radić, rektor

Glavni urednik

Florian Zagorščak

Uredničko vijeće

Antun Nikolić
Bernard Prelčec
Vladimir Sabo
Luka Marošević

Lektura

Ana Vladić, mag. educ.
philol. croat.

Adresa uredništva

Strossmayerov trg 5
31 400 Đakovo

e-adresa

poziv.urednistvo@gmail.com

Naklada

750 primjeraka
Časopis izlazi jedanput
godišnje.

Uplata

Đakovačko-osječka
nadbiskupija
Nadbiskupijski ordinarijat
IBAN:
HR9624850031100203891
Model plaćanja: HROO
Poziv na broj: 29310-2020
Opis plaćanja:
Za časopis »Poziv«

Grafička priprema i tisak

Glas Slavonije d. d., Osijek

SADRŽAJ

1	Urednikova riječ, <i>F. Zagorščak, glavni urednik</i>
2	»POD OBRANU SE TVOJU UTJEČEMO, SVETA BOGORODICE«
3	Marija: uzor i majka u patnji, <i>M. Krešo</i>
5	Koronavirus – Božja kazna ili znak posljednjih vremena?, <i>N. Klemen</i>
8	Kako se biblijski čovjek postavljao spram bolesti i teških situacija? Biblijski govor o bolesti, <i>M. Macanić</i>
11	Pastoral u vrijeme koronavirusa. Izazovi i rješenja, <i>S. Krešo</i>
15	Uskraćenost zajedništva. Mogućnost za ponovno ukazivanje na važnost zajedništva i samoće, <i>J. Vuksanović</i>
19	Zagovor Blažene Djevice Marije i svetaca u nevoljama, <i>A. Pekić</i>
22	»TVOJE USNE MOJE REKOŠE IME«
23	Svjedočanstva novih bogoslova
29	Razgovor s budućim mladomisnicima, <i>V. Lončar (prir.)</i>
35	Intervju s doc. dr. sc. Borisom Vulićem, <i>M. Krešo (prir.)</i>
39	»TRČITE TAKO DA DOBIJETE NERASPADLJIVI VIJENAC«
40	Aktualnost romana »Krstitelj« Mire Gavrana. Elizej, Saloma i Bileam kao kršćanske paradigme, <i>A. Nikolić</i>
44	»Biti uvijek blizu Isusa.« Blaženi Carlo Acutis, <i>D. Balažević</i>
47	»Dati najbolje od sebe«. Dokument pape Franje o kršćanskom poimanju sporta, <i>M. Slobodan</i>
51	Nekoliko misli o simboličkim pelikana, <i>A. Čeke</i>
54	AD FONTES!
55	Podrijetlo i značenje geste miješanja vina i vode u svetoj misi, <i>B. Rudinski</i>
58	»Nek' mi se uzdigne molitva kao kâd pred lice tvoje.« (Ps 141, 2). O značenju tamjana u liturgiji, <i>A. Ihaž</i>
62	Kratki prikaz katoličkog nauka o egzorcizmu, <i>V. Sabo</i>
67	Ps 89., <i>B. Rudinski</i>
68	KRONIKA SJEMENIŠNOG ŽIVOTA
81	VESELI KUTAK
82	<i>A. Nikolić i B. Prelčec (prir.)</i>

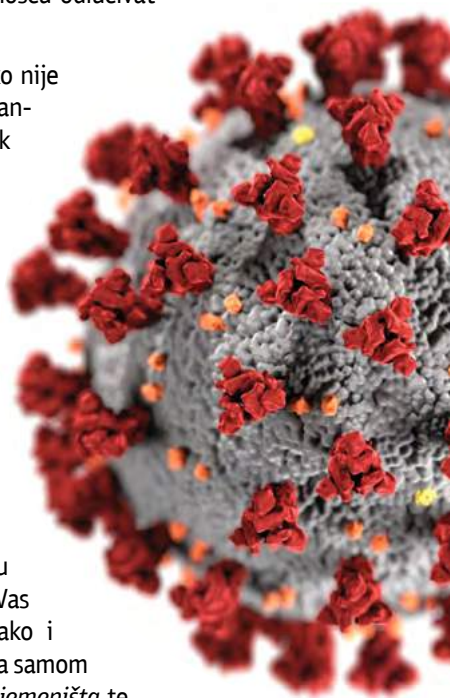
Florijan ZAGORŠČAK

Urednikova riječ

Ne bi bilo iznenađujuće, dragi čitatelju/čitateljice, kada bi Vam pri čitanju ovoga retka kroz glavu prolazila pitanja: »Ima li štogod vrijednoga ovdje pročitati? Može li štogod dobrog proizaći iz pera đakovačkih bogoslova?« Vjerujte, i sami smo si postavljali ta i mnoga slična pitanja. Svrhovitost ovoga časopisa, kao i njegovo viđenje, uvijek je rađalo gotovo istim propitkivanjima. No nismo se pokolebali! U nakani da čitateljima ponudimo nešto zanimljivo i donekle jedinstveno pokušali smo se voditi jednom koliko-toliko izmijenjenom rečenicom iz filma *Gladijator*: »Ono što mi napišemo, to će odjekivati vječnošću!« O tome hoće li doista ovi tekstovi odjekivati vječnošću odlučivat ćete Vi.

Koronavirus je uvelike obilježio naše živote, pa tako nije ni mimoišao prvo poglavlje ovoga broja. Iako je pandemija koronavirusa uzrokovala brojne nevolje, ipak nije sve crno. Bolest i fizička odvojenost od drugih, shvaćeni kao blagoslov, doveli su nas do nevjerovatnih spoznaja u našim duhovnim životima, što smo i nastojali približiti čitateljima svojim tekstovima. Nakon već ustaljene rubrike sa svjedočanstvima novih bogoslova te intervjui-ma (budućih) svećenika uslijedio je svojevrstan »duhovni kutak«. Njime smo nastojali pokazati kako postoje brojni izvori iz kojih možemo crpiti svoju duhovnost, kao i primjeri čije kreposti možemo nasljedovati u svakodnevnom životu iako bi nam se na prvu moglo učiniti da nemaju neku posebnu poveznicu s kršćanstvom. U predstavljanju i približavanju pojedinih liturgijskih pitanja pred Vas stavljamo tumačenja kako onih svakodnevnih, tako i onih izvanrednih liturgijskih radnji. Tradicionalno na samom kraju ovoga broja nalazi se *Kronika Bogoslovnog sjemeništa te Veseli kutak*.

Surađujući s autorima članaka donesenih u ovome broju, sve bolje mogu razumjeti Kristove riječi: »sinovi su ovoga svijeta mudriji od sinova svjetla« (Lk 16, 8). Uistinu, snalažljiv način na koji su autori oblikovali svoj rad i iznijeli svoje misli izazivao je u meni uvijek iznova osjećaj divljenja i zahvalnosti spram povjerene mi službe. Nadam se da će članci ostaviti isti dojam i na Vas. Ako to pak ne bude tako, volio bih da znate: »Bili smo realni, tražili smo nemoguće!«

»Pod obranu se tvoju utječemo,
sveta Bogorodice«

Matej KREŠO

Marija: uzor i majka u patnji

O teškim vam vremenima, braćo, i ne moram govoriti. A da se u njima nalazimo, sigurno je. Ova zaraza uzdrmala je ništa manje nego čitav svijet i, vjerujem, mnoge ljude. Ne želim vam govoriti o vremenima u kojima ljudi gube sigurnost, povjerenje u druge, povjerenje u državu i možda čak povjerenje u Boga, koji je nada za bolje sutra. Ne želim vam govoriti o vremenima koja čine izgubljene od sigurnih, kukavice od hrabrih i uplašene od vjernih. Ne želim vam govoriti o tome što svi vidite i znate: mnogi gube osiguranu egzistenciju i nadu, te padaju u strah i beznađe. Ne treba nas, braćo, čuditi, dakle, kada vidimo oko sebe, da ljudi bačeni u nesigurnost i izgubljeni u strahu pribjegavaju cinizmu, upiru prstima u drugoga okrivljujući »nesposobne« vlasti, pripisujući teret koji ih drobi drugome, objektivizirajući »krivoga« da se na njemu izliječe od teških osjećaja koje ne znaju procesuirati – neznajući da taj teret ima svoje ime, a to je očaj. Uistinu, pandemija očaja buknila je među nama i zaraznija je od bolesti COVID-19 i posljedice su daleko pogubnije jer gdje i u teškim slučajevima bolest COVID-19 oduzima dah, nekad i tijelo, očaj uništava čovjeka i krade mu dušu. Čini ga nesposobnim djelovati, nadati se i vjerovati. Očaj trga čovjeka dok ga ne svede na ništa.

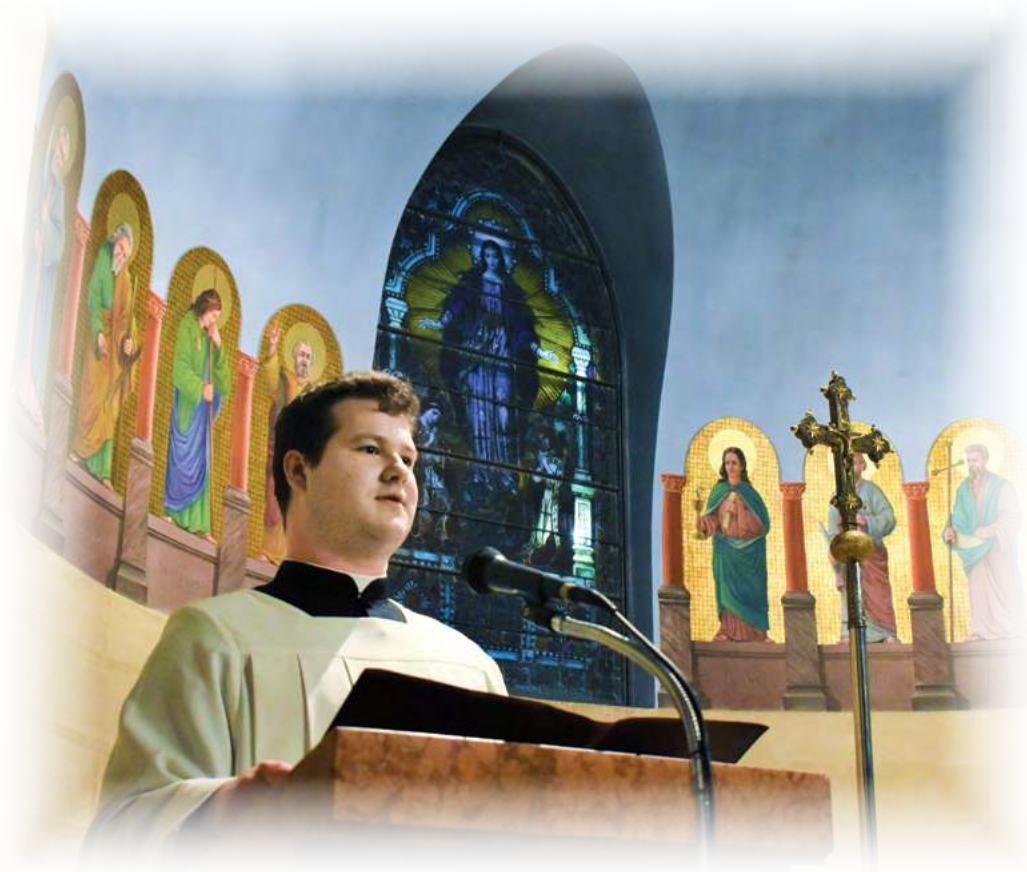
Nije pandemija očaja započela u veljači ove godine, niti prošle. Ona je među nama od pada ljudi i toliko je često upravljala narodima, pa čak i izabrani narod svela na sveti ostatak, koji će se vratiti. Upravo taj sveti ostatak pokazuje nam oružje kojim se borimo protiv pandemije, a to je vjera. A čije je svjedočanstvo vjere vjerodostojnije i jasnije od bez grijeha začete Blažene Djevice Marije? Ona, iako izuzeta od srove stvarnosti grijeha, nije bila natprirodna ili strana ljudskosti, kao neko biće iznad čovjeka, nego savršen primjer potpunog predanja vjeri od pristanka »neka mi bude po riječi tvo-

joj« (Lk 1, 38). To priznaje i Elizabeta u svom pozdravu »blago onoj koja povjerova da će se ispuniti što joj bi rečeno od Gospoda!« (Usp. Lk 1, 45). Ta pohvala ne pripada samo posebnom trenutku navješćaja. To je, doduše, glasan čin Marijine vjere u očekivanju Krista, ali je također i početak odakle polazi cjeli njezin put k Bogu, cijeli njezin put vjere, reći će sveti Ivan Pavao II. u enciklici *Redemptoris Mater* (usp. br. 14). Taj je put Mariju doveo u Jeruzalem da bude uz Krista kad ga glavari budu odbacili, osudili, a rimski upravitelj bude poslao na križ s dvojicom razbojnika. Sve poruge, sva poniženja, sva vika i dreka naroda pada na njezinu izranjenu dušu. Motri Sina u silnoj patnji i sama pati s njim u najtežoj kušnji vjere koju je izdržala jer je do kraja vjerovala. »Blažena Djevica tako je napredovala u hodočašću vjere te je svoje jedinstvo sa Sinom vjerno održala sve do križa«¹, ističu oci Drugoga vatikanskoga koncila, a sveti Ivan Pavao II. dodaje: »Po toj vjeri Marija se do dna sjedinjuje s Kristom u njegovom poniženju.«² To je onaj *kenosis*, onaj »opljeni sam sebe« (usp. Fil 2, 7), o kojemu je pisao sveti Pavao u *Poslanici Filipljanima*, koji je Krista doveo do otuđenja od svake božanske i ljudske časti. Uz onoga koji bijaše poslušan do smrti na križu i Marija se sva predala posluhu vjere pod križem, da kao nova Eva s novim Adamom zasluži novi život milosti svemu svijetu. Tako je Blažena Djevica Marija napredovala na putu vjere sve do križa.

Krist, kada je na križu visio, nije nas ostavio same, već nam je darovao samoga sebe u eu-

¹ DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija o Crkvi »*Lumen Gentium*«, u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti*, Zagreb, 1972. (= LG), br. 58.

² IVAN PAVAO II., *Redemptoris Mater* – Otkupiteljeva Majka, Enciklika o Blaženoj Djevici Mariji u životu Crkve u hodu, Zagreb, 1987. (= RM), br. 18.

haristiji, kao što je i nama dao svoju Majku da bude nama Majka u onoj milosti koju je zaslužio na križu. Kristove riječi upućene Mariji podno križa: »Ženo, evo ti sina!«, i Ivanu: »Evo ti Majke!« (Iv 19, 26) ne treba shvatiti kao neko zemaljsko zbrinjavanje Marije ili kao utjehu ožalošćenoj Majci, nego kao objavu duhovnog majčinstva, ne samo za Ivana nego i za sve otkupljene po križu, to jest za sve ljude. Prisjetimo se istaknute veze između »Ženo!« i »moj čas« u Kani Galilejskoj (usp. Iv 2, 4). Tad je na Golgoti stigao taj trenutak pa Isus ponovno naziva Majku kao »ženu« spasenja, jer »moj čas« za Isusa uvijek znači golgotski trenutak, a to je spasiteljska smrt na križu. U sudbonosnom trenutku, kad se zmiji satre glava, kad je »knez ovoga svijeta zbačen van« (usp. Iv 12,

31), Marija je uz njega, Otkupitelja, Suotkupiteljica koja s njime pobjeđuje Sotonu, kneza ovoga svijeta. Nazivom »Ženo!« (usp. Post 3, 15) Isus pokazuje da je Marija ona žena koju proroštvo iz davnina navješćuje u neprijateljstvu sa zmijom.

U toj vjeri sadržan je i Službeničin posluš i ljubav Majke boli. Marijin je primjer za nas dragocjen jer nas čeka kušnja vjere na hodočasničkom putovanju prema vječnom cilju – putovanju kojim ona kroči kao vodilja ispred Crkve te joj postaje stalan znak za to hodočašće.

Marijo, Majko boli i uzore naš u kušnjama ovoga života, budi nam primjer i zagovaraj nas u ovim teškim vremenima kod svoga Sina; »ne odbij nam molbe u potrebama našim i od svih nas pogibelji oslobodi«. Amen!

Nikola KLEMEN

Koronavirus – Božja kazna ili znak posljednjih vremena?

Uvod

Naslov koji bombardira i salijeće u posljednjih godinu dana dobar dio teologa, znanstvenika, liječnika i mnogih drugih upravo jest ovaj: »Koronavirus – Božja kazna ili znak posljednjih vremena?« Taj doista čudan i potežak naslov stavlja u razmišljanje svakoga čovjeka, iz razloga što je cijeli svijet njime zahvaćen. Temelj je za propitkivanje jasan: »Zašto se sve ovo s koronavirusom događa?« Postoje različita tumačenja današnjeg stanja koronakrize: apokaliptičari će reći da je ova kriza kazna, dok s druge strane apologeti tvrde da Bog nikad ne kažnjava. Istina je vjerojatno na pola puta. Budući da je cijeli svijet zahvaćen koronakrizom, možemo je okarakterizirati kao znak vremena. Čak ni znanost nema odgovore na ovu krizu. Mi živimo, koliko i sami vidimo, u kulturi scijentizma i više se uzdamo u znanost nego u religiju i Božju providnost.

Tumačenje kazne u Svetome pismu

Kada bismo počeli s teološkog gledišta promatrati situaciju koronavirusa, različiti bi nam se odgovori motali po glavi. Božja kazna jest, dakako, jedan od njih. Teologija poznaje pojam kazne, rekli bismo od početka, što će reći od *Knjige Postanka*. Bog kažnjava, znamo, prijestup Adama i Eve, tako što ih izgoni iz raja te im daje jasnu poruku da se ondje više neće vratiti dok ne dođe Onaj koji će ih te kazne osloboditi (usp. Post 3, 15.23-24). Ako promotrimo riječi psalmista: »Ti kaznama popravljáš čovjeka« (Ps 39, 12), upute pisca *Knjige o Tobiji*: »Jer on kažnjava i prašta, dovodi u podzemlje i odande izvodi, i nema toga tko bi izmakao njegovoj ruci« (Tob 13, 2) i pisca *Poslanice Hebrejima*: »Jer koga Gospodin ljubi, onoga i stegom odgaja, šiba sina

koga voli« (Heb 12, 6), kao i mnoge druge sve-topisamske tekstove, zaključit ćemo da se Bog i preko kazne obraća čovjeku. Možemo uvidjeti iz navedenih biblijskih tekstova da kazna nije samo zbog kazne ili iskaljivanja tamo nekog sadišćikoga Boga nad svojim stvorenjem. Dakle, Božja kazna nije znak napuštanja čovjeka, nego upravo suprotno. Sveti Ivan Pavao II. utvrdio je da Bog »premda voljan oprostiti, radi dobra i časti samog čovjeka, zahtijeva zadovoljštinu«¹. Bog nastoji kaznom čovjeka vratiti na pravi put s kojega je skrenuo u propast.

Božja kazna – prilika našoj slobodi

Iz do sada iskazanog postaje jasno da je kazna prigoda koju Bog pruža čovjeku, svojem ljubljenu stvorenju, kako bi se očistio, obratio i uredio svoj život, što je moguće bolje, po Božjoj volji. Također, kazna je i prigoda za duhovni rast i spoznaju vlastitog života kao vrijednog dara koji prvenstveno nije usmjeren na ovozemaljski život, već na onaj vječni. Stoga, kao što zemaljski otac odgaja dijete i ne nagrađuje ga zbog njegovih grijehova, tako i nebeski Otac odgaja svakog čovjeka na zemlji svojom ljubavlju i kaznom, kako bi ga formirao ispravno. »Božje pripuštanje fizičkog i moralnog zla tajna je koju Bog osvjetljuje u svom Sinu Isusu Kristu koji je umro i uskrsnuo da pobijedi zlo. Vjera nam daje sigurnost da Bog ne bi dopustio zlo kad ne bi učinio da iz samoga zla proiziđe dobro, putovima koje ćemo potpuno znati tek u vječnom životu.«²

¹ Opća audijencija pape Ivana Pavla II., 20. travnja 1983., Ins. VI/1, br. 2, 1008. Prema: Đ. HRANIĆ, Kristološki naglasci u učenju pape Ivana Pavla II., u: *Bogoslovska smotra* 76(2006.)4, 901-947., ovdje 904.

² *Katekizam Katoličke Crkve*, Zagreb, 2016., br. 324.

Već spomenuta spoznaja vlastitog života kao dara kod ljudi često ne budi zahvalnost, već oholost njegova očuvanja pod svaku cijenu. Ova koronakriza dobro je vrijeme da si postavimo pitanje: »Jesmo li stvoreni da živimo vječno na zemlji?« U *Knjizi Postanka* pronalazimo Božji plan o čovjekovu vijeku na zemlji, gdje Bog govori kako njegov duh neće u čovjeku ostati davičnika (usp. Post 6, 3). Bog nas je, dakle, primarno stvorio za nebo, ali nebo kao zajedničku stvarnost koja počinje već sada, ovdje na zemlji. Kada bismo istinski brinuli za svoju cjelovitost – dušu i tijelo, a ne samo za tijelo, vjerujući u nemogućnost propadanja duše kao besmrtnosti, ispovjedili bismo svoju vjeru u život vječni bez straha i ovozemaljskih briga zbog bolesti i smrti koje sa sobom donosi pandemija koronavirusa. Na zgrtanje blaga na nebu, a ne na zemlji (usp. Mt 6, 19-20), potiče nas i sveti Toma Akvinski: »Kada bi najviši cilj kapetana broda bio da očuva svoj brod, on se nikada ne bi ni pomjerio iz luke.«³ U ovom slučaju ako bismo se brinuli samo za tijelo koje je raspadljivo, što smo konkretno učinili za svoju vječnu dobrobit? Stoga važno je shvatiti slobodu kao naš najveći dar, ali pri tome ne smijemo zaboraviti ni posljedice naših izbora. Ostaje činjenica

da je Bog pravedan, jer daruje milost svakom čovjeku kako bi njome pripremio i pobudio čovjekov slobodan odgovor. »I mi djelujemo, ali djelujemo sudjelujući s Bogom, jer On djeluje pretječući nas svojim milosrđem. Pretječe nas da nas ozdravi, a potom nas prati da ozdravljeni očvrstimo. Pretječe nas da bi nas pozvao i pratit će nas da nas proslavi. Pretječe nas da bismo u pobožnosti živjeli, a pratit će nas da bismo s njime vječno živjeli, jer zasigurno bez njega ne možemo ništa.«⁴

Naša je suradnja s Bogom neupitna i iznimno važna. U ovom nas slučaju koronakriza društveno izolira, ali nas vraća Bogu molitvom i razmatranjem *Svetog pisma*, usmjerava nas na bližnje do kojih uistinu marimo, ali i koji mare za nas, te si možemo osvijestiti Petrov odgovor: »Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga!« (Iv 6, 68). Budući da nam koronakriza pomaže otkriti Boga kao nosivu vrijednost naših života, možemo je okarakterizirati kao blagoslov.

Koronakriza i posljednja vremena

Kao što smo već spomenuli, živimo u svijetu gdje se čovječanstvo više oslanja na znanost, a puno manje na *Sveto pismo* koje, posebno

³ Sveti Toma Akvinski, 27. siječnja 2014. Dostupno na: https://www.sveti-juraj.org/3nkg_14.html (24. 2. 2021.).

⁴ *Katekizam Katoličke Crkve*, Zagreb, 2016., br. 453.

nama vjernicima, daje istinske odgovore. Iako Isus govori da »dan i čas« zna samo Otac (usp. Mk 13, 32), ljudi se i dalje zanimaju za ono što im budućnost donosi i na različite načine pokušavaju doći do odgovora. Neupitno je da živimo u posljednjim vremenima koja nisu počela s koronakrizom, ali ona sigurno jest jedan od znakova tih vremena koje Bog dopušta kako bismo ostali prisutni, budni. Ako nas nešto može održati budnima, to je slušanje i razmatranje Božje riječi te slavljenje euharistije. Crkva, kao mjesto uprisutnjenja Božje riječi i Kristova pashalnog otajstva, i sama se našla u ovoj koronakrizi pred brojnim izazovima, poput zatvaranja crkvenih vrata vjernicima i nemogućnosti slavlja sakramenata. Zbog nemogućnosti fizičkog prisustvovanja vjernika na euharistijskim slavljinama stavljao se naglasak na duhovnu pričest, koja prestankom pandemije ne bi trebala postati izlikom neodlaska u crkvu. »Vrijeme je već da se oda sna prenememo« (Rim 13, 11), počnemo misliti na svoj konac i krenemo činiti dobro!« (Usp. Sir 28,6).

Iako nam se u razdoblju pandemije koronavirusa život može učiniti kao »neprekinuti niz patnji, koje povremeno prekidaju trenuci sreće, nakon čega nam je patnju još teže podnositi«⁵, to ne mora biti tako. Na to nas potiče i Pio XII., koji se prisjeća da u *Knjizi Otkrivenja* sv. Ivan

»nije ugledao samo ruševine uzrokovane grijehom, ratom, gladi i smrću, već ponajprije, pobjedu Krista. Uistinu, put Crkve kroz stoljeća je via crucis (križni put), ali je istovremeno i pobjednički hod. Kristova Crkva, Crkva čovjeka vjere i kršćanske ljubavi, uvijek je ta koja donosi svjetlo, otkupljenje i mir čovječanstvu koje je izgubilo nadu. Iesus Christus heri et hodie, ipse et in saecula (Isus Krist jučer i danas isti je – i uvijek, Heb 13,8). Krist je tvoj vodič, iz pobjede u pobjedu. Slijedi ga.«⁶

Zaključak

Osvrnuvši se na temu koronavirusa kao Božje kazne ili znaka posljednjih vremena, možemo zaključiti da Bog dopušta s višim ciljem ovu situaciju koja je pogodila cijeli svijet, a koja nam je trenutačno možda još uvijek nedokučiva. No ipak je važno shvatiti da koronavirus, bio on kazna ili znak posljednjih vremena, svakako predstavlja poziv na obraćenje, budnost i privrženost Bogu, poziv da se vratimo Kristu, prvoj ljubavi. I u ovoj kriznoj situaciji imajmo na umu da nas posljednja rečenica *Svetog pisma* ne ostavlja u strahu, već u nadi u što skoriji Kristov dolazak: »Dođi, Gospodine Isuse!« (Otk 22, 20).

⁵ M. GAVRAN, *Krstitelj*, Zagreb, 2002., 63.

⁶ Pio XII., Govor 12. rujna 1948., u: *Discorsi e Radiomessaggi*, X (1948-1949.), 212. Prema: <https://vigilare.org/vijest/je-li-koronavirus-bozja-kazna/> (25. 2. 2021.).

Mihael MACANIĆ

Kako se biblijski čovjek postavljao spram bolesti i teških situacija?

Biblijski govor o bolesti

Uvod

Bolest je stvarnost koja u isti mah nadilazi i prožima čovjeka. Nitko, naime, nije otporan na posljedice koje bolest sa sobom donosi, bilo da sam boluje, bilo da boluje netko od njegovih bližnjih. Valja imati na umu kako bolest nije samo fizičke naravi, već može biti unutarnje, odnosno duševne naravi. Teško je, doduše, razgraničiti koja je od njih intenzivnija. Svjedoci smo u posljednje vrijeme kako je bolest COVID-19 doslovno poharala svijet. Mnoštvo je bolesnih i umrlih. Na to nitko ne može ostati ravnodušan. Agonija je to s kojom se nije lako suočiti. U ovom članku iznijet ću promišljanje o poimanju bolesti u *Svetom pismu* i postavljanju biblijskog čovjeka spram nje.

Starozavjetni i novozavjetni pogled na bolest

U *Svetome pismu* postoje dva pogleda na bolest, starozavjetni i novozavjetni. Prvi na patnju gleda kao na Božju kaznu, dok potonji na nju gleda kao na priliku da se čovjek pročisti, preobrazi i suobliči Kristu, koji je i sam podnio bol i patnju, što je kulminiralo na drvu križa. Stari zavjet ima vrlo jasnu predodžbu patnje. Ona je kazna za grijehe koje je čovjek počinio. Čovjek, dakle, podnosi muku i tegobu za prijestupe koje je počinio, bilo to nepoštivanje Zakona ili činjenje grijeha kao takvog. Prema toj je postavci Bog onaj koji kažnjava čovjeka već na ovoj zemlji. Doduše, imamo proročke slike koje nagoviještaju kako patnja nije konačno čovjekovo stanje, to jest da dolazi vrijeme kada

će patnja postati put pročišćenja i pritešnje-nja Bogu. Izraelski narod proživljava iskustvo bolesti koje su ga tijekom povijesti snašle, od kojih je najprisutnija guba. Promatrajući bolest, uočavamo kako se biblijski čovjek *Staroga zavjeta* nalazi nijem i bespomoćan pred tim izazovom. U trenucima najveće boli i jauka obraća se Gospodu, koji ga jedini može spasiti od te nedaće jer je svaka ljudska pomoć zaka-zala. Također, bolest i patnja upotrijebljeni su u biblijskom svijetu kao sredstva kako bi loše

okarakterizirali onoga koji je podnosi. Njegov identitet u tom trenutku postaje ugrožen. Nije prihvaćen u društvu i smatra ga se nekom vrstom otpadnika. S ljudskog je motrišta to stigma koja je bila neizostavan znak onih koje je pogodila bolest.¹

Unatoč negativnom stavu prema bolesti starozavjetna praksa dopušta da čovjek posegne za mogućim izliječenjem. »Jasno se vidi da sama priroda ima sposobnost ozdravljanja. To je urođena sposobnost dobivena od Stvoritelja, neka vrsta preostale 'mudrosti' u prirodi preko koje Bog vrši popravak i pruža olakšanje grijehom oštećenom stvaranju.«² Imperativ je pokušati se izliječiti naravnim putem, ali to često nije dovoljno. Čovjek, kako onda, tako i danas, mora uz to čeznuti za duhovnim, unutarnjim ozdravljenjem, i uteći se Bogu za pomoć. Biblij-

ski primjeri pokazuju nam da je čovjek nemoćan uvijek kad se uzda samo u vlastite snage. Tek kada s Gospodinom nastoji nadići vlastite slabosti, čovjek postaje sposoban suočiti se s bolešću koja ga pritišće. Iako starozavjetni govor o bolesti počesto djeluje negativistički, po Božjim glasnicima, prorocima, naslućuje se jedna nova paradigma koja će u *Novom zavjetu* napraviti obrat u židovskom poimanju patnje.³

Kako je već rečeno, novozavjetni govor o bolesti i patnji dobiva sasvim novo značenje, ponajprije u svjetlu Isusova djelovanja i odnosa prema bolesnicima. Bolesnici su za njega oni koji su pogođeni nedaćom, ali ne i krivci za stanje u kojem se nalaze. Mnogo je primjera u kojima Isus čini čudesa i ozdravlja. Ozdravljajući slijepe, uzete, hrome, gubave, Isus želi naglasiti kako tjelesno ozdravljenje jest čovjekova želja, ali da ona nije najvažnija. Dok liječi, Isus naglašava da je puno važnije duhovno ozdravljenje koje čovjeka stavlja u novi odnos s Bogom.

¹ Usp. A. MALY, Biblijska antropologija zdravlja i bolesti, u: *Bogoslovna smotra* 90(2020.)2, 339-357., ovdje 347.

² Usp. G. W. REID, Zdravlje i ozdravljenje, u: *Biblijski pogledi* 11(2003.)1-2, 153-187., ovdje 166.

³ Usp. G. W. REID, Zdravlje i ozdravljenje, 169.

Premda je za Isusova iscjeljenja vjera nužna, iz istih evanđeoskih izvještaja možemo zaključiti još nešto – da do ozdravljenja može doći i u slučajevima kad je vjera slaba ili je uopće nema. Takva su čuda bila učinjena s namjerom da probude vjeru u Isusa kao Božjeg Sina.⁴

Čovjekov odnos prema bolesti

Kada dođe do unutarnje preobrazbe, čovjek se može puno lakše nositi i s bolešću koja ga može tjelesno snaći. Nije, dakle, smisao ljudskoga života živjeti bezbroj godina u »suznoj dolini«, koja je ionako samo hodočasnička ruta, nego u zajedništvu s Bogom, tijekom sve vječnosti. Stoga je važno da čovjek pronade smisao vlastite patnje. Spoznati kako nas ona još više suobljučuje Kristu znači da smo bliže cilju kojem stremimo, zajedništvu u eshatološkoj stvarnosti kojoj se nadamo. Sveti Pavao kliče: »Radujem se sada dok trpim za vas i u svom tijelu dopunjam što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo, za Crkvu.« (Kol 1, 24). Ta pohvala patnji nije drugo doli želja da se što više suobliču Kristu, za čije je ime spreman podnijeti svaku bol. Ideal patnje nije čovjeku naravan, ali itekako ima smisla kada se promatra iz vjerničke, kršćanske perspektive.⁵

Za svakog kršćanina *Sveto pismo* i tradicija predstavljaju izvor njegova opredjeljenja za nasljedovanje Krista. Stoga se bolest i patnja

u tom kontekstu čine kao sredstva da se postigne neuveli vijenac slave. Kada čovjek svjesno prihvati bolest i odluči se prepustiti Božjoj providnosti, znači da je spoznao svrhu i smisao vlastitog postojanja. Još od Adamova je grijeha čovjek u trajnoj razapetosti između dobra i zla. To ga zlo katkada želi obeshrabriti s boli i bolešću, ali iz kršćanskog horizonta ono nema posljednju riječ. Snaga Božje svemoći

nadjačala je nemoguć zla. Imajući u vidu kako je Krist Isus najbolji liječnik, pozvani smo biti njegovi nasljedovatelji, odnosno baštinici njegove besmrtnosti koja je izvojevana za nas i naše spasenje.⁶ Kada jednom pobijedimo bolest i raspadljivu smrtnost, poput Pavla ćemo klicati: »Gdje je, smrti, pobjeda tvoja? Gdje je, smrti, žalac tvoj?« (1 Kor, 15, 55).

Zaključak

Kada *Sveto pismo* govori o zdravlju, ono ne podrazumijeva samo fizičko zdravlje, nego i onu čovjekovu nevidljivu sastavnicu duha. Nadalje, zdravlje odražava čovjekovu komplementarnost, odnos s Bogom. Što je čovjek bliži Bogu, to je njegovo biće zdravije u duhovnom smislu riječi. Naš je život dar, povjeren od Boga. Dužni smo čuvati ga i odnositi se prema njemu s poštovanjem, kako prema Bogu, tako i prema samima sebi. Svjesni smo kako naš ovozemaljski hod nije vječan, ali naša nada i zalog vjere daju nam pravo duboko se ufati u Božje milosrđe i susret s njime u vječnosti kada će nas On, najbolji liječnik, izliječiti od svih naših malenosti i krhkosti.

⁴ Usp. *Isto*, 170.

⁵ Usp. Bolest i zdravlje u Svetom pismu i kršćanskoj predaji – predavanje dr. Ivana Bodrožića (30. 3. 2011.). Dostupno na: <https://www.zadarskanadbiskupija.hr/?p=4978> (8. 3. 2021.).

⁶ Usp. A. MALY, Biblijska antropologija zdravlja i bolesti, 343.

Stjepan KREŠO

Pastoral u vrijeme koronavirusa.

Izazovi i rješenja

Uvod

Kada se 2019. godine u Narodnoj Republici Kini pojavio novi virus, nitko (osim možda nekolicine multimiliarderskih filantropa) tada nije ni slutio da će samo nekoliko mjeseci poslije svijetom harati najveća pandemija naših dosadašnjih života. Koronavirus je za mnoge ljude, sve medije i političare postao glavna nesporedna stvar na svijetu. Društvo se u ovoj situaciji našlo u opasnosti i zbog sebe je predalo vlast nad društvenim, a djelomično i privatnim, životima ljudi u ruke struke. Ti stručnjaci okupljeni u kritični stožer imali su prvi put u svome životu priliku susresti se s globalnom smrtonosnom pandemijom i iskoristiti svoja znanja. Sa zebljom i nestrpljenjem mjesecima svakoga dana iščekivale su se nove obavijesti o koroni, a statistike o novozaraženima, testiranima i umrlima od koronavirusa postale su poput svetinje koja je upravljala našim životima. I to u punom smislu te riječi. Statistika je odlučivala gdje smijemo ići, s kime se smijemo sastajati, čime se smijemo baviti. (Samo)izolacija je postala društveno prihvaćena norma. Naravno, od toga sveobuhvatnoga stanja »novog normalnog« nije bila pošteđena ni Katolička Crkva.

U novonastalim okolnostima, kad se još ništa nije znalo o koronavirusu, mnoge su države u Europi i svijetu, pa tako i mala Hrvatska, u strahu i brizi za ljudske živote doveli ljudsku društvenu aktivnost do smiraja zabranama svih mogućih aktivnosti koje u sebi sadrže manjak fizičkog razmaka uključujući, naravno, i crkvene djelatnosti. Odjednom smo se zatekli u svijetu u kojemu su liturgijske, pastoralne i duhovne aktivnosti župnih i drugih zajednica naglo prekinute. Dok su neki vjernici širili razne teorije zavjere o koronavirusu i čudili se

slučajnosti kako je on – širitelj samoizoliranosti i manjka zajedništva – naletio baš za Uskrs, župnici i ostali svećenici našli su se pred novim izazovom – kako u ovoj pandemiji obavljati svoje poslanje i povjerenu im službu. Vjernici su u vremenu najveće neizvjesnosti bili zakinuti čak i za nedjeljnu svetu misu i za sakrament pokore također, pa slijedom toga više nisu mogli, za mir svoje duše, obdržavati sve crkvene i Božje zapovijedi.

Vjerska poučenost

Dodajmo na to i činjenicu kako su oni koji tvrde da »prihvaćanje i razumijevanje crkvenih zapovijedi podrazumijeva određenu razinu poučenosti u kršćanskoj vjeri te osobnog duhovnog i molitvenog života, koji ima potrebu za sakramentalnim životom te za eklezijalnom dimenzijom življenja i svjedočenja kršćanske vjere«¹ isti su oni koji blagonakono prihvaćaju sve odluke Stožera; tim više što su one suprotne crkvenim zapovijedima. I baš kao što ni Stožer ni itko drugi ne može osporiti zapovijed o poštivanju oca i majke, tako ne može osporiti svetkovanje nedjelje i pobožno slušanje i sudjelovanje na svetoj misi u zapovijedane dane, a o Božjoj zapovijedi da svetkujemo dan Gospodnji da i ne govorimo.² Odlomak koji ste upravo pročitali, dakako, nije kritika crkvenog učiteljstva, nego možda reprezentativni primjer jedne strane veoma raširenog fenomena među katoličkim pukom na Zapadu i u Hrvatskoj koji se izražuje više nego inače obznanio u doba koronavirusa

¹ Đ. HRANIĆ, Dozrelost za razumijevanje i usvajanje crkvenih zapovijedi, u: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije* 149(2021.)1, 2-4., ovdje 2.

² Usp. Ž. RELOTA, Zaraženi pastoral ili pastoralna pandemija, u: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije* 148(2020.)10, 33-34., ovdje 34.

i s kojim se pastoralni djelatnici, na prvoj crti župnici, redovito susreću – nezavidan manjak vjerske poučenosti među Božjim narodom.

Promašeni zelotizam...

Problem je bio i još uvijek jest dvostruk: s jedne strane, javili su se pojedinci koji su samouvjerenost smatrali da su odluke crkvenog vodstva na još uvijek smrtonosnu pandemiju toliko očito i debelo krive i da pojedinci razumiju stvar daleko bolje od crkvenog vodstva, te su ih stoga dužni podučiti u vjeri, što su i činili na društvenim i privatnim mrežama u obliku

dobra kritika uvijek dobrodošla, takvim pojedincima odjednom nije predstavljao nikakav problem ni svoju rođenu majku dati za nedjeljnu svetu pričest (na usta, nipošto na ruke). Karikiramo, naravno. Da su barem jednako toliko revnosti dali i Božjoj riječi, sjetili bi se da Crkva neće propasti ako ju oni ne spase jer je vodi Duh Sveti, a Krist ju je već spasio. Vidimo da se pastoralni život ne smije prosuđivati brzinski, već nam je potreban iskren suodnos pastira, biskupa i župnika, i vjernika laika, provođenje duboke i odgovorne uzajamne analize, donošenje često i mučnih odluka i poticanje verifika-

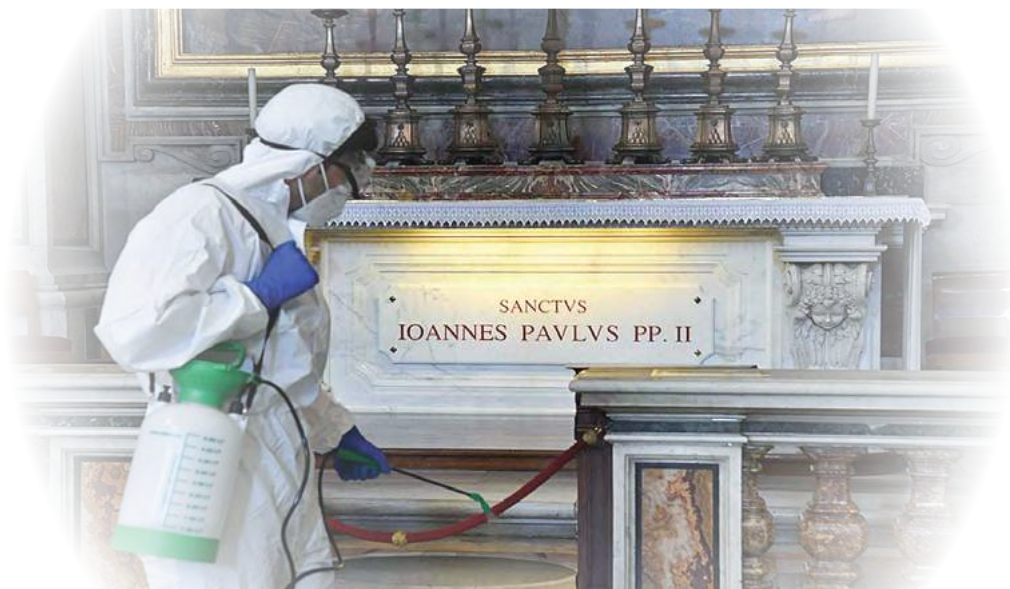
gotovo beskonačnih i gotovo nikad zasluženih kritika. I dok su dijelu katoličkog klera, koji je u koronavirusu vidio priliku za prijeko potreban produženi godišnji odmor, takvi pojedinci bili iritantni, što nepoučljivi ljudi često jesu, još su veći problem predstavljali onome dijelu klera koji je na sve moguće načine pokušavao iznaći rješenja kojima bi župni život donekle opstao i u ovo nemilo doba. Kako istovremeno očekivati nekakav ljudski angažman, a braniti im svetinju – sakramente? Kako objasniti ljudima da ima i drugih ljudi koji znaju i bolje od njih i da nisu oni nužno u pravu? Ili još gore, kako im objasniti da je potrebno slijediti odredbe crkvenog vodstva čak i kad se s njima ne slažemo i/ili kada su one potpuno pogrešne? I dok je svaka

cije. U ovome razlučivanju ne bismo se trebali usredotočiti na traženje loših strana u pastoralu, nego u evanđeoskom duhu osvijestiti stanje naših župnih zajednica pred Bogom i omogućiti svima suradnju i sudjelovanje u crkvenom životu. To razlučivanje hod je otkrivanja Božje volje u određenim situacijama jer ono je dar za koji treba moliti.³

... i manjak zelotizma

S druge strane stane problema manjka vjerske poučenosti, a manjak kao koronavirus hara ovim

³ Usp. A. ČONDIĆ, Župna zajednica pred izazovima suvremene doba, u: *Služba Božja - liturgijsko-pastoralna revija* 59(2019.)4, 345-359., ovdje 358.

našim, a i drugim prostorima; očitovala se, ili još bolje nije, jedna daleko veća skupina ljudi koja je slijedom dolaska »novog normalnog« odlučila prekinuti s dosadašnjom tradicijom (čitaj religijom). U vrijeme opće sakramentalne i vjersko-događajne suše mnogi vjernici došli su do nevjerojatne spoznaje – crkvene im strukture nisu potrebne jer moliti se može i kod kuće. Shvatili su da im je život poprilično udoban te da mogu živjeti i bez dolaska u crkvu. Ljudi su bili prisiljeni promijeniti svoju rutinu, te su neki, rutinski naučeni odlasku na nedjeljnu svetu misu, ironično, bili dovedeni do novih spoznaja zahvaljujući upravo crkvenom vodstvu. Zlosretni ljudi mogli bi reći da je Crkva u pokušaju spašavanja ljudskih života izgubila ljudske duše. To u svojoj biti i nije nužno loše jer svaka duhovna promjena na bolje treba se bazirati na stvarnim, a ne zamišljenim temeljima, što je tim ljudima koji su varali sebe i sve nas Crkva napokon omogućila. Luksemburški kardinal i predsjednik Komisije Biskupskih konferencija Europske Unije (COMECE) Jean-Claude Hollerich smatra da će pandemija koronavirusa ubrzati sekularizaciju u Europi za deset godina, ali on zbog toga ne žali jer bi taj proces Crkva prošla svakako, samo bi nešto duže trajao, te

smatra, kao i mnogi drugi, da je ova korona-križa ujedno i velika prilika za Crkvu. Ponovna evangelizacija Europe treba se odvijati ponizno te djelima i riječima, a Crkva mora opet postati kršćanskija, jednostavnija i ekonomski siromašnija.⁴ Tom se izazovu sekularizacije europskih društava Crkva već pokušavala oduprijeti i prije početka pandemije koronavirusa oblicima izvanredne pastoralne skrbi koje su usredotočene na nove društvene i socijalne okolnosti. Ciljanom pastoralnom skrbi za sekularne organizacije i mjesta društvenog života i slobodnog vremena, posebice zabave i rekreacije, čije zajednice uključuju ne samo vjernike, postiže se ne samo evangelizacija malovjernih nego i navještaj prisutnim nevjernicima. Takvim je ljudima često zajedničko odbijanje prisutnosti svetoga u životima pojedinaca i u skladu je s pozivom pape Franje o odlasku vjernika, posebice vjerskih službenika, na margine društva. Međutim, opiranje procesu sekularizacije i izvanredni modeli pastora nisu glavni cilj pa-

⁴ Usp. Pandemija koronavirusa ubrzat će sekularizaciju u Europi za 10 godina, tvrdi kardinal Hollerich, 5. rujna 2020. Dostupno na: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/pandemija-koronavirusa-ubrzat-ce-sekularizaciju-u-europi-za-10-godina-tvrdi-kardinal-hollerich>, (6. 3. 2021.).

storalnog djelovanja, nego ono prije svega ima pomoćnu ulogu redovitom pastoralu koji naviještanjem Božje riječi, različitim oblicima kulta i služenjem kršćanskom ljubavlju služi oživljavanju vjerskog života i razvoju religioznosti vjernika.⁵

Tabu-teme

Vrlo je nezahvalno sljedeću temu uopće i spominjati, ali vjerojatno je da kardinal Hollerich govoreći o ekonomski siromašnjoj Crkvi nije mislio na župnike koji zbog pandemije jedva krpaju kraj s krajem zbog općeg pada župnih financijskih primanja. Naime, kako dio Božjeg stada nije imalo priliku dati dio svog napora i rada u obliku milostinje cijeloj župnoj zajednici na korištenje, ono to nije ni učinilo. Neki se mogu, s pravom, zapitati kakve veze župne financije imaju s pastoralom. Korisno je stoga podsjetiti kako prvotni smisao crkvenih struktura i jest pastoral jer cjelokupno crkveno djelovanje u širokom smislu može se smatrati pastoralnim djelovanjem, stoga kad Crkvi za pastoral financije ne bi bile potrebne, njoj milostinja ni bilo koji drugi izvor financiranja uopće ne bi bili potrebni, a iskustvena je činjenica da to nije tako. Zbog predrasuda o crkvenim basnoslovnim materijalnim bogatstvima nekada stvarni

problemi ne artikuliraju se na bilo koji javniji način, nego sve ostaje u kleričkim krugovima. Neki se mogu zapitati: »A koga bi uopće mogle i zanimati crkvene financije osim kleričkih krugova?« Svakako ne opću sekulariziranu populaciju koja bi bilo kakve probleme u Crkvi (pogotovo financijske) dočekala s oduševljenjem, ali možda, samo možda, u tom pogledu dio Božjeg naroda imao bi više sluha prema svojim pastirima kad bi bili malo bolje obaviješteni.

Zaključak

Još jednom: izazovi koje je obznanila ova pandemija važni su. Ali sve ove nedaće podsjećaju nas na riječi Benedikta XVI. koji je još davne 1969. godine u jednoj radijskoj emisiji rekao kako će se nakon današnje crkvene krize sutra pojaviti Crkva koja je puno izgubila, kako će se broj njezinih pristalica smanjivati, kako će izgubiti mnoge svoje društvene povlastice, ali će unatoč svim tim promjenama Crkva iznova naći svoje utočište sa snažnim uvjerenjem u ono što je uvijek bilo u njezinu središtu: u vjeri u Trojedinog Boga, u Isusa Krista, Sina Božjega koji je postao čovjekom, u prisutnosti Duha Svetoga sve do kraja svijeta.⁶

⁵ Usp. D. LIPIEC, Pastoralna skrb kao odgovor Crkve na fenomen sekularizacije, u: *Diacovensia* 28(2020.)1, 95-106., ovdje 103-106.

⁶ Usp. Papa emeritus Benedikt XVI. predvidio je budućnost Crkve još 1969. godine, 21. travnja 2018. Dostupno na: <https://book.hr/papa-emeritus-benedikt-xvi-predvidio-buducnost-crkve-jos-1969-godine>, (6. 3. 2021.).

Josip VUKSANOVIĆ

Uskraćenost zajedništva. Mogućnost za ponovno ukazivanje na važnost zajedništva i samoće

Uvod

Zbog koronakrize koja je zahvatila cijeli svijet vjerujem da je svakodnevica svakog pojedinca bitno uzdrmana, bilo na poslovnom, društvenom ili kojem trećem području. Nedvojbeno je da se krug osoba s kojima se susrećemo smanjio. Doticaj s drugim ljudima sveo se na ono najmanje. I za one ostvarene susrete pitanje je možemo li ih uopće nazvati osobnim susretima ili su to bila tek usputna mimoilaženja pri žurnom obavljanja obaveza. Dakako da je takva situacija imala uvelike utjecaj i na osjećaj za-

jedništva. Možda i više nego ikada, potaknut iskustvom zatvorenosti i izoliranosti zbog koronavirusa, čovjek dokučuje ljepotu i važnost zajedništva, ali i samoće. U ovome ćemo članku ukratko prikazati bitnost zajedništva iz liturgijske i eshatološke perspektive, a potom pozitivne aspekte samoće.

Značenje pojma Crkva

U životu je bogobožnog Židova zajedništvo imalo veliku ulogu. Hebrejski izraz *qāhāl* ne označava samo bogoštovno okupljanje

izraelskog naroda, već i upućuje na puno važniju dimenziju zajedništva s Bogom. Tim se izrazom želi označiti zajedništvo koje je sazvaio Bog i u kojemu je Bog prisutan na poseban način među svojim izabranim narodom. Biblijski tekstovi donose prizore o svečanome naviještanju Božje riječi koju prisutni vjernici pozorno slušaju i prihvaćaju. Naposljetku, važna oznaka susreta između Boga i Židova bila je žrtva, koju je svećenik prinosio u ime čitave zajednice. Sama riječ Crkva (grč. *ekklēsía*) označava zajednicu koja se sastaje i okuplja. Prvi kršćani nisu shvaćali Crkvu hijerarhijski, nego su na Crkvu gledali kao zajedničko okupljanje na liturgiji. Time uviđamo da Crkva od svog početka živi zajedništvo koje je plod susreta s uskrslim Kristom. U takvoj vrsti zajedništva svaki vjernik pronalazi smisao vlastitoga života te se ostvaruje i djeluje u zajednici koja živi savez s Gospodinom.¹

Liturgijsko zajedništvo

Liturgijsko crkveno slavlje središnje je mjesto u kojemu se osjeća Božja blizina te u njemu vjernici mogu postati dio niti unutar trojstvenog života. Slaveći liturgiju, vjernik ne samo da ima predokus vječnosti nego zadobiva i milost da može probleme i nesigurnosti svijeta lakše prihvatiti, stavljajući svoje pouzdanje u Gospodina. Isto tako, omogućuje nam da izrazimo svoje zajedništvo i solidarnost sa svima koji su u potrebi. Naše poslanje da mijenjamo svijet očituje se upravo u sakramentima, a poglavito u euharistiji. Zajedništvo u

lomljenju kruha, u molitvi i bratskoj ljubavi pruža vjerniku snagu da otkriva vlastiti identitet i da shvati svoje mjesto u Božjem planu spasenja. Euharistijske prilike kruha i vina naglašavaju dimenziju liturgijskoga i kršćanskoga zajedništva. Kao što kruh i vino nastaju od mnoštva zrna pšenice i mnoštva bobica grožđa da bi postali u euharistiji Kristovo tijelo i krv, tako je i svaki vjernik u liturgijskom zajedništvu pozvan s Kristom i s drugima postati jedno Tijelo i jedan Duh. Euharistija tako postaje sakrament zajedništva u Kristovu tijelu i krvi, a zajedničkim blagovanjem euharistije posreduje se Božja ljubav i zajedništvo među ljudima.²

Gubitak liturgijskog zajedništva u pandemiji koronavirusa

U okolnostima je koronakrize vjernicima uskraćeno redovno pohađanje liturgijskih slavlja. Samim su time vjernici u opasnosti shvaćati liturgijska slavlja kao privatnu ili osobnu pobožnost. Već u izrazima »slušati misu«, ili »gledati misu« nedostaje osjećaj zajedništva jer se vjernicima odvlači pozornost s događaja otajstva na nešto što gledaju ili slušaju kao promatrači. Vjernici su pozvani izići iz medijskoga okvira te osobnu molitvu, vlastiti život i težnje usmjeriti prema djelatnom i ostvarenom zajedništvu u liturgijskom crkvenom slavlju. Kršćanska zajednica nije skupina ljudi okupljena na jednom mjestu ili skup pojedinaca koji prate slavlje putem medija. Živeći zajedništvo na sasvim jedinstven način, Crkva u liturgijskome slavlju postaje mjesto i događaj milosti gdje se Bog objavljuje

¹ Usp. M. DANČUO, Liturgija - slavlje koje pretpostavlja zajedništvo, u: *Živo vrelo* 37(2020.)6, 2-9., ovdje 4-5.

² Usp. M. DANČUO, Liturgija - slavlje koje pretpostavlja zajedništvo, 7.

kao Trojstvo i neizmjerana ljubav. Stoga i liturgijsko slavlje postaje mjesto zajedničkoga sudjelovanja u novom životu koji se ostvaruje po Kristovu otajstvu muke, smrti i uskrsnuća.³

Eshatološko zajedništvo

Premda u liturgijskom slavlju imamo predokus zajedništva s Trojedinim Bogom, ono još nije ostvareno u punini. Čovjek ne dijalogizira sam s Bogom, nego čovjekov dijalog s Bogom uključuje i druge ljude. Tek u Kristu takav dijalog postaje moguć time što ga Bog vodi kao čovjek. Dijalog se događa u »mi« djece Božje, odnosno u Crkvi – tijelu Kristovu. Čovjek tako postaje subaštinik Kristova sinovstva zajedno sa svima drugima koji traže Oca. I obratno: dijalog među ljudima zadobiva obilježje vječnosti time što je u zajedništvo svetih uvučen dijalog samog Trojstva. Vječan život ne izolira čovjeka, a sam je Uskrsli mjesto pravog života. Kad se život živi s Isusom, čovjek ulazi u Isusovo vrijeme, tj. u ljubav koja preobražava vrijeme i otvara vječnost.⁴

Ako se nebo temelji na biti u Kristu, tada ono uključuje i bivanje sa svima onima koji zajedno tvore jedno Kristovo tijelo. Nerazdvojiva je otvorenost čitava Kristova tijela jednih prema drugima: u drugome se dosiže Boga, a u Bogu drugoga. Nebo ne poznaje izoliranost nego je ono otvoreno zajedništvo svetih i stoga je ispunjenje svakog ljudskog zajedništva.⁵

³ Usp. *Isto*, 7-8.

⁴ Usp. J. RATZINGER, *Eshatologija*, Split, 2017., 154-156.

⁵ Usp. J. RATZINGER, *Eshatologija*, 222.

Samoća – preduvjet susreta

Iz govora o zajedništvu nameće se i suprotna stvarnost – samoća. Bilo bi pogrešno okarakterizirati samoću samo kao nešto negativno jer se na prvu čini da samoća narušava zajedništvo. Naprotiv, u samoći se čovjeku rađa svijest da je njegovo »ja« okruženo drugima. Naravno, ona može imati i svoju negativnu stranu, ali upravo je čovjekova mogućnost da bude sam temeljna dimenzija osobe.

Čovjek u susretu sa svijetom uočava da je njegovo »ja« odvojeno od onoga »ne-ja«. Iz te odvojenosti proizlazi osjećaj osamljenosti. No u tome se trenutku osamljenosti čovjeku pruža mogućnost da otkrije vlastitu osobnost; svoju jedinstvenost. Samoća tako daje prostor da čovjek pronalazi sebe i tako otkriva vlastiti identitet, koji je različit od identiteta drugih. Možemo utvrditi kako bi nedostatak samoće bio i kraj samosvijesti, što bi sa sobom povuklo gubitak vlastitog identiteta.⁶

U samoći također odjekuje i čovjekova glad za traženjem vječnoga. Time ona čovjeku stvara prostor u kojemu se može susresti s onim što nadilazi njegovu stvarnost. Budući da je samoća prostor u kojemu čovjek pruža svoj odgovor Bogu, ne čudimo se stoga da u *Svetom pismu* dijalog između Boga i čovjeka počinje u osami (usp. 1Kr 19, 9-18; Mt 26, 36-44). Ona je shvaćena kao vrijeme ponižavanja u Božju prisutnost, vrijeme Božje milosti i vrijeme shvaćanja velikih misterija. Plod je samoće životna mudrost, širenje horizonata te istinska sloboda.⁷

⁶ Usp. Đ. HRANIĆ, *Samoća, preduvjet susreta*, u: *Diacovensia* 2(1994.)1, 295-311., ovdje 302.

⁷ Usp. Đ. HRANIĆ, *Samoća, preduvjet susreta*, 303.

Samoća se ipak ne zaustavlja sama na sebi. Ona traži drugoga. Čovjek shvaća da se tek u odnosu s drugima može potpuno ostvariti u svim svojim dimenzijama. U komunikaciji s drugima iskustvo samoće počinje nestajati, ali ono nikada ne doživi svoj prestanak. Iz te neprestane napetosti proizlazi čovjekova čežnja da se ostvarimo u odnosu s drugima, ali i u odnosu prema Bogu.⁸

Zaključak

Prikazavši etimologiju hebrejske i grčke riječi za Crkvu, mogli smo uočiti da je zajedništvo temeljna stvarnost na kojoj je Crkva izgrađena. Vjernici daju hvalu Kristu, ne kao pojedinci,

već kao zajednica koju Bog saziva, kao oni koji sačinjavaju jedno tijelo Kristovo. Dakako da vjernici u svojoj usmjerenosti imaju na pameti i svoj konačan cilj u eshatonu, gdje se u blaženom gledanju nadaju sastati u potpunom zajedništvu s drugima. Pandemija nas je odvojila jedne od drugih, što je dovelo do narušavanja osjećaja zajedništva, ali nam je dala priliku za otkrivanje važnosti samoće u sazrijevanju čovjeka. Budući da se, usudio bih se napisati, u prvom planu našla naša briga za vlastito zdravlje, zaboravili smo da smo ostvareni tek u zajedništvu Kristovih vjernika – Crkvi. Stoga smo pozvani, posebno u ovoj teškoj situaciji, iznova pronalaziti načine kako očuvati zdravlje, ali i sačuvati prisutnost liturgijskog zajedništva, kako bismo u vječnosti zadobili pravo zajedništvo u Kristu.

⁸ Usp. *Isto*, 310.

Antonio PEKIĆ

Zagovor Blažene Djevice Marije i svetaca u nevoljama

Uvod

U današnje vrijeme, u kojem je svijet suočen s pandemijom koronavirusa, ponovno se spoznaje koliko je čovjek zapravo krhak i slab. Ovaj mali virus, nevidljiv golom ljudskom oku, pokazao se velikim, jakim, štoviše i razornim za brojne živote u cijelome svijetu. U ovom se zabrinjavajućem vremenu čovjek polako počinje vraćati onoj svijesti da nije gospodar svijeta. Ponovno se budi ona spoznaja da nešto nadnaravno nadilazi ovaj svijet i čovjeka, a to je sam Bog koji ga je stvorio svojom riječju. Zbog koronavirusa koji je zahvatio svijet čovjeku se ponovno otvara prilika povratka Bogu, sve više uviđajući da je život bez Boga nezamisliv. Čovjek se sve više okreće duhovnom vidu života, koji je obilježen molitvom. Posebno se javlja svijest, o kojoj ćemo ovdje i govoriti, o važnosti zagovora Blažene Djevice Marije i svetaca u potrebama i nevoljama, koji je oduvijek nedjeljiv od kršćanske vjere.

Važnost zagovora Blažene Djevice Marije

Mnogi katolici kako prije, tako i danas zazivaju Mariju u životnim nevoljama. Postavlja se pitanje: »Zašto se u tjeskobi utječu pod Marijinu zaštitu?« Prije svega potrebno je istaknuti da je Marija članica

Kristove Crkve i Kristova Majka. Samim time njezino poslanje u Kristovoj Crkvi ima posebno i jedinstveno značenje. Potvrdu nezaobilazne Marijine uloge u crkvenom životu imamo još od apostolskih vremena: »I pošto uđu grad, uspnu se u gornju sobu gdje su boravili: Petar i Ivan i Jakov i Andrija, Filip i Toma, Bartolomej i Matej, Jakov Alfejev i Šimun Revnitelj i Juda Jakovljevi – svi bijahu jednodušno postojani u molitvi sa ženama, i Marijom, majkom Isusovom, i braćom njegovom.« (Dj 1,13-14). Marijino zajedništvo s apostolima, pod istim krovom, u iščekivanju silaska Duha Svetoga, nije slučajno. Apostolskim propovijedanjem i djelovanjem Duha Svetoga rađa se Crkva, mistično Kristovo tijelo, koja je kao i Marija, Majka i Djevice. Kao što Marija rađa Isusa Krista, tako i Crkva rađa mistično Kristovo tijelo. Marijina je prisutnost i molitvena prisutnost. Svojim molitvama Marija moli dar Duha koji ju je još u trenutku navještenja osjenio. Budući da je uvijek prisutna u liturgijskoj molitvi Crkve, vjernici se s pravom sklanjaju pod njezinu obranu.¹

Ono što Mariju čini posebnom njezino je jedinstvo tjelesno-duhovno i milosno jedinstvo s Kristom koje je prisutno u njezinu bogomajčinstvu. To je izabranost koja se ne može usporediti ni s kojim svecem, a koja potom objašnjava i njezinu sveopću zagovornu snagu. Kršćani su udovi tijela Crkve kojoj je glava Krist, a Marija, duhovna majka, zagovorom u raznim situacijama brine za Crkvu. Briga oko vjernika ogleda se u mnoštvu marijanskih naslova, pod kojima su vjernici zazivali Marijinu pomoć. Jedan je od najpoznatijih naslova koji vjernici često upotrebljavaju za Mariju u molitvi *zagovornica*. Sv. Irenej prvi, već potkraj drugog stoljeća, Mariju naziva *zagovornicom*. Taj naslov pokazuje da sve što Marija čini za ljude smjera prema Kristu koji je jedini Otkupitelj. Marija ništa ne čini sama, nego nas zastupa kod Njega. Kao zago-

vornica moli Boga s ljudima i za ljude.² Jedna od mnogobrojnih molitava gdje nevoljnici zazivaju Marijin zagovor glasi:

»Pod obranu se tvoju utječemo sveta Bogorodice, ne odbij nam molbe u potrebama našim, nego nas od svih pogibli uvijek oslobodi, Djevice slavna i blagoslovljena, Gospodo naša, posrednice naša, zagovornice naša! Sa svojim nas Sinom pomiri, svojem nas Sinu preporuči, svojem nas Sinu izruči!«³

Molitve Blaženoj Djevici Mariji u nevoljama

Život Blažene Djevice Marije, iako je bio ispunjen vjerom i posebnom Božjom milošću, ipak nije bio lišen životnih iskušenja i nevolja koje je doživljavala. Marijina nepokolebljiva vjera u Božju providnost postaje nam uzor kako bi i mi prevladali životne kušnje i nevolje, pogotovo u ovoj teškoj situaciji. Tijekom stoljeća iznjedrili su vjernici brojne molitve moleći Marijin zagovor u nevolji, što ukazuje na veliko bogatstvo marijanske pobožnosti, kako u Zapadnoj, tako i u Istočnoj Crkvi. U nastavku iz bogate marijanske riznice iznosim nekoliko poznatijih molitava.⁴

Naša Gospo Brze Pomoći, pohiti da nam pomogneš!

O Marijo, Majko Božja. Ti koja znaš za jade i nevolje ovoga svijeta, bdij bez prestanka nad nama i nad cijelom Crkvom svoga Sina i budi nam uvijek našom Gospom Brze Pomoći. Pohiti da nam pomogneš u svim našim potrebama. Budi nam utočište za ovoga prolaznog života i isprosi nam život vječni po zaslugama Isusa, svoga Sina, Gospodina i Otkupitelja našega.

² Usp. A. SCHNEIDER, *Mariologija – Djevice u otajstvu Krista i Crkve*, Zagreb, 2008., 52.

³ A. SCHNEIDER, *Mariologija – Djevice u otajstvu Krista i Crkve*, 52.

⁴ Molitve preuzete sa stranice: <https://rosarioonline.altervista.org/index.php/santorosario/sezione/hr/molitve/BlazenojDjeviciMariji/> (8. 3. 2021.).

¹ Usp. C. TOMIĆ, Marija u Duhovskoj Crkvi, u: *Crkva u svijetu* 10(1975.):2, 141-144., ovdje 141-143.

Molitva za razorene obitelji

Molimo Te, Gospo, s našom braćom po svem svijetu za razorene obitelji. Neka ih Bog pomiri u radosti prave ljubavi. Molimo te za bračne drugove, koji su jedno drugo ponizili, povrijedili, ostavili. Neka ih Duh Sveti utješi i poveže.

Molitva onih koji žele sudjelovati u akciji: »Spasavajmo« (borba protiv čedomorstva)

Presveta Djevice, koja si svijetu rodila Život, molim Te pomozi mi da i ja uzmognem sudjelovati u spasavanju nevinih života. Naša Gospo Brze Pomoći, pohiti da mi pomogneš i svojom majčinskom ljubavi nadahni riječi kojima ću taknuti srca da se ohrabre i budu donosioci života, a ne smrti! Amen.

O, Majko, hiti! Brzo pomozi! Jer će nam ognjišta ostati pusta! Ta znadeš, Majko, kolika dječja prije rođenja zaniјeme usta...

O, daj nam, Majko, daj pouzdanja da nas Božji blagoslov nosi i uvjerenja da dijete sobom sreću i utjehu nosi.

Učini da majke junakinje budu, sposobne ljubiti, praštati, mriјeti, a očevi zaštita, obrana jaka od svakoga zla što obitelji priјeti.

O, majko, hiti! Brzo pomozi! Ljubavi daj nam čiste i svete! Neka nam darovi svetišta budu u njima da opet – po Tebi, Majko, Tvoje božansko zavlada dijete.

Štovanje i zagovor svetaca

Uz molitve Blaženoј Djevici Mariji stoljećima u kršćanskoј tradiciji postoje molitve i zagovori svecima. Vjernici se svojom molitvom obraćaju svecima u nadi da će njihova molitva biti predana Bogu. Vrijedno je spomenuti kako je u nekim kršćanskim zajednicama prisutno uvjerenje da se osim savršenog Boga Stvoritelja i Otkupitelja ne smiju častiti i zazivati stvorenja. Ipak, imajući na umu ono što *Prva poslanica Korinćanima* kaže o zajedništvu Kri-

stova tijela u kojemu svi udovi iskazuju brigu jedan drugome, u kojemu čast i patnja jednoga uda postaje čast i patnja drugoga (usp. 12, 24-27), može se razvidjeti da iz takve milosne solidarnosti i upućenosti jednih na druge proizlazi posebno štovanje onih udova koji su se u ovome zajedništvu najviše približili životu Glave – Isusu Kristu. Tome možemo dodati i misao da svecima pripada posebna zagovorna snaga jer im Krist daje udjela u svoјemu posredništvu kod Oca. Iz toga slijedi i mogućnost zazivanja svetaca kao milosno uzdignutih udova Kristova tijela. Tako se pokazuje da je štovanje svetaca očitovanje Kristova utjelovljenja, po kojemu On stvorenjima daje udjela ne samo u svoјoj milosti nego i u svoјoj ulozi zagovornika i posrednika kod Oca. To sudioništvo dano svecima ne dokida Kristovu jedincatu ulogu, nego potvrđuje zakon posredništva koji je Bog u povijesti spasenja uvijek potkrepljivao, a prema kojemu se i stvorenjima daje udjela u službi spasenja.⁵

Zaključak

U ovom teškom vremenu borbe s koronavirusom ponovno dolazi do izražaja utjecanje Mariji Bogorodici i svecima, što ujedno svjedoči o njihovoj važnosti u kršćanstvu. Štovanje Blažene Djevice Marije i svetaca neodvojivo je od one prave kršćanske vјere. Potvrdu toga nalazimo u raznovrsnim pobožnostima u čast Mariji i svecima poput devetnica, litanija i molitava. Zagovorom se Marije i svetaca kršćanin uvijek usmjerava najvećem dobru – Isusu Kristu. Ostvarujući udio u Kristovu jedincatu posredništvu, Marija i sveci svojim zagovorom olakšavaju čovjeku ne izgubiti spremnost za borbu sa životnim nevolјama. Ustrajnost u prevladavanju nevolја i kušnji uz pomoć Kristove majke i svetaca ima svrhu dovesti istinskog kršćanina do njegova cilja, a to je zajedništvo u Kristu.

⁵ Usp. L. SCHEFFCZYK, *Marija – Kristova i naša majka*, Split, 2017., 196-197.

»Tvoje usne
moje rekoše ime«

Svjedočanstva novih bogoslova

Petar Čengić

Zovem se Petar Čengić. Rođen sam 2000. godine. Dolazim iz Župe sv. Vinka Pallottija, Vinkovci. Sin sam Suzane, rođ. Balić i oca Branka. Uz njih imam još i starijeg brata Filipa i mlađu sestru Ivanu. Nakon osnovnoškolskog obrazovanja upisujem Tehničku školu Ruđera Boškovića u Vinkovcima. Nažalost, završavam samo prvi razred srednje tehničke škole te odlazim sa svojom obitelji u Njemačku. Poslije godinu dana odlučujem se vratiti u Hrvatsku kako bih mogao ući u samostan družbe sv. Ivana Bosca. Ponovno upisujem Tehničku školu u Zagrebu i prolazim salezijansku formaciju. Nakon tri provedene godine među salezijancima donosim odluku o povratku u svoju nadbiskupiju, pristupam Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu i upisujem Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu.

Kad sam upisao osnovnu školu, tad sam počeo i ministrirati. Tada sam se vezao uz župu i stalno sam se zapitkiavao kako je to biti svećenik. Odrastanjem i proširivanjem spoznaja o vjeri i Crkvi to pitanje nije nestalo. Štoviše, ono je preraslo u žudnju za služenje Kristu i Crkvi. Nakon što sam otišao u Njemačku, imao sam prilike vidjeti što to znači ne imati misu svaki dan, pa čak nekad ni nedjeljom. Sve češće imao sam potrebu otići negdje u osamu i tišinu kako bih se mogao moliti. Molitvom mi se javljala velika

želja, pa i čežnja da postanem svećenik. Sakrament svete potvrde u meni samo potvrđuje potrebu da tu želju i čežnju počnem ostvarivati. Istovremeno se u meni javlja velika sumnja i strah. Utjehu pronalazim u savjetima redovnika augustinca. Skupivši hrabrost, odlučio sam pristupiti Družbi sv. Ivana Bosca. Zajedništvo sa subraćom, evangeliziranje mladih te razni salezijanski oratoriji i kampovi ostavili su dubok trag u mom životu. Ipak, uz vrlo intenzivnu molitvu i duhovno vodstvo odlučio sam napustiti samostan i postati dijecezanski svećenik svoje, Đakovačko-osječke nadbiskupije.

Iako sam se vrlo mlad odlučio poći za Kristom, imao sam vrlo dinamičan život prije odlaska u samostan. Često sam bježao od odluke da bih mogao postati svećenik, iako svaki put kada sam promišljao o tome, osjećao bih ushićenost u srcu i mir u duši. Pomisao da ću navješćivati Kristovo evanđelje i dijeliti sakramente i danas budi veliku radost u meni. Put nije ni malo lagan, ali »Sve mogu u onome koji me jača« (Fil 4, 13). S pogledom u Krista, zagovorom Marije, pomoćnice kršćana, i sv. Ivana Bosca ne strahujem pred olujama ovoga svijeta, već sa sigurnošću koračam prema Nebeskom Jeruzalemu.

Antonio Ihaz

Zovem se Antonio Ihaz. Rođen sam 13. rujna 1998. godine. Dolazim iz Strizivojne, Župe sv. Martina biskupa. Sin sam Stjepana i Kate, rođ. Davidović. Imam dvije sestre: stariju Anu i mlađu Mirjam. Pohađao sam Osnovnu školu Ivane Brlić Mažuranić u Strizivojnoj, te istovremeno osnovnu glazbenu školu Ivana Gorana Kovačića u Đakovu. Po završetku osnovne škole upisujem Isusovačku klasičnu gimnaziju s pravom javnosti u Osijeku, nakon koje, kao laik, započinem filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Na početku četvrte godine studija ulazim u Bogoslovno sjemenište u Đakovu.

Od malih sam nogu odgajan u katoličkom duhu, tako da mi je život bez Crkve nezamisliv. Euharistijsko slavlje i redovito pristupanje sakramentu pomirenja postali su neizostavni dio u mom vjerničkom životu. Unatoč tome što sam se tada trudio intenzivno živjeti svoju vjeru, nikako sebe nisam mogao vidjeti kao svećenika. Ta se slika polako počela mijenjati tijekom studija teologije. Upuštajući se u teološka promišljanja, mogao sam osjetiti kako mi je vjera ojačala, dok se molitva produbila i postala gorljivijom. Presudni događaji u mom pozivu zbili su se tijekom studijskog putovanja u Rim, gdje smo imali priliku susresti Svetog Oca Franju i diviti se ljepotama Vječnoga Grada. Pri povrat-

ku posjetili smo baziliku sv. Antuna u Padovi. Nakon zagovorne molitve sv. Antunu izišao sam iz bazilike i pod dojmom zastao na nekoliko trenutaka. Bio sam iznenađen. Nisam bio svjestan vlastitih odluka. U trenutku mi je cijeli život prošao pred očima. Djelovanjem Duha Svetoga rasplamtjela se u meni iskra poziva i s tim istim žarom odlučio sam izgarati za Krista. No, ni potaknut tim iskustvom nisam se odvažio odmah stupiti u Bogoslovno sjemenište jer su razni strahovi, kušnje, padovi i sumnje neprestano pokušavali ugasiti plamen poziva u meni. Zahvaljujući svakodnevnoj molitvi krunice Blaženoj Djevici Mariji i molitvi sv. Antunu, tijekom godinu i pol dana, nije se ugasio plamen poziva. Upućeni me poziv za dolazak u Sjemenište stavlja pred konačnu odluku i mojem promišljanju dolazi kraj.

Promatrajući svoj život do ulaska u bogoslovlju, shvatio sam da je svećenički poziv bio stalan i da nije jenjao unatoč svim odbijanjima i strahovima. Svjestan da te poteškoće neće uminuti, ali s pouzdanjem u Božju providnost, mogu poput psalmista uskliknuti: »Glasom svojim Bogu vapijem, glas mi se Bogu diže, i on me čuje.« (Ps 77, 2). Ohrabren milošću Trojedinoga Boga, zagovorom Marije, Kraljice krunice, te molitvama najbližih, nadam se da na putu svećeništva nikada neću posustati.

Fabijan Križanović

Zovem se Fabijan Križanović. Rođen sam 16. siječnja 2002. godine u Slavonskom Brodu. Dolazim iz Župe sv. Filipa i Jakova, Odvorci, filijala Brčino. Uz majku Ankicu, rođ. Stanić i oca Zlatka imam tri starija brata: Dubravka, Mladena i Gorana. Nakon završene osnovne škole u Sibirju upisao sam Srednju školu Matije Antuna Reljkovića u Slavonskom Brodu, smjer agrotehničar. Budući da nisam uspio zadovoljiti sve uvjete da se ove godine upišem na Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, trenutačno sam na propedeutskoj (pripravničkoj) godini u Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu.

Još od osme godine života ministrirao sam u svojoj rodnoj župi. Iako tad kao i svako drugo dijete nisam shvaćao ljepotu i važnost svete mise, ona me uvijek privlačila. Zalaganjem moga bivšega župnika vlč. Stjepana Šumanovca, koji me i potaknuo da budem ministrant, započinje i moja povezanost s Kristom i Crkvom. U sedmom sam razredu počeo razmišljati o svećeničkom pozivu. U početku taj poziv nisam ozbiljno shvaćao, no poziv nije odlazio. Dapače, bio je tu sve vrijeme tijekom moje srednje škole. Kušnje, naslade suvremenoga

svijeta i mišljenja drugih osoba nisu uspjele utišati svećenički poziv u meni. Razmatrajući riječi psalmista: »Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi« (Ps 119, 105), smatram da je nebeski Otac, preko svoje Riječi, Isusa Krista, osvjetljavao i usmjeravao moj život prema bogoslovnoj zajednici u kojoj se nalazim. Kako se približavao dan moga dolaska u bogosloviju, tako je Kristova svjetlost sve jače obasjavala moj život.

Konačno, po završetku srednje škole ulazim u Bogoslovno sjemenište u Đakovu. Prije dolaska u bogoslovnu zajednicu pripremao sam se razgovarajući sa svojim roditeljima i svojim sadašnjim župnikom. Napokon se osjećam uistinu sretan i ispunjen. Življenje i svjedočenje vjere u Presveto Trojstvo ideal je koji nikada ne namjeravam izgubiti na svom životnom putu. Svješan sam težine ovoga poziva, no uzdajući se u zagovor Blažene Djevice Marije i preporučujući se u Vaše molitve, izražavam nadu da će ovo svjedočanstvo uroditi i pokojim novim plodom među onima koji ga budu čitali, jer »žetva je velika, a radnika malo« (Lk 10, 2).

Luka Marošević

Zovem se Luka Marošević. Rođen sam 2002. godine u Vinkovcima. Roditelji su mi Željko i Ivana, rođ. Lozić. Imam mlađu sestru Anu. Dolazim iz Župe sv. Mihaela arkandela, Cerna. Nakon završetka osnovne škole u Cerni upisao sam Gimnaziju Županja, opći smjer, nakon koje upisujem filozofsko-teološki studij u Đakovu. Trenutačno sam bogoslov i student prve godine Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu.

Odmalena sam odgajan u duhu katoličke obitelji, ali sam s vremenom osjetio da trebam više od standardiziranoga nedjeljnog odlaska na misu i povremene ispovijedi. Period srednjoškolskoga obrazovanja vrijeme je kada sam filozofski započeo promišljati o Bogu. Bog je tada za mene prestao biti »starac koji sjedi na oblacima« i postao živi Bog kojega sam mogao osjetiti i kojemu sam se mogao utjecati u problemima i traganjima. Uvijek će mi u mislima ostati propovijed moga krizmatelja nadbiskupa Marina Srakića, koji je istaknuo nužnost participacije nas mladih u crkvenom životu. Napomenuo je da činom primanja svete potvrde mi postajemo punoljetni članovi Crkve, da mi postajemo radnici u Gospodnjoj njivi te da se tek sada, nakon krizme, moramo zapitati kako se još više dati u crkveni život, a samim time i Bogu. Te zaista nadahnjujuće misli postale su predmetom moga razmatranja. Tim riječima izgrađeni su stupovi vjere na temeljima koje su

postavili moji roditelji. Nakon toga osjetio sam kako me Bog želi još bliže Njemu. Počeo sam se više moliti, promišljati i tragati za savjetima. Neprestano mi se nametalo pitanje moje spremnosti i odvažnosti da se odazovem svećeničkom pozivu. Naravno, valja istaknuti i kako moj put prema bogosloviji nije bio obilježen jedino uzlaznom putanjom. U nekim sam trenucima mislio da nisam dostojan biti bogoslov, ili pak da me Gospodin ne želi tako blizu sebi. No ključno je istaknuti da sam uvijek iz tih propitkivanja izlazio još jači i spremniji odazvati se na ovaj uistinu trnovit, ali plodonosan put.

Poslije uistinu dubinskoga razmatranja i vremena provedenog u molitvi shvatio sam da je služenje Bogu skladan spoj žrtve i ljubavi te da na svijetu nema ničega sličnoga što bi moglo zamijeniti plamen Božjeg milosrđa. Zahvalio bih ovdje svojim roditeljima i svojem župniku, vlč. Krešimiru Jukiću, koji je s očinskom nježnošću pratio moj duhovni razvoj i odigrao bitnu ulogu u njemu. Uzdajući se u zagovor naše nebeske Majke Marije, odvažio sam se slijediti Gospodina u sve dane svoga života. Ovim tekstom želim potaknuti sve one koji osjete duhovni poziv, da im moje svjedočanstvo ulije odvažnost za odgovor na Božji glas koji ih zove. Neka Vas sve nadahne psalam 62.: »Samo je u Bogu mir, dušo moja, samo je u njemu spasenje.«

Luka Mikić

Zovem se Luka Mikić. Rođen sam 1. veljače 2002. godine u Slavonskom Brodu. Sin sam Antuna Željka i Anite, rođ. Kruljac. Imam starijeg brata Ivana, stariju sestru Mihaela i mlađeg brata Marka. Dolazim iz Župe sv. Antuna Pado-vanskog, Podvinje. Završio sam Osnovnu školu »Blaž Tadijanović« u Podvinju i prirodoslovno-matematički smjer u Gimnaziji »Matija Mesić« u Slavonskom Brodu. Student sam prve godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu i bogoslov Družbe Duha Svetoga.

Od malena sam išao u crkvu s roditeljima, a u trećem razredu osnovne škole počinjem ministrirati. Ministriranje mi se toliko svidjelo da s vremenom nisam mogao zamisliti svetu misu bez njega. U petom razredu počinjem intenzivno razmišljati o pozivu, ali te misli odbacujem smatrajući da to nije za mene. No koliko god ih odbacivao, one su se vraćale i bivale sve jače. U sedmom razredu, tijekom jedne duhovne obnove, mojem stalnom previranju došao je kraj. Unatoč tvrdnjama pojedinaca da je prerano za takvu odluku, tijekom cijele srednju školu ustrajao sam u svom pozivu. U svemu tome veliku ulogu imali su misionari Družbe Duha Svetog, koji djeluju u mojoj župi. Dotaknut njihovom spremnošću da za Krista odu u daleku stranu zemlju te naviještaju Radosnu vijest bez obzira na sve, uvelike su rasplamsali plamen poziva u meni, koji više ništa nije moglo ugasiti. Isprva me pomisao na odlazak na drugu

stranu svijeta, u nepoznato, plašila. Bježeći od misli odlaska iz poznate okoline, htio sam ostati u sigurnosti svoje nadbiskupije. Polako odrastajući, sve sam više razumio žrtvu misionara, ali i njezinu potrebu. Iako je misionarski život težak i nije mi se bilo lako odlučiti za njega, neprestano me je progonilo pitanje: »Ako neću ja, tko će?« Slušajući svjedočanstva patera spiritanaca o iskustvima s misijom, kao i o bogatstvu kultura s kojima su se susretali, poželio sam i sam postati dio te redovničke obitelji, kojoj je svećeništvo nešto najdragocjenije na svijetu.

Upisom na Katolički bogoslovni fakultet, gdje bih trebao završiti prve dvije godine filozofsko-teološkog studija, činim prvi korak u svojoj redovničkoj formaciji. Idući korak bio bi novicijat, nakon kojeg bi uslijedila pastoralna godina i dovršetak preostalih triju godina studija u nekoj stranoj zemlji. Podrška moje obitelji, cijele župne i redovničke zajednice Družbe Duha Svetoga bila je vjetar u leđa na početku moga puta s ciljem da jeka Kristovih riječi segne »sve do nakraj svijeta.« (Ps 19, 5). Svjestan dugog i mukotrpnog puta ispred sebe, uz milost Presvetog Trojstva, zagovor Marije, Kraljice anđela te Vaše molitve, nadam se da ću postati misionar i živjeti Isusove riječi: »Podite radije k izgubljenim ovcima doma Izraelova! Putom propovijedajte: 'Približilo se kraljevstvo nebesko!'« (Mt 6, 6-7).

Karlo Strišković

Zovem se Karlo Strišković. Rođen sam 8. prosinca 2001. u Osijeku. Sin sam Ivce i Nataše, rođ. Lešnjaković. Imam dvojicu starije braće: Rea i Mateja. Dolazim iz Satnice, filijale Župe sv. Petra apostola, Petrijevci. Osnovnu sam školu završio u Petrijevcima, nakon čega upisujem Elektrotehničku i prometnu školu u Osijeku. Nakon završene treće godine upisujem prekvalifikaciju za zanimanje elektrotehničar i zapošljava me u obiteljskoj tvrtki na godinu dana. Nakon položene državne mature upisujem Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, te ulazim u Bogoslovno sjemenište kao svećenički pripravnik Đakovačko-osječke nadbiskupije.

Odmalena sam išao sa svojim roditeljima u crkvu, ali to nije uvijek bilo mojom voljom. Nakon prve pričesti u trećem razredu osnovne škole počinjem ministrirati u filijalnoj crkvi, te se u meni ubrzo rađa simpatija za svećenički poziv. Međutim, zbog smijeha okoline i uvjeravanja samog sebe da to nije za mene, ostavljam tu misao među ostalim dječaćkim maštarijama kao što su astronaut, kapetan broda, istraživač i sl. Nakon osmoga razreda, kada dolazi vrijeme u kojem moram odlučiti kojim putem krenuti, shvatio sam da prestaje vrijeme igre i počinje vrijeme rada. Odabrao sam zanat i upisao Elektrotehničku i prometnu školu u Osijeku, smjer

elektroničar. Sama pomisao na puno prakse i siguran posao nakon završetka školovanja bili su mi i više nego dovoljna motivacija. No u drugom razredu srednje škole u moju župu dolazi novi župnik, vlč. Matej Glavica, koji mi je puno pomagao u razlučivanju moga poziva. Najednom mi dolazi misao da bih mogao postati svećenik Katoličke Crkve. U početku premda sam bio aktivan u župi, bježao sam od te pomisli, osjećao sam strah, nemir i općenito neizvjesnost.

Nakon dužega i teškoga promišljanja donosim odluku o ulasku u Bogoslovno sjemenište u Đakovu. Znajući da neće biti lako, svjestan sam da nisam sam na svome svećeničkom putu. Uz dobro duhovno vodstvo, redovito pohađanje svete mise i pričesti, klanjanja, molitvena bdičenja, razmatranja Božje riječi i vlastita promišljanja odlučio sam svoj život prepustiti u Kristove ruke, za kojega znam da me nikada neće napustiti. A i sam se nadam da nikada neću napustiti vjeru u Trojedinoga Boga. Utječući se zagovoru svete Bogorodice i preporučujući se u molitve vas čitatelja, nadam se da ću uz Božji blagoslov preći svaku prepreku i kušnju na svome putu k svećeništvu. »On treba da raste, a ja da se umanjujem.« (Iv 3, 30).

Vjeko LONČAR (prir.)

Intervju s ovogodišnjim mladomisnicima

Bruno Diklić

● Za početak bih te zamolio da se ukratko predstaviš našim čitateljima.

Rođen sam 15. siječnja 1997. u Slavonskom Brodu. Dolazim iz Župe sv. Dominika Savi-ja. Pohađao sam Međubiskupijsko sjemenište na Šalati i Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju s pravom javnosti u Zagrebu. U rujnu 2015. primljen sam u Bogoslovno sjemenište u Đakovu te započinjem filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Uz posljednje dvije godine teološkog studija pohađao sam i Srednju glazbenu školu Josipa Runjanina u Vinkovcima, gdje sam završio dvogodišnji ciklus pripremnog glazbenog obrazovanja, smjer glazbenik teoretičar. Nakon polaganja diplomskog ispita zaređen sam za đakona Đakovačko-osječke nadbiskupije. Pastoralni praktikum imao sam u Župi Bezgrešnog začeća BDM u Valpovu.

● Kako se u tebi javio svećenički poziv?

Vjerujem da je odluka da pođem u sjemenište sazrijevala postupno i tijekom više godina te da je mnogo događaja, osoba i molitava utjecalo na to. Još dok sam išao u 2. r. osnovne škole, počeo sam u župi, uz s. Niviju, polako svirati harmonij na tjednim misama, a poslije sam i ministrirao; jednostavno sam volio ići na misu – iako tada ništa nisam razumijevao i nisam imao nikakvu jasnu sliku o svećenicima, o Crkvi, o životu... Danas vjerujem da je upravo tu – u župnoj zajednici, u liturgiji, uz crkvenu glazbu, uz moje župnike i časnu sestru – polako rastao moj poziv. Nisam znao *zašto* niti *kako*, ali jednostavno sam to volio! Tijekom godina sjemenišne formacije moj pogled na svećeništvo kao i razumijevanje duhovnog poziva sazrijevali su.

● Na putu prema svećeništvu boravio si u sjemenišnoj zajednici. Kako su ona i vrijeme koje si proveo u njoj utjecali na tvoju formaciju?

Živeći jedni s drugima, učimo se ne samo prihvaćati različitosti već i sagledavati svoj život i poziv iz drugih perspektiva. Život u zajednici »gura« osobu, pomaže joj, ali i ispravlja ono što je krivo. Vjerujem da će mi život u zajednici biti dragocjeno iskustvo za rad u pastoralu.

● Što bi poručio onima koji su još uvijek u formaciji, na putu prema svećeništvu?

Još je rano davati neke velike savjete i upute. I mi smo tek na početku jedne nove etape i tek izlazimo iz razdoblja sjemenišne formacije. Trenutačno mi se čini važnim reći ovo: »Potpuno iskoristite vrijeme studija i formacije, upijajte što više možete jer ćete to znanje i iskustvo itekako trebati razborito i mudro primijeniti u pastoralu.«

● U nekoliko si se mjeseci đakonske službe pobliže upoznao s crkvenim životom u župnoj zajednici. Što je u tom periodu ostavilo najveći dojam na tebe i koju poruku iz toga možeš izvući?

Prvo je iskustvo života i rada u konkretnoj župnoj zajednici izrazito vrijedno. Nakon pet godina studija i sjemenišne formacije prvi se put, kao zaređeni službenik, nađeš u jednoj župnoj zajednici. Polako upoznaješ dinamiku te zajednice, njezine članove, običaje, potrebe i dr. Najviše me se dojmilo to koliko je vjernicima stalo

do svećenika i đakona, do naše prisutnosti u njihovoj svakodnevici i važnim životnim trenucima, koliko su otvoreni i spremni surađivati, učiti i upijati. Ta vjernička otvorenost, radost i spremnost na suradnju nuka te naprijed, potiče da se i ti trudiš i daješ za tu zajednicu. Poruka je ova: ljudi su otvoreni za Boga i željni su Njegove riječi. Druge stvari mogu bolje i lakše pronaći na drugim mjestima.

● **Bliži se svećeničko redenje i tvoja mlada misa. Što si izabrao za svoje svećeničko geslo i što ono za tebe znači?**

Izabrao sam riječi svetoga apostola Pavla: »Zahvalan sam Onome koji mi dade snagu – Kristu Isusu, Gospodinu našem!« (1 Tim 1, 12a). Dok sam čitao *Prvu poslanicu Timoteju*, taj me se redak dojmio i u njemu sam nekako prepoznao sebe. Prvo, te me riječi podsjećaju da u središtu moga života treba biti Isus Krist od koga dolazi nezasluženi dar poziva, ali i snaga za njegovo izvršenje i ostvarenje. Drugo, to geslo opominje me na važan životni stav: zahvalnost. Zahvalnost Bogu na svemu pa tako i na pozivu, ali i zahvalnost na svim ljudima koje je Bog stavio na moj životni put. Treće, geslo me podsjeća na važnost zajednice na svećeničkom putu. Taj se redak ne tiče samo mene, nego i zajednicâ iz kojih dolazim i kojima ću biti poslan, s kojima živim i s kojima zajedno zahvaljujem Isusu Kristu, *našemu* Gospodinu!

Robert Erk

● **Za početak bih te zamolio da se ukratko predstaviš našim čitateljima.**

Zovem se Robert Erk. Rođen sam u Osijeku 1996. godine. Roditelji su mi Zvonimir i pok. majka Manda. Osnovnu školu završio sam također u Osijeku. Nakon osnovne škole pohađao sam jezičnu gimnaziju koja se nalazi u osječkoj Tvrdi. Mogu reći da sam imao poprilično lagodno djetinjstvo i uvijek se tog perioda života rado sjećam.

● **Kako se u tebi javio svećenički poziv?**

Razmišljanje o svećeništvu seže još u rano djetinjstvo. Koliko se sjećam, bilo je to u periodu kada sam primio prvu svetu pričest. Uvijek sam rado odlazio u crkvu, ministrirao i promatrao svoga župnika što čini. Tada sam već govorio kako želim postati svećenik, što je kod mojih roditelja izazivalo smijeh jer su mislili da je to jedan od dječjih hirova. Doduše, u srednjoj školi i nisam toliko bio okupiran tom idejom sve do pred kraj srednjoškolskog razdoblja kada se taj osjećaj opet intenzivirao.

● **Na putu prema svećeništvu boravio si u sjemenišnoj zajednici. Kako su ona i vrijeme koje si proveo u njoj utjecali na tvoju formaciju?**

Kada sam bio primljen u Bogoslovno sjemenište 2015. godine, pet godina činio mi se jako dug period. Gledajući sada, zaista je proletjelo. Sjemenišni je život uvijek pun dinamike i slobodno mogu reći da mi u Sjemeništu nikada nije bilo dosadno. Ono na čemu sam Bogu zahvalan jesu mnogi ljudi s kojima sam se susreo i koji su učinili život u Sjemeništu boljim. Svatko od nas jest pojedinac, ali koji ne može funkcionirati bez drugih. Zajednica bogoslova vrlo je važan čimbenik u procesu formacije, po mom mišljenju znatno važniji od odgojitelja jer nitko naše

radosti i križeve ne poznaje kao mi međusobno. Zato je važno da bogoslovi upravo u tom zajedničkom životu rade na izgradnji one temeljne, ljudske dimenzije.

● **Postoji li nešto što bi mijenjao u formaciji i što bi poručio onima koji su još uvijek u tom procesu na putu prema svećeništvu?**

Teško je govoriti o promjenama u formaciji jer do sada već postoji poprilično razvijena znanost koja se bavi upravo tom tematikom. Ne smatram se suviše kompetentnim govoriti o tome, no ono što mogu jest ohrabriti one koji su na putu formacije da se više usredotoče na vlastitu izgradnju i proučavanje same teologije jer je sjemenište izrazito prikladno mjesto upravo za tu izgradnju.

● **U nekoliko mjeseci đakonske službe pobliže si se upoznao s crkvenim životom u župnoj zajednici. Što je u tom periodu ostavilo najveći dojam na tebe i koju poruku iz toga možeš izvući?**

Život je na župi ipak jedna druga priča u odnosu na život u sjemeništu. Ono što je meni otežavalo jedan bolji uvid u župni život jest situacija oko koronavirusa koja je ometala redoviti život župne zajednice. Ipak, ona nas je tjerala da osmišljavamo neke druge pristupe i prilagođavamo ih danoj situaciji. Đakonski će mi praktikum zasigurno ostati u lijepoj uspomeni jer to je moj prvi pravi doticaj s aktivnim organiziranjem župnog života. Smatram da je život na župi pravo ostvarenje svećeničkog poziva i da se u budućnosti sigurno vidim u tome.

● **Tijekom posljednjih godina manji broj mladića ulazi u sjemenište i odaziva se na Božji poziv. Što bi tomu bio uzrok?**

Tom se problematikom odavno bave mnogi stručnjaci i često se piše i govori o njoj. Jedan je od uzroka svakako duh vremena koji s jedne strane nudi brojne opcije, ali s druge strane smatram da je prisutan i strah kod mladih ljudi da će svojim nevjerodostojnim životom nanijeti

golemu štetu Crkvi. I sami vidimo da grijeh jednog člana Crkve, a napose mislim na ljude kleričkog staleža, može nanijeti veliku ljagu Crkvi. Sjećam se jednog govora nadbiskupa u miru Marina kada je naglasio kako su u vremenu komunizma postojala dva motiva za svećeništvo: unutarnji motiv – poziv i vanjski motiv – neka vrsta inata tadašnjoj vlasti (pokazat ćemo vam da možemo). Danas taj vanjski motiv ne postoji jer je svijet potpuno ravnodušan.

Krešimir Iljazović

● **Za početak bih te zamolio da se ukratko predstaviš našim čitateljima.**

Zovem se Krešimir Iljazović. Dolazim iz Župe sv. Leopolda Mandića u Slavanskom Brodu. Rođen sam 10. rujna 1996. godine u Slavanskom Brodu. Nakon srednje ekonomske škole, 2015. godine, ulazim u Bogoslovno sjemenište u Đakovu i upisujem Katolički bogoslovni fakultet. Za đakona sam zaređen 11. listopada 2020. godine.

● **Kako se u tebi javio svećenički poziv?**

Gledajući unazad, mogu reći kako je moj poziv najviše vezan uz ministriranje i suradnju sa župnikom. Od malih sam nogu ministrirao u svojoj župi. Kako sam postojao stariji, raznim aktivnostima u župi otkrio sam svoj poziv, koji je u meni, vjerujem, bio skriven još od djetinjstva. Nakon deset godina ministriranja uz potporu župnika odvažio sam se odgovoriti na poziv, poći u bogosloviju i postati svećenikom.

● **Na putu prema svećeništvu boravio si u sjemenišnoj zajednici. Kako su ona i vrijeme koje si proveo u njoj utjecali na tvoju formaciju?**

Svaki susret bio je nov izazov i prilika kojom sam izgradio neka uvjerenja i razmišljanja koja vidim da su sada jako vrijedna u radu na župi. Uz to i raspored koji smo imali u sjemeništu vidim kao dobru podlogu za sve one obaveze koje su me dočekale na župnom praktikumu.

● **Postoji li nešto što bi mijenjao u formaciji i što bi poručio onima koji su još uvijek u tom procesu na putu prema svećeništvu?**

Budućim bih svećenicima samo preporučio da ustraju u molitvi i duhovnom životu jer je to, uz svakodnevni rad na sebi, najveća pomoć na putu k svećeništvu.

● **U nekoliko mjeseci đakonske službe pobliže si se upoznao s crkvenim životom u župnoj zajednici. Što je u tom periodu ostavilo najveći dojam na tebe i koju poruku iz toga možeš izvući?**

Moj pastoralni praktikum bio je u Župi mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji. Najveći trag na mene ostavio je, a ujedno mi bio i izazov u pastoralnom praktikumu, mentalitet ljudi ovoga županjskoga kraja; narod koji živi uz svećenike, koji te svakodnevno zaustavlja, pa čak i samo da pozdravi. Upravo mi je taj način života nekako i najveći izazov jer me svakodnevno stavlja pred nove izazove i izvlači iz moje vlastite udobnosti. Također, istaknuo bih i zdravo, obiteljsko ozračje kako među nama svećenicima, tako i u odnosu s osobama koje s nama svakodnevno žive i rade.

● **Bliži se svećeničko ređenje i tvoja mlada misa. Što si izabrao za svoje svećeničko geslo i što ono za tebe znači?**

Moje je mladomisničko geslo: »Znam kome sam povjerovao« (2 Tim 1, 12). Zašto to geslo? Razmišljajući o svemu proteklome i svim izazovima koje sam imao, usponima i padovima tijekom formacije, kao i ovdje na župi, shvatio sam kako jedino mogu ustrajati u svećeništvu ako si osvježujem da znam zbog koga sam tu gdje jesam i kome sam povjerovao. Tim geslom želim reći da jedino u povjerenju koje imam u Njega imam snagu i ustrajnost u svome pozivu, kao i odgovor na sve izazove preda mnom.

Marko Obradović

● **Za početak bih te zamolio da se ukratko predstaviš našim čitateljima.**

Moje je ime Marko Obradović. Dolazim iz Župe sv. Andrije, Rokovci-Andrijaševci. Imam 29 godina i đakon sam u Župi i Svetištu Gospe Brze Pomoći u Slavonskom Brodu. Moji roditelji žive u Andrijaševcima, gdje se nadam i slavlju svoje mlade mise ovo ljeto u srpnju. Imam i sestru koja živi u Rokovcima i ponosan sam ujak troje nećaka.

● **Kako se u tebi javio svećenički poziv? Kako je tekao tvoj životni put do bogoslovije i đakonskog ređenja?**

Ljubav prema svećeničkom pozivu i Crkvi osjećao sam odmalena. Jedno vrijeme bio sam uvjeren kako ću to i postati o čemu sam naglas progovarao. Međutim, u pubertetskoj se dobi nisam osjećao lagodno kada bih govorio o tome, što zbog manjka osobnog samopouzdanja i straha od nepoznatog, što zbog nelagode pred vršnjacima koji moju želju nisu doživljavali ozbiljno. Nakon srednje škole slijedio je jedan period traženja. Upadao sam u različite grijeha i prolazio određene faze dokazivanja društvu i slično. Tek kada sam se vratio u sakramentalni život, otkrio sam da je Božja volja za mene da budem svećenik. Konačno, u svojoj 22. godini odlučujem se prijaviti u bogosloviju i kao svećenički kandidat za Zadarsku nadbiskupiju poslan sam u Centralno bogoslovno sjemenište u Split.

● **Na putu prema svećeništvu boravio si u sjemenišnoj zajednici. Kako su ona i vrijeme koje si proveo u njoj utjecali na tvoju formaciju?**

Jedan od glavnih preduvjeta za svećeničko ređenje studij je teologije i život u sjemenišnoj zajednici. Za mene je život u bogosloviji bio jedan ozbiljan rast u duhovnosti i upoznavanja samog sebe. Tomu pridonose i različitosti koje čine prvenstveno bogoslovi. Svaki je tako bogoslov jedan »kamenčić« koji dolazi u bogosloviju kao »tvrd i neoblikovan«, a iz njega izlazi kao »fin i oblikovan«. Otprilike mogu tako opisati i svoju bogoslovsku formaciju. Dakako, nakon bogosloviije predstoji cjeloživotni rad na sebi i upoznavanje sebe samog. S druge strane, osim produbljivanja studija i molitve, upoznao sam mnogo bogoslova iz cijele Dalmacije i u njima stekao prijatelje. Osobno to nosim sa sobom kao popudbinu.

● **Postoji li nešto što bi mijenjao u formaciji i što bi poručio onima koji su još uvijek u tom procesu na putu prema svećeništvu?**

Ne smatram kako nešto treba osobito mijenjati u bogoslovskoj formaciji. Mislim kako bogoslovija ima sve potrebne uvjete za ostvarenje duhovnog poziva. Uvelike ovisi o nama hoćemo li i kako te uvjete prepoznati i ostvariti ih. Glavni izazov poglavarima sigurno je kako osigurati bogoslovima jednake uvjete za studij i molitvu. Hvale je vrijedno ako potiču i duh kreativnosti i osobne odgovornosti jer se te vrline, za mene, presudno stežu baš u toj dobi formacije.

● **U nekoliko mjeseci đakonske službe pobliže si se upoznao s crkvenim životom u župnoj zajednici. Što je u tom periodu ostavilo najveći dojam na tebe i koju poruku iz toga možeš izvući?**

Prvo što se uočava na đakonskom praktikum stvarnost je koja se podosta razlikuje od bogoslovskog života. U bogosloviji je naglasak bio na molitvi i učenju, dok je u župi ostvarenje na-

učenog i stjecanje novih iskustava, što duhovnih, što socijalnih. Važno je ponijeti sa sobom što više iz bogosloviije u đakonat, ako smijem reći i dalje u život. Život u župi, gdje sam na đakonskoj praksi, vrlo je dinamičan. Osim što je župa, ovo je mjesto i Gospino svetište. Mnogo vjernika hodočasti svakog osmog u mjesecu. Usuđujem se malo našaliti kako smo župnik, župni vikar i ja na »dva fronta«: domaćem sa župljanima i hodočasničkom. Uglavnom, ono što me najviše oduševljava u župnom životu njezini su vjernici i njihova pobožnost prema našoj Majci – Gospi Brze Pomoći. Ljudi nisu zaboravili da je Crkva i dalje izvorno mjesto susreta s Bogom i ljudi međusobno. Uz molitvu to je ono što me do sada najviše nosi u mojoj đakonskoj službi.

● **Bliži se svećeničko ređenje i tvoja mlada misa. Što si izabrao za svoje svećeničko geslo i što ono za tebe znači?**

Radujem se ako će me Crkva i biskup prepoznati kao još jednog novog svećenika. Borit ću se živjeti za Krista i otkrivati ga drugima, kao što je i on živio: za Boga i druge. U tom će duhu biti prikladno geslo koje će obilježiti moje svećeništvo. Kada pozivnice za mladu misu budu zgotovljene, znat ćete i moje mladomisničko geslo.

Matej KREŠO (prir.)

Intervju s doc. dr. sc. Borisom Vulićem

● **Iako ste dobro poznati bogoslovima i studentima, čak i onima kojima niste predavali, možete li se ukratko predstaviti našim čitateljima?**

Iako je to očekivano pitanje, mene uvijek zatekne kao neočekivano i dobro je da je tako jer se predstavljanjem čovjek ipak naglo okreće prema sebi, počinje se zanimati za sebe, misliti samo o sebi, a znamo gdje taj put vodi... Kad se trebam negdje predstaviti, uvijek se sjetim kako sam jednom bio pozvan u vinkovačku bolnicu kod umirućeg pacijenta. Zatekao sam ga sa suprugom i dvije kćeri. Čim me vidio, zamolio ih je da iziđu van kako bi se ispovijedio. Zamislite – taj je bolesnik poželio doslovno svoje posljednje trenutke provesti sa mnom i to samo zato što sam svećenik. Niti ime mi nije znao niti me je ikad vidio. Ali je znao ono najbitnije o meni, a to je da sam svećenik. Ubrzo je umro pomiren s Bogom, a meni je predao jedinstvenu lekciju da je to što sam svećenik najvažnije i zato baš to želim istaknuti u ovom predstavljanju. Ja sam prije svega i iznad svega svećenik i to sretan svećenik koji više ne zna misliti svoje dane koji ne bi bili svećenički! Sve druge službe koje su mi povjerene i koje obavljam izviru iz svećeništva koje mi je Bog udijelio kao dar, posebno to da predajem dogmatsku teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu i da kao urednik vodim brigu oko *Vjesnika Đakovačko-osječke nadbiskupije*. U svemu tome nisam nikakav poseban stručnjak, ali osjećam da sam zaljubljenik u ono što sam pozvan činiti i to mi je jako važno.

● **Svaki student, sadašnji ili prošli, ima najdražeg autora (ne mora biti teolog). Koji je bio ili još uvijek jest Vaš i zašto? Biste li ga preporučili našim čitateljima da ga čitaju?**

Tako ste me obradovali što ste jasno povezali studenta i čitanje. Možda će netko pomisliti da

se to podrazumijeva, no, nažalost, to danas nije tako. Nekad okom uhvatim onoga koji se drži intelektualcem da uopće ne zna držati knjigu u rukama. Tko ne čita, gubi sposobnost slušanja, propitkivanja, šutnje, čuđenja... Sve odreda važni dinamizmi za čovjeka, za ono ljudsko, baš kao i za ono kršćansko, u čijem je središtu utjelovljena i proslavljena Božja Riječ – Isus Krist... Zato ću rado preporučiti neke autore i to one koje čitam u zadnje vrijeme i koji svjedoče o mom sadašnjem unutarnjem raspoloženju. Tako su sada uz mene Toma Kempenac i *Nasljeduj Krista*, Franjo Saleški i njegova *Filotea*, kao i Josemaría Escrivá s djelom *Put*. U meni se, od vremena do vremena, javi želja za novnim otkrivanjem poznatoga i nevjerojatno mi je kako stari tekstovi, nekoć pročitani, zasinu novom snagom i daju neko novo svjetlo. U tima koja sam naveo naći ćemo predivan spoj onoga što zovemo teorijom i praksom kršćanskog života i sigurno ćemo oplemeniti svoje dane i svoje odnose koje imamo s Bogom, s Kristovom Crkvom, s ljudima

koji su s nama na životnom putu. Sjetio sam se sada jedne poznate misli iz *Malog princa*: »Vrijeme što si ga izgubio za svoju ružu čini tu ružu tako dragocjenom.« Rado »izgubimo« vrijeme u čitanju, iako to nije svaki put ugodno i zanimljivo, jer time ono što jesmo – studenti ili nastavnici – činimo dragocjenim i to ne samo za naše dobro nego i za dobro konteksta u kojem živimo i u kojem ćemo djelovati.

● **Nedavno ste izdali svoju knjigu pod naslovom *Vjera kao eshatološko nestrpljenje. Ogled o Sergiju Quinziju*. Možete li nam ukratko predstaviti sadržaj knjige? Koji su Vam bili glavni motivi i ciljevi za njezino pisanje?**

Gledajte, nije da rado govorim o tekstovima koje sam napisao, pa tako ni o svojoj knjizi, jer ono što je u njima zapisano teži da bude pročitano, a ne da ga kao autor sažnjem ili pojednostavnijem... No razumijem Vaše pitanje pa bih o knjizi rekao tek nekoliko uvodnih misli. U njoj nastojim vjerno prikazati, analizirati i dijelom produbiti misao talijanskog mislioca Sergia Quinzija koji je kod nas posve nepoznat. Radi se o kontroverznom suvremenom intelektualcu koji, iako bez diplome teologije, postaje istinski teolog i to zato što misli teološke teme u strahu i drhtanju dok čita *Sveto pismo* i dok iz svoga života koji je bio snažno označen patnjom Bogu postavlja pi-

tanja iako osjeća da odgovora neće biti. Quinzio mi je posebno privlačan u svom inzistiranju da su kršćani to što jesu jer vjeruju u uskrsnuće mrtvih, a to znači u Kristov konačan dolazak u slavi i sili na Sudnji dan, što opet znači da su kršćani to što jesu jer iščekuju, ali i požuruju dolazak Božjega kraljevstva i spasenja od boli, patnje i smrti. No od samih su početaka kršćani stavljeni u, kako Quinzio kaže, strašnu napetost između Božjih obećanja spasa i odgađanja Kristova konačnog dolaska. Kako misliti tu napetost, do čega ona sve dovodi, što se događa ako na nju zaboravimo i što iz te napetosti otkrivamo o samom Bogu, o Crkvi kojoj pripadamo i o nama samima, samo su neke od tema koje sam želio, ako ništa drugo, onda iskopati i prinijeti pozornosti onima koji žele ozbiljno vjerovati u Boga Isusa Krista.

● **Profesor ste s dugogodišnjim iskustvom predavanja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Mislite li da studij teologije pomaže studentskoj duhovnosti? Koji Vam je vid studija najviše pomogao na znanstvenom i duhovnom planu?**

Naravno da studij teologije može pomoći studentskoj duhovnosti, ali se to ne događa samo po sebi. Takav ishod prije svega traži osobnu vjeru koja se želi upraviti na put zrelosti i koja onda u samoj teologiji pronalazi mnoštvo sigurnih uporišta s kojih se otvara predivan horizont

saveza božanskog i ljudskog. Sasvim konkretno govoreći, znam da neće svaki student teologije spomenuti vid pronaći u svakoj teološkoj grani, ali problem nastaje onda kad student teologije ni u jednom njezinu odsječku ne osjeti strast i ne bude povučen u njezine dubine. To je u pravilu znak da se student treba pozabaviti predvorjem svoje osobne vjere u kojem ga čekaju pitanja povjerenja Bogu koji ga je doveo do studija teologije i koji ga želi u svojoj Crkvi podići kao teologa, kao vjeroučitelja, kao svećenika... Kakva god kvaliteta studija teologije bila, osobna vjera koja želi biti zrela i koja se želi ukorijeniti u prebogatoj teološkoj baštini Katoličke Crkve znat će prepoznati središta koja potiču, privlače, hrane i opominju. Pod tim vidom mi je kao studentu najviše pomogla dogmatska teologija, koju danas kao nastavnik i predajem. Posve sam od sebe otklonio shvaćanje dogme kao nečega što je okamenjeno i što priječi osobno promišljanje. Dogme i dogmatski sadržaji crkvene vjere prihvaćam kao koordinate sigurnog promišljanja od kojih polazim i kojima se vraćam kao vjernik koji želi sve više i bolje upoznati Boga i to po objavi njegovog Sina, Isusa Krista. To je upoznavanje zapravo sinonim kršćanke duhovnosti i upravo mi baština dogmatske teologije pokazuje da u tom nastojanju nisam sam niti trebam ostati sam.

● **Što je po Vašem mišljenju najveći problem u Crkvi danas? Kako bi kršćani mogli nadići taj problem?**

Za mene je to ravnodušnost spram vjere! Da, u samoj Crkvi uočavam ravnodušnost spram vjere, što u konačnici znači spram samoga Boga. Uočite da ovdje ne govorim o nevjeri. Nevjera je nijekanje Boga ili okretanje glave od njega. No ravnodušnost je puno gora i strašnija od nevjere jer ravnodušan čovjek Boga više ne doživljava ni kao istinu ni kao laž, već se zapravo – pa i onda kad ispunjava vjerske propise – bavi sam sa sobom, svojim interesima i koristima i tako živi kao da Boga nema. Sigurno je takvih pojava uvijek bilo u Crkvi, ali mi se čini da je prije čitava Crkva bila pozornija spram takvih pojava, osjećala je koliko ona može naštetiti cjelini Božjega naroda i činila je sve da se nositelji takvih pojava što prije obrate i tako prestanu štetiti ne samo sebi nego i čitavoj Crkvi. Danas, međutim, kao da nam je u Crkvi pogled zamagljen, korak nesiguran, a odlučnost stanjena kad se treba uhvatiti ukoštac s pojavom ravnodušnosti zaognute odjećom vjernika, svećenika, teologa... Od malih sam nogu rado molio Boga da mi uvijek da milost da vidim što je ispred mene. To je doista velika milost koju molim i za čitavu Božju Crkvu, da uvijek zna prepoznati istinito, dobro i sveto, ali i da posve jasno uoči sve ono lažno, zlobno

i grešno i da nikad ne bude ravnodušna spram onoga što se događa u njoj jer je na ovom svijetu samo ona korablja spasenja. Ako postane do kraja ravnodušna, nitko više neće biti siguran.

● **U današnjem su svijetu ljudi sve više obilježeni individualizmom. S druge strane, Crkva je uvijek isticala važnost zajedništva. Koje su po Vašem mišljenju najveće prepreke na putu do zajedništva kojega smo izgubili u modernom svijetu?**

Crkva je samo zajedništvo, štoviše, ona je odraz Božjega trojstvenog zajedništva spuštenog među nas ljude. Jednostavno ne možemo misliti Crkvu bez njezinog zajedništva, jednako kao što ne možemo misliti svoju vjeru bez Crkve. Vjera u Boga Isusa Krista predana nam je po crkvenoj vjeri. Mi smo povjerovali povjerovanoj Riječi i zato zajedništvo Crkve nosi i hrani našu osobnu vjeru. Taj se dinamizam jednako jasno treba uočiti na razini opće Crkve kao i na razini naših biskupijskih zajednica, a posebno nam »opipljivo« treba biti na razini naših župnih zajednica. Da, u našim se župnim zajednicama najbolje osjeća hrani li se ili ne zajedništvo u Crkvi. Tu, pak, svi osjećamo da zajedništvo moramo izgrađivati kako bi ono bilo ljepše, čvršće, sigurnije, pa i privlačnije. Slažem se s Vama da je današnji svijet obilježen individualizmom i da je to kamen spoticanja i za crkveno zajedništvo. No mnogo mi je veći problem nešto drugo, a to je ravnodušnost spram istinskog kršćanskog bratstva koje treba biti prisutno, odnosno otkriveno u svakoj župnoj zajednici. Nažalost, već je i nama svećenicima u govoru postalo normalno da vjernike oslovljavamo s »dragi prijatelji«, što vidim kao problematično i opasno za samo zajedništvo. Naime, prijatelj je netko koga sam izabirem, a brat i sestra su mi darovani, da tako kažem, unaprijed zadani. Prijateljstvo, kako ga redovito shvaćamo, samo po sebi ne jamči trajnost i povezanost poput bratstva i zato je ono drugotno u odnosu na bratstvo. U prijateljstvu prevladava *moj izbor* s kojim se onda ono može i dokinuti, dok drugi koji mi je brat dolazi kao, da tako kažem, unaprijed zadan, odnosno već darovan, što znači da je neovisan o meni, o mom izboru i ne mogu mu dokinuti to da je moj brat, kao

što mogu s prijateljem. Drugim riječima, onaj koji je kraj mene u crkvi, meni s lijeva i desna i s kojim možda nemam izglađene sve odnose, moj je brat ili moja sestra u Kristu i po Kristu. Takvo kršćansko bratstvo više je negoli prirodno bratstvo i kao takvog nam ga valja otkrivati i to polazeći od naših župnih zajednica, jer tamo su naša prva braća i sestre.

● **Jedna je od povjerenih Vam službi i ona glavnog i odgovornog urednika *Vjesnika Đakovačko-osječke nadbiskupije*. Koja je po Vašem mišljenju uloga *Vjesnika* u svakodnevnom životu župnih zajednica naše nadbiskupije? Koji su najveći izazovi na pastoralnom planu na koje *Vjesnikom* nastojite dati odgovor?**

Naš *Vjesnik* želi biti časopis za pastoralnu orijentaciju, kako uostalom i glasi njegov podnaslov. Iako mu je taj podnaslov pridodan ne tako davno, njime se zapravo izvrsno izriče ono što je bila temeljna nakana biskupa Strossmayera kad je pokrenuo naš časopis i to davne 1873. godine. Crkveni pastoralni život odnosno sveto djelo evangelizacije Božjega naroda u svakom vremenu poznaje mnoge dvojbe, a moralna nas teologija uči da u dvojbi ne valja djelovati i zato nam je i u pastoralnim dvojbama potreban siguran ili barem promišljen smjerokaz. Zato nastojimo da naš *Vjesnik* bude smjerokaz u dvojbama, pitanjima i nesigurnostima crkvenog suvremenoga pastoralnog djelovanja i to pisanom riječi koja izvire iz promišljanja dragocjenih suradnika časopisa i koja izgrađuje i obogaćuje, pomaže i usmjerava, dobronamjerno izaziva i pročišćava, kako sam istaknuto u svom prvom uvodniku 2014. godine. Sljedeće, 2022. godine proslavit ćemo 150. godina neprekinutog izlaženja našega *Vjesnika* i posebno mi je drago što ćemo tom prigodom javnosti predati digitalizirane sve brojeve našega časopisa, koje će biti lako pretraživati i čime ćemo omogućiti prikladnije istraživanja doista velikog bogatstva ovog najstarijeg živućeg vjerskog časopisa na hrvatskom jeziku. I da, za kraj, i dragom časopisu *Poziv* želim da, poput *Vjesnika*, dočeka svoju 150. obljetnicu i da tijekom svega tog vremena bude zamijećeno i rado čitano glasilo đakovačkih bogoslova!

»Trčite tako da dobijete
neraspadljivi vijenac«

Antun NIKOLIĆ

Aktualnost romana *Krstitelj* Mire Gavrana. Elizej, Saloma i Bileam kao kršćanske paradigme

Na ovih nekoliko stranica podijelit ću s vama svoje promišljanje o romanu *Krstitelj* hrvatskog pisca Mire Gavrana. Osim četrdesetak kazališnih komada, desetak romana za djecu i podjednakog broja romana svjetovnog karaktera za odrasle, taj suvremeni književnik napisao je i tri romana biblijske tematike: *Judita*, *Krstitelj* i *Poncije Pilat*. U romanu *Krstitelj* pratimo troje likova koji naizmjenice u prvom licu pripovijedaju o svojim životima i velikim novozavjetnim događajima kojima su bili svjedoci – djelovanju Ivana Krstitelja i jednim dijelom životu Isusa Krista. Pritom je jedino kći Heroda Filipa, vladara pokrajina Itureje i Trahonitide, Saloma stvaran povijesni lik, dok su mladić iz svećeničkog staleža Elizej i trgovac Bileam izmišljeni likovi. Naravno, i priča o Salomi je, osim elementa koji su uzeti izravno iz evanđelja, plod piščeve mašte. Roman je napisan na 350 veoma pitkih stranica malog formata i zaista ima ugođaj duhovnog štiva. Zato vas potičem da roman pročitate prije nego što nastavite s čitanjem ovog članka.

Pisac romana pokušava se staviti u kožu suvremenika Ivana Krstitelja i Isusa Krista. Istražuje načine na koje su ljudi reagirali na njihovu poruku i zašto su tako reagirali. Način na koji su oni primili (ili nisu) navještaj Božjeg kraljevstva govori i o načinu na koji se mi danas odnosimo prema Božjem kraljevstvu. Čitajući roman, ili bar ovaj članak, svaki će se čitatelj pronaći u nekim stavovima i postupcima glavnih likova. Tko su oni?

Na početku romana upoznajemo svakog zasebno: Salomu, Elizeja i Bileama. Svi troje mladi

su ljudi, a njihova su životna uvjerenja i vrijednosti plod okruženja u kojem su odrasli. Elizej je jeruzalemski mladić, prvorodeni svećenikov sin, što znači da će i sam jednoga dana postati svećenik. Cijelo svoje djetinjstvo i mladost izučavao je Zakon, obdržavao ga, i bio zahvalan Bogu što mu je dao da živi baš takvim životom. Saloma je poganka, a ljubav koju nije pronašla u obitelji pokušava nadoknaditi seksualnim užicima, ali i pravom ljubavlju, i to bezuspješno. Biti voljena, cijenjena u društvu i istraživati sve veće užitke – to je njezin smisao života. Nije se sama na to odlučila, nego je to jedino što je mogla naučiti odrastajući u društvu rimskih senatora, vojnih časnika i uglednih gospođa. Bileam je član trgovačke obitelji iz Korozaina u Galileji. Voli obiteljski posao, a jakost i odlučnost vrline su do kojih najviše drži, u čemu se ugledao na starijeg brata koji vodi posao.

Tih troje mladih likova na početku priče srasli su sa svojom obiteljskom i mjesnom zajednicom. Osim toga, povezuje ih još jedna stvarnost. Svi troje zaljubljeni su i maštaju o budućem životu s ljublenom osobom. Muško-ženski odnosi omiljena su tema Mire Gavrana, ali mislim da nije samo zbog toga stavio sve likove u sličan položaj. Mlad čovjek odlučuje se kako želi provesti život. Jedna od glavnih misli kojom se pritom vodi želja je ljubiti drugu osobu i provesti s njom život u sreći. Činjenica da ih želja za ljubavlju vodi u njihovim planovima nije samo slučajna posljedica činjenice da su svi troje likova tinejdžeri. Pisac kao da želi reći: »Želja za ljubavlju najveća je čovjekova želja.« Nije li u svakoj velikoj životnoj odluci prisutna želja da budemo poštovani i cijenjeni, da ba-

rem nekome budemo potrebni, da nam barem jedna osoba pokaže da vrijedimo, konačno, da budemo ljubljeni? Čak bih rekao: »Ljubiti i biti ljubljen – nije li to sav čovjek?« Naši likovi tražili su ispunjenje u romantičnoj ljubavi, ali zbog različitih životnih okolnosti nisu ga našli. Ono što će im se ponuditi još je veća ljubav, ljubav o kakvoj nisu mogli ni sanjati.

Životne krize navode naše junake (junaci u širem smislu riječi) na propitkivanje svega što su mislili da znaju o životu i tako postanu spremni za prekid sa svojim društvenim okruženjem i za radikalnu promjenu života. Elizeju već nakon godine dana braka žena umire pri porodu, s djetetom. Ta životna tragedija dovodi u sumnju njegovu vjeru. Obraćajući se Gospodinu, on kaže: »Mišljah da sreća je uvijek tvoja veliku nagrada za poštivanje koje ti ukazujem, za ispravan život kojim živimo, a nesreća je zaslužena kazna na koju se kažnjenik nema pravo žaliti, nego je kao milost tvoju moram prigrliti. Uzdrmahu se temelji moga razumijevanja ži-

vota i sve mi se ukaza bezrazložnom tlapnjom, nepredvidivim trajanjem u kojemu je čovjek poput slamke na nemirnoj vodi.« Onaj tko je odgojen u vjerničkoj obitelji, često prvu krizu u vjeri doživljava upravo kao posljedicu neke životne krize – zamišljajući vjeru kao ugovor između čovjeka i Boga, očekuje da će zbog svoga služenja Bogu biti pošteđen patnje. I kad doživi da je i njegov život obilježen patnjom, kao što je i svaki drugi život obilježen patnjom, i da Bog ne uslišava njegove molitve za izbavljenjem od te patnje, sve što je »učinio« za Boga, učini mu se besmislenim. Javlja se sumnje: čemu molitva, čemu trud oko dobrih djela, čemu sakramenti, ako nas to ne uzdiže iznad onih koji za Boga ne mare? Ako dobri pate jednako kao i zli, zašto uopće služiti Bogu? U romanu Elizej ipak zadrži vjeru u Božju dobrotu, ali je u njemu posijano zrno sumnje prema svemu što je o vjeri i obredima naučio od svoga učitelja i od svoga oca. Ta će ga sumnja i nezadovoljstvo poslije dovesti do Ivana Krstitelja.

Za razliku od Elizeja koji samo čezne za promjenom, Bileam odlučuje uzeti stvari u svoje ruke. Nakon što su mu Rimljani nepravедno pogubili najstarijeg brata, kojeg je jako volio i koji mu je bio uzor u životu, Bileam započinje s pripremama za revoluciju protiv Rimljana. Ništa nije prepustio slučaju – po cijeloj Galileji, a i šire, vježbao je mlade ljude u baratanju oružjem, nadajući se da će ta vojska biti sjeme revolucije koje će potaknuti cijeli narod na pobunu. Čak je napisao spis o tome kako treba upravljati državom jednoga dana kada steknu slobodu. Pritom nije bio nimalo skroman – sebe je vidio kao vojskovođu i vladara oslobođenog Izraela. Misli da su Bog i vojna nadmoć neodvojivo povezani i zato kaže: »Od muškaraca prometnuso se u bljedunjave kukavne žene. Oslabi nam vjera, a sa slabljenjem vjere oslabi i naša snaga. Postadosmo robovi svojom krivnjom.« Uzda se da će zbog Božje pomoći uspjeti u revoluciji.

Saloma se razočarala u ljubav. Mladić s kojim je bila u sretnoj vezi ostavio ju je kako bi ostvario vojnu karijeru, a ona se zbog toga prepustila razvratnom životu s drugim ljubavnicima, kako sama kaže: »Izgubih poštovanje prema svome tijelu i poput pijanaca pokušavah u strasti dosegnuti ono što izgubih u ljubavi. I ne bijaše tjelesnog sladostrasnog izopačenja koje bi mi bilo strano. Poželjeh preći sve granice kojima naša sloboda i život bijahu omeđeni.« Ali savjest nikad ne možemo potpuno uništiti. Premda ništa od onoga što je činila nije u vlastitoj svijesti optuživala, počela ju je mučiti uvijek ista zastrašujuća noćna mora. U san joj je dolazio čovjek vuče glave koji joj kandžama čupa srce. To je zapravo bio prikaz sotone koji joj upropaštava dušu. Kada je majčinom odlukom morala napustiti Rim, otkrila je da nijednom od svojih ljubavnika nije bila važna u životu. Po dolasku u Tiberijadu nastavila je s grešnim životom, pa tako ni noćne more nisu prestajale.

Sada na scenu stupa Ivan Krstitelj. On propovijeda u pustinji i već je zadobio pažnju mnogih Židova. Tako ga spletom okolnosti upoznaju Elizej i Bileam. Postaju njegovi učenici i ostanu živjeti s njim, moliti i postiti. Ali tu sličnosti za-

vršavaju. Elizej pomaže Ivanu u propovijedanju i iščekuje Mesiju. Bileam djelomično pomaže, ali istovremeno nastavlja s naoružavanjem i radikalizacijom mladeži. Ivan mu je samo sredstvo kojim će okupiti ljude za svoj vlastiti cilj. Naravno, Bileam ne shvaća koliko se njegovo viđenje budućnosti razlikuje od Ivanova.

Bileami ovoga svijeta već imaju svoje stavove od kojih ne odustaju, a vjera je tu samo da bude još jedan instrument za opravdavanje i promicanje tih stavova. Evanđelje ne prihvaćaju u jednostavnosti srca i cjelovito, nego biraju one dijelove koji njima odgovaraju i svojevoljno ih tumače. Ono što je u evanđelju za njih prezahtjevno i nerazumljivo, to mentalnim akrobacijama izokreću do banalnosti i nevažnosti. I s druge strane, ono o čemu neki redak evanđelja uopće ne govori, oni baš to vide u tom retku jer žele da i Bog bude na njihovoj strani dok se bore za svoje sebične ciljeve.

Elizeji pak ovoga svijeta oni su kršćani koji ne uzimaju evanđelje za sebe, nego sebe daju evanđelju. Dolaze Bogu praznih ruku, svjesni da su dosad pokušavali svojim silama i svojom mudrošću, a sada žele da Bog djeluje. Elizej je jednostavna srca prihvatio Ivanovu poruku. Dao se poučiti. Strpljiv je. Priznaje da krajnji smisao nekih Ivanovih poruka ne razumije, ali mu to nerazumijevanje nije prepreka u služenju Bogu. Prisjetimo se što piše prorok Izaija: »Jer moje misli nisu vaše misli, i puti moji nisu vaši puti – riječ je Gospodnja. Visoko je iznad zemlje nebo, tako su visoko puti moji iznad vaših putova, i misli moje iznad vaših misli.« (55, 8-9). Ako nam Bog zaista govori, zar da očekujemo da će nam On, koji je neizmjereno veći od nas, reći nešto što smo već i sami znali? Ili da će nam reći nešto što se lako uklapa u naše mišljenje i planove?

Saloma ima svoj poseban pristup Ivanu Krstitelju. Tu moram naglasiti da je pisac poprilično slobodno postupio pretvarajući evanđeoski izvještaj o Herodu Antiipi, vladaru Galileje i Pereje, njegovoj ženi Herodijadi i pokćerki Salomi u roman. Evanđelje prikazuje Heroda kao onoga

koji poštuje Ivana Krstitelja, a Herodijadu kao onu koja je puna mržnje i kojoj polazi za rukom ishoditi Krstiteljevo smaknuće. Saloma je tu samo instrument u majčinim rukama. Nasuprot tomu, Miro Gavran piše priču u kojoj je Saloma potajno postala iskrena učenica Ivana Krstitelja, a scena je s plesom i Herodovim obećanjem samo unaprijed smišljena Herodova spletk, kojom se vladar želi riješiti buntovnog proroka, a istovremeno sačuvati naklonost naroda. Budući da je okrenuo povijesnu istinu naglavačke, taj se dio priče čitateljima možda neće svidjeti. Ipak, mislim da se i u toj izmišljenoj verziji priče o Salomi krije određena pouka.

Saloma iz romana slična je onim kršćanima za koje možda uopće ne bismo rekli da su kršćani. Bila je slomljena svojim grijesima, a onda je sasvim slučajno upoznala Ivana Krstitelja. Krštenje je za nju bilo zadnja slamka spasa. Nakon krštenja se zaista obratila i odbacila grijeh. Ali nije svoju vjeru javno obznanila. Nije se odvojila od svoje majke i očuha jer je bila ovisna o njima. Kad je Herod odglumio da je pijan i da joj obećava pola svoga kraljevstva, mogla je ne postupiti kako se s Herodom i majkom Herodijadom prethodno bila dogovorila. Mogla je postupiti herojski i raskrinkati Herodov plan. Tako bi možda spasila Ivanov život, ali sigurno bi okončala svoj. Umjesto toga je ona postupila po Herodovu planu. I dalje je u Ivanu vidjela velikog čovjeka, možda još i više nego dotad. Nastavila je izbjegavati grijeh, ali ljudi će od toga trenutka u njoj vidjeti samo jedno: ubojicu Ivana Krstitelja. Iako je istinska vjernica, doživljava odbacivanje vjernika.

Zapitajmo se: »Koliko je Salomi u našem okruženju?« Često gledamo na ono najuočljivije: koliko često netko ide na misu, gdje radi, s kime se druži, kakva mu je obiteljska situacija. I čim nešto od ovoga ne odgovara idealu, skloni smo takvu osobu okarakterizirati kao nekoga tko za Boga i za dobro ne mari, te ju u svom srcu isključiti iz zajednice vjernika. Bilo

bi savršeno kad bi se takva osoba uključila u redoviti život župe, potpuno promijenila svoje navike i odvojila se od društva koje je navodi na grijeh. Ali tko smo mi »punokrwni« vjernici da kažemo kako već i samo odbacivanje grijeha i prihvaćanje Krista u srcu nije u Božjim očima već dovoljno da ta osoba zadobije milost?

Priča završava smrću Ivana Krstitelja, a naši likovi poslije čuju vijest i o smrti Isusa Nazarećanina. Elizej se priključio Isusovim učenicima koji propovijedaju uskrnuće. Bileam se vratio svojoj obitelji i poslu. Saloma je omražena u narodu, ali jedna joj je stvar dala snagu izdržati sve poteškoće – Krstitelj je pred sam kraj svog života napisao molitvu za nju. U toj molitvi Krstitelj traži od Boga da može i nakon smrti biti njezin zagovornik. Upravo to je Salomi dalo snagu – osjećaj da ju Krstitelj i dalje prati. To nije neka jasna vjera u uskrnuće, ali temelj je tu – vjera da Bog ne napušta čovjeka ni nakon smrti. Za Bileama Ivanovo propovijedanje i cijeli njegov život bili su besmislica. Budući da je očekivao od Boga samo da ispuni njegove osobne želje, bilo je nužno da doživi veliko razočaranje. Kako bi se spasio od boli razočaranja, uvjerava samog sebe da Bog uopće ne djeluje u svijetu, nego je svijet već onakav kakav bi trebao biti. Očekivati je da će svaki kršćanin koji više sliči Bileamu nego Elizeju eventualno doći do takvog zaključka. I s druge strane, onaj koji kao Elizej dopušta Bogu da obavlja svoje planove, doživjet će velike Božje zahvate u vlastitom životu. Elizeju je pogubljen njegov učitelj – Ivan Krstitelj. Pokušao se priključiti Kristu, ali je i on ubijen. Očekivali bismo da je njegova priča najtužnije završila. Ali upravo suprotno; on je na kraju romana najsretniji. U očima većine ljudi to bi se moglo učiniti kao ludost, ali Elizej je sretan jer je povjerovao u Isusovo uskrnuće. I ne samo da je povjerovao nego je kršten Duhom Svetim. U vjeri u Kristovo uskrnuće, i u snazi Duhu Svetoga koja mu pomaže u naviještanju uskrnuća, konačno je pronašao smisao života.

Dušan BALAŽEVIĆ

»Biti uvijek blizu Isusa.« Blaženi Carlo Acutis

Uvod

»Ta što koristi čovjeku steći sav svijet, a životu svojemu nauditi?« (Mk 8,36). Blaženi Carlo dobro je razumio taj navod iz evanđelja. Volio je mnogo toga na ovom svijetu, ali Isusa je volio više od svega. Njegov otac svjedoči: »Kada je Carlo umro, sve je izgubilo smisao. Pomislio sam da nisam dobro razumio njegov život i da sam pogriješio misleći da se nešto zbilja posebno događa. Međutim, pomalo smo shvatili da je sve ovo [njegov život i smrt] imalo smisao i da je zapravo dio plana. Iza svega ovoga stoji plan ljubavi.«¹

Zapravo, najdragocjenija svjedočanstva o Carlu nastala su nakon njegove smrti. Na njegov pokop došlo je mnogo ljudi koji su bili nepoznati njegovim roditeljima. Sve su to bili beskućnici i siromašni iz Carlova susjedstvu. Među njima bilo je migranata i onih koji nisu vjernici. Oni su bili Carlovo društvo. S obzirom na to Carlov otac tvrdi: »Na sprovodu smo otkrili novi život, preko svjedočenja svih ovih ljudi. Svi su oni voljeli Carla, a da mi to nismo znali. Sprovod je bio jedinstven – bio je poput slavlja.«² Kada se završila misa, bilo je podne i zvonila su zvona. Prisutni su to doživjeli kao znak da je Carlo s Gospodinom.

Tko je bio Carlo Acutis?

Ukratko – Carlo je doista bio jedan od nas. Rođen je 1991. godine u deklarativno vjerničkoj obitelji. Bio je sin jedinac. Već se od malih nogu činilo da je poput sve druge djece, no isticala se njegova skrb za siromašne i okoliš. Brinulo ga je zašto ljudi zagađuju okoliš i ne poštuju zajednički dom. S kućepaziteljem je Rajeshom svake večeri dio svoje večere davao

¹ Carlo Acutis Web Missionary, Helene Prono, Gilbert Soobraydoo, Gabriel Roussineau (redatelji), Net for God (producer), Net for God Ateliers du Chemin Neuf, 2020.

² Isto

beskućnicima. Beskućnicima su nosili i vreće za spavanje, koje su kupili novcem što ga je Carlo dobio za sebe.³ Jedan je prosjak posvjedočio: »Često mi je davao novac od svojeg džeparca, uvijek se zaustavljajući da porazgovara sa mnom i utješi me. Govorio je da smo i mi djeca Božja, kao i on.«⁴

Carlova euharistijska duhovnost

Ono što je još zanimljivost kod Carla jest to da je prvu pričest primio sa sedam godina. Budući da je to ranije nego što je uobičajeno, bila je potrebna dozvola mjesnog biskupa. Nakon prve pričesti svaki dan išao je na svetu misu. Misao »Euharistija je moja autocesta prema nebu« bila je istinita za njega jer je vjerovao da je euharistija put koji vodi u nebo. U euharistiji se Isus davao potpuno Carlu i Carlo se potpuno davao Isusu. Kada bi primio pričest, rekao bi: »Isuse, samo se smjesti! Kao da si u svojoj kući!« Svaki put prije ili poslije svete mise ostajao je u kratkom klanjanju.⁵

Provodeći vrijeme s Rajeshom, Carlo ga je katehizirao. Pokazivao mu je crtane filmove s biblijskom pričom, objašnjavao pojedine biblijske citate te mu govorio kako svaki dan može biti u zajedništvu s Gospodinom. S radošću je govorio da danas Isusa možemo pronaći svugdje i da je Jeruzalem pred našim vratima.

Carlova evangelizacija

S osam godina Carlo započinje projekt predstavljanja euharistijskih čuda. Prikupljao je podatke o čudima diljem svijeta i od toga napravio izložbu. Roditelje je zamolio da ga povedu na mjesta gdje su se dogodila euharistijska čuda kako bi uživo prikupio slike i podatke.

Upitan zašto sve to radi, Carlo je odgovorio: »Mnogi ljudi, mnogi narodi ne prepoznaju važnost Gospodina. Radeći na ovom projektu o Euharistiji čovjek može u stvarnosti vidjeti hostiju

i otkriti da je Gospodin prisutan krvlju, tijelom i duhom. To im je potrebno kako bi shvatili važnost Isusa Krista.«⁶

Projekt je sada dostupan na mrežnoj stranici www.miracolieucaaristici.org. Paneli sa slikama i tekstom o euharistijskim čudima kao izložba obišli su desetine tisuća župa. Već je za vrijeme Carlova života izložba nekoliko puta predstavljena diljem svijeta, međutim, autor nikad nije istaknut. To je bila Carlova želja.

S trinaest godina Carlo postaje pomoćni kateheta na svojoj župi. Tada počinje aktivnije upotrebljavati svoje informatičko znanje u svrhu evangelizacije. Kreirao je i nekoliko drugih mrežnih stranica s vjerskim sadržajem: ukazanja Blažene Djevice Marije diljem svijeta www.apparizionimadonna.org/en/avm/home; ukazanja anđela i demoni www.carloacutis.net/AngeliDemoni/ i stranica posvećena mističnim iskustvima vezanima uz pakao, raj i čistilište www.carloacutis.net/InfernoPurgatorioParadiso/.

Carlov svakodnevni život

U svakodnevnom je životu Carlo doista bio stručnjak za računalna i informatiku. Bavio se web dizajnom, programiranjem i izradom multimedijalnih sadržaja. Izrađivao je i grafički oblikovao školske časopise i spotove za volontiranje. Volio je nogomet i videoigre, skijanje i plivanje. Sam je naučio svirati saksofon. Carlo nije bio mladić koji je bio zatvoren u vlastite pobožnosti ili imao problema u uspostavljanju kontakta s drugima. Bio je pun života, nasmijan, opušten i uvijek je pomagao drugima, kao da je to njegova dužnost. Jednom je izjavio: »Tuga je pogled okrenut prema sebi, sreća je pogled okrenut prema Bogu.«⁷ On nije volio

⁶ Usp. PRIJATELJ SVECA. Hinduist o blaženom Carlu Acutisu: »Morao sam se vratiti, u tom dječaku je bilo zaista nešto posebno!« 11. 12. 2020. Dostupno na: <https://hkm.hr/duhovnost/prijatelj-sveca-hunduist-o-blazenom-carlu-acutisu-morao-sam-se-vratiti-u-tom-djecaku-je-bilo-zaista-nesto-posebno/> (7. 2. 2021.)

⁷ *A journey with Carlo*, Matteo Ceccarelli (režiser), Officina della Comunicazione (producent), Officina della Comunicazione, 2020.

³ Usp. isto

⁴ U. Da VANNA, *Karlo Acutis. Cyber svetac*, Zagreb, 2020., 26.

⁵ Usp. U. Da VANNA, *Karlo Acutis. Cyber svetac*, 60-61.

učenje iako nije imao većih problema sa školom. Carlo je imao duh mistika. Doma je primjećivao kako se roditelji brinu o njemu, u školi ono što uči, a pred svetojstvom razumio je kako biti s drugima.⁸

Osim svete mise, njegov se duhovni život sastojao od svakodnevne krunice. Za svetu krunicu izjavio je da su to »najkraće ljestve do neba«⁹. Za Blaženu Djevicu Mariju rekao je šaljivo: »Ona je jedina žena mogeg života«.¹⁰ Imao je veliku pobožnost prema Presvetom Srcu Isusovu, štovao je anđele i svece te gajio veliku ljubav prema papi i Crkvi.

Posebno mjesto u njegovu životu imao je sv. Franjo Asiški. Bio mu je uzor u siromaštvu i ljubavi prema prirodi. Volio je obilaziti sva mjesta povezana sa sv. Franjom. Osobito je volio ljeti boraviti u Asizu. Sam je rekao da je Asiz »mjesto gdje se osjećam najsretnije«¹¹. Volio je boraviti i u La Verni i razmatrati stigme sv. Franje.

Carlova bolest i smrt

Carlo je 8. listopada 2006. godine zbog lošeg zdravstvenog stanja prebačen u bolnicu. Dijagnosticirana mu je leukemija. Bolest je dugo

vremena bila pritajena i nije davala simptome. Dijagnoze su prognozirale skorbu smrt. Bez obzira na to Carlo nije gubio osmijeh. Kada su mu priopćili moguću smrt, njegova je reakcija bila: »Gospodin me razbudio.«¹² Ubrzo je svojoj majci povjerio: »Mama, ja neću izaći odavde živ, ali vidjet ćeš, davat ću ti mnoge znake kasnije.«¹³

Carlo nije bio bolesnik kojeg je bilo strah, iako mu je stanje bilo teško i kritično. Uvijek je govorio da je dobro i da ima onih kojima je gore. Iako bolestan, njegove su se oči smiješile i umirivale onog tko ih gleda.¹⁴

Tri je dana poslije Carlo upao u komu, a potom i preminuo. Umro je prikazujući svoje patnje za svećenike, za Papu i Crkvu. Njegovo je tijelo 2007. godine, prema njegovoj želji, premješteno u Asiz. Blaženim je proglašen na datum kad je primio bolesničko pomazanje i posljednju pričest, 10. prosinca 2020. godine u Asizu.

Zaključak

Carlov nam otac otkriva ono što smatra da je bila tajna Carlova života: »Čvrsta i živa volja da se stavi Boga na prvo mjesto. Iz toga je izlazila skladna osobnost koja je isijavala veliku mimoću.«¹⁵

On nam je ostavio bogato nasljedstvo u njegovim mislima o životu. Jedna od njih glasi:

»I ti bi mogao postati svet.
To treba željeti svim srcem,
a ako to još ne želiš,
moraš to ustrajno tražiti od Gospodina.
Pronađi Boga, i pronaći ćeš smisao
svog života.«¹⁶

⁸ Usp. U. Da VANNA, *Karlo Acutis. Cyber svetac.*, 64.

⁹ Isto, 121.

¹⁰ Isto, 82.

¹¹ *A journey with Carlo*, Matteo Ceccarelli (režiser), Officina della Comunicazione (producent), Officina della Comunicazione, 2020.

¹² Carlo Acutis Web Missionary, Helene Prono, Gilbert Soobraydoo, Gabriel Roussineau (režiseri), Net for God (producent), Net for God Ateliers du Chemin Neuf, 2020.

¹³ Isto

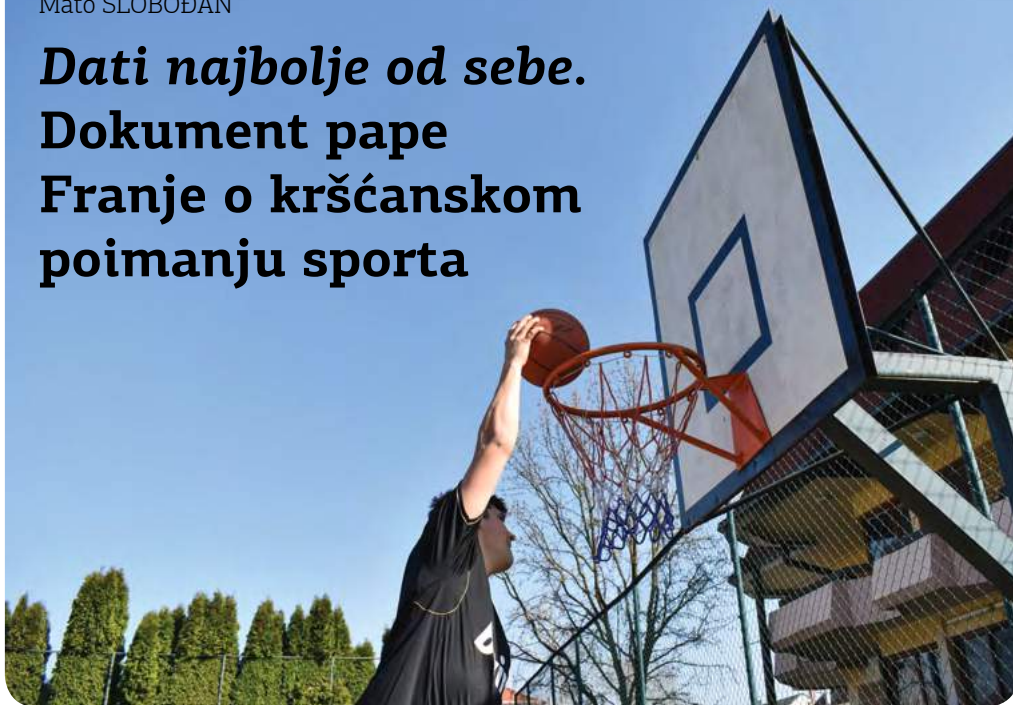
¹⁴ Usp. U. Da VANNA, *Karlo Acutis. Cyber svetac.*, 111.

¹⁵ *A journey with Carlo*, Matteo Ceccarelli (režiser), Officina della Comunicazione (producent), Officina della Comunicazione, 2020.

¹⁶ U. Da VANNA, *Karlo Acutis. Cyber svetac.*, 120-122

Mato SLOBOĐAN

Dati najbolje od sebe. **Dokument pape** **Franje o kršćanskom** **poimanju sporta**

Uvod

Sport u čovjekovu životu igra veliku ulogu zbog svoje ljepote, raširenosti i isplativost. Baveći se sportom, čovjek sve više otkriva i pomiče granice svoje izdržljivosti. Iako nas sport uči određenim krepostima, poput marljivosti i hrabrosti, ne smijemo zanemariti ni opasnosti koje sport sa sobom nosi. U ovom članku predstaviti ćemo dokument pape Franje *Dati najbolje od sebe* (Zagreb, 2019.) koji u pet poglavlja promišlja o sportu u kršćanskoj perspektivi, te govori o prednostima i mogućim zastranjenjima sporta. Također, Papa želi pokazati da Crkva nikada nije bila protiv sporta te samim time ne pokušava nametnuti ni neki kršćanski sport.

Fenomen sporta

Riječ *sport* novijeg je datuma. Dolazi od starofrancuskog izraza *desporter* ili *se desporter*, koji je izvedenica latinske riječi *de(s)portare*, što znači *zabavljati se*. Sport je teško defini-

rati, stoga postoje mnogi pokušaji definiranja sporta. Papa, u pokušaju da nam približi moguću definiciju sporta, ističe pet odlika sporta: ljudsko tijelo u pokretu, igra, pravila, natjecateljski karakter te jednake mogućnosti (npr. nije pravedno da se natječu različiti spolovi). Na tragu toga možemo reći da je »sport tjelesna aktivnost pojedinca ili tima u pokretu, koja je po svojoj karakteristikici igra ili natjecanje, koja se odvija u skladu s posebnim pravilima igre i čije se dostignuće može uspoređivati s drugim dostignućima u uvjetima jednakih mogućnosti« (str. 31.).

Sport za čovjeka

U ovome poglavlju Papa progovara o jedinstvu tijela i duha, koje se očituje i u sportu. Prije svega rimski prvosvećenik ističe kako obezvrjeđivanje tijela te povezivanje tijela sa zlom nije kršćanski stav. Nastojeći pokazati duhovnu dimenziju sporta, papa Franjo poziva se na

jednog od svojih prethodnika, Ivana Pavla II., koji je sport opisao kao »oblik gimnastike tijela i duha«.

Sport sa sobom nosi erupciju osjećaja i kada o njemu govorimo, moramo naglasiti neke elemente koji se bitno tiču sporta, a o kojima i ovaj dokument progovara. Na prvom je mjestu *fair play*, tj. »čista« igra. Uvažavanje poštene igre omogućuje sportu postati odgojno sredstvo za cjelokupno društvo. Papa Benedikt XVI. jednom prilikom pozvao je sportaše da budu promicatelji poštene igre ne samo na terenu već i izvan njega. Budući da se danas sport uzdigao na jednu zavidnu razinu, gdje brojni ljudi prate svoje omiljene pojedince i klubove, igrači i timovi trebali bi biti promicatelji moralnog života te primjer zajedništva i jednakosti.

Na tragu prethodno istaknutih vrijednosti zajedništva i jednakosti dokument individualnost u sportu navodi kao negativnu karakteristiku. Za napredak i uspjeh bilo pojedinca, bilo tima potreban je timski rad. Ne možemo govoriti o individualnosti ni ako se pojedinac sam natječe

(npr. u tenisu) jer mu je uvijek potreban netko sa strane (trener, fizioterapeut...). Ako želimo uspjeti ne samo u sportu već u bilo čemu što započnemo, nužno je u ono što radimo uložiti cijeloga sebe. Ne zaboravimo da u tom radu nismo sami. Sport sa sobom nosi i uspjehe i poraze, imajući pri tom na umu da nas oba iskustva mijenjaju. Sport zahtijeva radost, hrabrost, zajedništvo, ali i žrtvu te odricanje. Tek kada sve karakteristike istaknute u prethodnoj rečenici obuhvatimo, možemo s pravom uskliknuti »dobar sam boj bio« (2 Tim 4, 7).

Pored svega do sada navedenog vrijedi istaknuti kako je sport aktivnost koja može i treba promicati ravnopravnost ljudskih bića. Nadalje, u sportu »čovjek može na autentičan način pokazati svoje talente i kreativnost, ali istodobno doživjeti iskustvo ograničenosti i prolaznosti, kao i iskustvi da uspjeh nikako nije zajamčen.« (Str. 60.). Često svjedočimo iznenađenjima u sportu kada »outsider« iznenadi »favorita«, što zbog prevelike opuštenosti i podcjenjivanja protivnika, što zbog ogromne motivacije

»outsidera«. Danas svatko može pobijediti svakoga, što sportskim događajima donosi neizvjesnost i čar. Na području sporta možemo uvidjeti smisao ljudske slobode. Sport kao takav poštuje ljudsku slobodu jer »u okviru granica postavljenih određenim pravilima, ne sputava kreativnost, nego je potiče« (str. 61.).

Izazovi u svjetlu evanđelja

Ipak treba progovoriti i o tome kako sport može postati sve samo ne sport. Sport se može koristiti protiv ljudskog dostojanstva, protiv ljudskih prava i radi prljavog dobitka. Crkva zato osjeća potrebu dići svoj glas u obranu ljudske sreća i dostojanstva. Bez obzira na to što je sport u današnjem svijetu, kako smo i naglasili, sve praćeniji, nije ništa manje izložen opasnosti da zastrani i služi političkim svrhama, za demonstraciju moći, za bezobzirno ostvarivanje financijske dobiti, raspirivanje nacionalističkih

pobuda te druge interese. Kada se sport promatra isključivo prema ekonomskim parametrima ili radi pobjede pod svaku cijenu, javlja se opasnost da se sportaše svodi na puku robu od koje se izvlači dobit.

Gledatelji i navijači dijele jednaku odgovornost u podizanju glasa protiv nepravde, ali i u poštovanju suparničkog tima. »Petar naših dana« drži kako svaki oblik ponižavanja, podcjenjivanja ili nasilja u sportu treba osuditi. Mogli bismo se zapitati koliko su stvarno zaživjele danas u sportu, pogotovo u nogometu, slogani poput *say no to racism, respect* i slično.

Papa Franjo želi ukazati na četiri posebna izazova za razvoj sporta. Prvi izazov, obvezujućeg tijela, nastoji ljudsko tijelo svesti samo na materiju ili na status predmeta. U tom kontekstu Papa progovara o sigurnosti djece misleći pri tome o potrebi zaštite djece od tjelesnog,

seksualnog i emocionalnog uznemiravanja trenera ili drugih odraslih osoba. Danas se nastoji djecu od rane dobi uključiti u sport i stalnim i napornim vježbama napraviti savršenog sportaša jednim automatizmom. »Sportovi koji neizbježno nanose štetu ljudskom tijelu ne mogu biti etički opravdani.« (Str. 74.). Drugi izazov predstavljaju nedopuštena sredstva (doping). U naše vrijeme svjedočimo sve brojnijim varanjima na svim sportskim područjima, što se strogo kosi s već spomenutom poštenom igrom. Dobiva se dojam da se takvim potezima nastoji postići pobjeda pod svaku cijenu, no onda se odaljujemo od biti sporta, jer nije bitno samo pobijediti. Kako doping, tako i sljedeći izazov – korupcija može uništiti ljepotu i izvorni smisao sporta. Sport mora biti prostor u kojem će se moralni standardi primjenjivati. Prethodno su spomenuti navijači ujedno i posljednji izazov na koji dokument ukazuje. Nažalost, i sami smo često svjedoci fizičkih sukoba navijača ili pak verbalnog vrijeđanja suparničkog tima i protivničkih navijača na nacionalnoj, vjerskoj, rasnoj ili nekoj četvrtoj osnovi. Nužno je da zajedno svojim ponašanjem štitimo dostojanstvo onih koji, bilo aktivno, bilo pasivno, sudjeluju u sportu.

Ključna crkvena uloga

Crkva je u sportu »kod kuće«. Ona ne samo da ne izbjegava suodgovornost za razvoj sporta, nego pokazuje i brigu za njegovu budućnost. Prihvaćajući sport, Crkva se otvara svijetu i tako izlazi u svijet. Budući da je osoba koja je stvorena na Božju sliku važnija od sporta, jasno je da osoba ne postoji kako bi služila sportu, već obratno; sport postoji kako bi čovjek njime razvijao vlastite kvalitete. Možemo reći da je i sport u Crkvi »kod kuće«. Crkva gleda na sport kao na sredstvo obrazovanja jer mlade uči vrijednostima kao što su čestitost, ustrajnost, prijateljstvo, solidarnost i mir, iz čega je vidljiv i odgojni karakter sporta. Malo što tako uspješno fizički spaja različite kulture na jedno mjesto kao sport. S druge strane, Crkva nastoji nadići čisto fizičku razinu te spojiti sve na jednoj višoj, duhovnoj razini. Promicanjem vrijedno-

sti koje zastupa Crkva nastoji graditi mostove među osobama različitih kultura i uvjerenja, zbog čega je i ključna njezina uloga u sportu.

Dokument navodi razna područja pastoralnog sporta. Roditelji, kao prvi odgojitelji, imaju najveću odgovornost u odgoju djece. Odgoj koji djeca steknu uvelike će obilježiti njihov život, kako onaj društveni i vjerski, tako i sportski život. Župe (i oratoriji i centri za mlade), škole i sveučilišta predstavljeni su kao idealna mjesta za promicanje ideje sporta usmjerenog na obrazovanje, uključivost i promicanje ljudskih prava. Neizostavna je uloga medija u promicanju sporta. »Crkva svojom golemom aktivnom platformom medija može, stoga, odigrati važnu ulogu jer preko njih može doprijeti do gledatelja i onih koji oblikuju stavove o sportu.« (Str. 93.).

Zadnji dio ovog dokumenta govori o temeljnim elementima za pastoralni rad sportom. Zaključuje se kako sport treba biti u službi odgoja. Nužno je da temelj sporta ostane igra jer samo onda sport čini dobro tijelu i duhu te možemo u njemu uživati. Papi ne izmiče i činjenica raširenosti i lake dostupnosti elektroničkih sportova, koji uglavnom negativno utječu na mlade naraštaje. Time se ne želi obezvrijediti tehnološki napredak, koji nam je dosta toga dobroga donio, ali postoji opasnost gubitka društvenih vještina.

Zaključak

Iznijevši kršćansku viziju sporta, papa Franjo želi nam poručiti da sport ima važnu ulogu u razvoju čovjeka. Sportom čovjek dolazi u doticaj s drugima i drugačijima, razvija svoje tjelesne mogućnosti i uči kako biti bolja osoba. Crkva je svojim pastoralnim zalaganjem pozvana na svim sportašicama i sportašima ukazati na važnost poštenog i marljivog djelovanja, kao i na njihovo svjedočenje o kršćanskim vrijednostima mlađim generacijama. Poučen ovim dokumentom, izražavam nadu da ćete u ovom ovozemaljskom trkalištu, gdje svi trčimo, tako trčati da ćete osvojiti nagradu – vijenac neraspadljivi! (Usp. 1 Kor 9, 24).

Aron ČEKE

**Nekoliko
misli o
simbolici
pelikana**

Kratak uvod u simboliku

Ako ste vidjeli naslov ovoga članka, vjerojatno ste se zapitali: »Što sve čovjek može smatrati simbolikom u današnje vrijeme?« i »Pelikan? Je li to nešto za jelo?« Onda vam mogu zajamčiti da sam se i sam do pisanja ovoga članka jednako tako čudio. Ako smo zaboravili gradivo iz biologije, dobro je podsjetiti se da je pelikan velika ptica s velikim, vrećastim kljunom. Živi na svim kontinentima, osim na Antarktici, te mu se prehrana sastoji obično od ribe. U hrvatskom se jeziku pelikana označava i riječju *nesit*. Kako onda dolazi do toga da se takva jedna, na prvi pogled prosječna ptica, može nalaziti na pročeljima oltara i svetojhraništa u nekim crkvama? Proletimo zajedno nad poviješću mita o požrtvovnom pelikanu i uvidimo da su pelikani zapravo svugdje oko nas.

Mit o požrtvovnom pelikanu

Sigurno bi vas iznenadilo kada bih vam rekao da je simbolika pelikana jednako stara pa možda čak i starija od kršćanstva. Mitove i alegorije koji prekrivaju tu pticu bijelog perja možemo pratiti još od djela iz drugog stoljeća *Physiologos*, nepoznatog autora iz Aleksandrije. Nepoznati je autor mitskim životinjama, među kojima je i pelikan, dodavao alegorijsko značenje, a tradicija oko pelikana bila je vezana prvenstveno uz pogrešno shvaćen način hranjenja mladunčadi. Pelikan, naime, donosi svojim mladima ribu u svom rastezljivom kljunu te im daje da je sporo klijućaju iz kljuna. Budući da mladi stoje ispod njega dok jedu, ključanjem ribe ostaje crvena, krvava mrlja u inače bijelom perju te ptice. Zbog toga se zaključivalo da sam pelikan kljunom otvara svoja prsa kako bi nahranio mlade. No tu ne prestaju maštovite predaje.¹

U povijesti se isto tako vjerovalo da pelikan često svoje mlade u gnijezdu ubija kljunom. Zatim ih njihova majka oplakuje tri dana te se nakon toga samoranjava da bi njezini mladi, poliveni

majčinom krvlju, oživjeli. Tu vidimo motiv požrtvovne majke koja je spremna svoj život dati za život svoje djece. Uz tu predaju dodavali su se detalji prema kojima je uzrok smrti pelikane mladunčadi zmijin otrov. Nadalje, taj se otrov mogao tumačiti kao zlo ovoga svijeta koje nas okružuje, a požrtvovna krv onda je ta koja nas oživljava.²

Postojale su i druge, slične predaje, ali završetak bi se uvijek temeljio na motivima kao što su samoranjavanje, požrtvovnost, darivanje i ljubav. Spomen pelikana nije isključivo prisutan samo u antici, nego i u sljedećim razdobljima, primjerice renesansi, gdje Shakespeare piše: »Svome dobrom prijatelju otvorit ću širom svoje ruke i poput pelikana koji se u život vraća

¹ Usp. Što lik pelikana radi u našim crkvama? (3. 7. 2016.) Dostupno na: <https://www.bitno.net/kultura/likovna-umjetnost/krscanski-simboli-lik-simbolika-pelikana/> (5. 3. 2020.)

² Usp. A. CRNČEVIĆ, Nebesa i dar novoga života. O simbolizmu ptica u kršćanskoj tradiciji, u: *Živo vrelo* 31(2014.)9, 2-11., ovdje 11.

nahriniti ga svojom krvlju.« Opisavši kratko legende koje se vezuju uz pelikana i njegovu moćnu simboliku, nije iznenađujuće da su kršćani nesita uzeli za jedan od brojnih simbola samoga Isusa Krista. U Kristu, čija se »pelikanska« ljubav očitovala na križu i aktualizirala u otajstvu euharistije, kršćani uviđaju pelikanove odlike. Kao što pelikan otkida od svojega tijela da bi nahranio svoju gladnu djecu, tako i Krist nama u euharistiji daje blagovati njegovo tijelo. U himnu *Klanjam ti se smjerno* svetog Tome Akvinskog šesta kitica naziva Krista pelikanom: »Pelikane nježni, Spasitelju moj, blatna me u krvi peri presvetoj.« Iz tog razloga postaje razvidno zašto se pelikan prikazuje na svetohraništima.

Prisutnost pelikana u svakidašnjem životu

Nakon što smo se upoznali s pelikanovim vrlinama, vrijedi se zapitati: »Tko je nama pelikan?« Sigurno će pojedini odmah odgovoriti: »Pa Isus, naravno.« No tim pitanjem usmjeravamo se na sve osobe koje svakodnevno susrećemo, a pokazuju iste vrline kao i pelikan.

Najprije izdvojimo članove naših obitelji; one koji su omogućili svojim životom da naš nastane i da mi postanemo to što jesmo. Ne postoji, osim Krista, bolji primjer pelikana u našim životima od naših roditelja. Jedna do dviju rečenice nikako ne može ni početi opisivati ljubav koju su oni gajili za nas dok smo odrastali. Sve ono što su imali, dali su nama. Ljubav, koja nas je spremna slušati i dok šutimo iz ljutnje, kao i dok vičemo iz frustracije, jest ona koja roditeljima nije strana. Takva nesebična ljubav očitovala se svakom minutom našeg djetinjstva pa sve do danas, i nije teško uvidjeti tu sličnost između pelikana koji sebi otvara prsa i majke i oca koji svoja srca daju za svoju djecu.

Spomenimo se i naših profesora, kako trenutnih, tako i onih bivših. I oni su žrtvovali svoje vrijeme i snage kako bi nama mogli prenijeti znanje. Simbolično samožrtvovanje ne uključuje samo osobe koje bi nam pružile nešto za jelo. Kako postajemo stariji, sve se češće sjetimo ljudi koji su nas naučili čitati i pisati, koji su nam bili spremni ponovno objasniti ono što nismo

razumjeli, koji su nas dolazili poučiti o tolikim raznim stvarima. Prisjećanje na naše profesore trebalo bi u nama uvijek iznova buditi duboki osjećaj zahvalnosti.

Ne smijemo zaboraviti ni brojne svećenike koji su, svojom požrtvovnošću u naviještanju Krista i življenju kršćanske ljubavi, bezbroj puta podsjećali na pelikane. Svoje vrijeme, znanje i sposobnosti svećenik ne zadržava za sebe, već njih pruža, poput hrane, svojim vjernicima kako bi bolje upoznali Krista. Prihvatanjem celibata svećenik svjesno obećava da će živjeti bez žene i djece, kako bi se mogao posvetiti ljudima kojima bude poslan imajući na pameti prvenstveno njihovu dobrobit. Iz toga možemo vidjeti kako svećenici svojim služenjem svakom čovjeku nasljeđuju Krista, »nježnog Pelikana«.

Svakidašnji pelikani nisu samo oni koji od sebe kidaju. Svaki mali znak ljubavi, prijateljstva i odgovornosti, koji su nam drugi ikada poklanjali, već ih čini pelikanima. Svaki put kada smo imali razloga nasmijati se zbog drugih, zbog njihova nastojanja da nas oraspolože, ti drugi bili su naši pelikani. Svaki put kada su nam pomogli, iako se njima žurilo, oni su bili pelikani. Svaki put kada su nam obrisali suzu, iako se i njima plače, oni su bili pelikani. A gdje smo onda mi u tome? Možemo li za sebe reći da smo i mi jednako spremni postupiti poput pelikana?

Zaključak

Ovo neće biti još jedan ispit savjesti. Znamo već vrlo dobro da nismo savršeni i da nekad učinimo više štete drugima nego dobroga, ali nastojmo da nikako ne zaboravimo da smo i mi zaslužni za sreću ostalih. Kada god smo nekome posvetili svoje vrijeme, postali smo slični pelikanu. Svaki put kada nam je bilo teško pomoći, a u konačnici smo pomogli, mi smo bili pelikani. Znajmo da smo i mi pozvani drugima biti pelikani, a u tom nastojanju jačajmo se Kristovim tijelom. Na kraju izražavam nadu da će ovaj »požrtvovni« rad oko prikaza simbolike pelikana roditi kod čitatelja želju i odluku da što čvršće uprisutnjuju pelikanove vrline u svom životu.

Ad fontes!

Bogdan RUDINSKI

Podrijetlo i značenje geste miješanja vina i vode u svetoj misi

Uvod

Liturgija obiluje znakovima i gestama, pa se često događa da ih ne razumijemo. U ovom članku želimo osvijestiti gestu miješanja vode i vina kod prinosa darova u euharistijskoj službi. Razmotrit ćemo podrijetlo toga čina, te njegovo tumačenje u liturgiji tijekom povijest, od prvih kršćana pa do danas.

Vino u helenizmu

Vino je jedan od najstarijih poljoprivrednih proizvoda. Do sada najstariji arheološki nalaz koji se tiče vina potječe iz sjevernog Irana. Tamo je pronađen talog vinske kiseline i tanina u amfori iz oko 5500. godine prije Krista. Vino je, dakle, jedno od najstarijih pića koje je ostalo u uporabi sve do danas. A rabilo se kako pri blagovanju, tako i u kulturnim, odnosno liturgijskim radnjama.¹ Kako je vino u antici bilo jače nego u naše doba, Grci su ga uvijek miješali s vodom da bi bilo pitkije. Tako se vino kod Helena nikada nije pilo samo – to su činili jedino barabari. Takav način konzumacije vina preuzeli su i Židovi pod grčkim utjecajem, što možemo zaključiti iz sljedećeg biblijskog navoda: »Jer kao što je štetno piti samo vino ili samu vodu, dok je vino pomiješano s vodom tečnije i ugodnije, tako se i pravilno raspoređen prikaz sviđa ušima onih koji knjigu slušaju.« (2 Mak 15, 39).²

Gesta miješanja vode i vina u liturgiji – tumačenja Otaca

Na Kristovoj posljednjoj večeri, koja je ujedno bila i pashalna večera, također se koristilo vino. Iako evanđeoski izvještaji ne spominju vodu, možemo pretpostaviti da se već prema ustaljenom helenističkom običaju vino konzumiralo razblaženo s vodom. A zašto to nije spomenuto u evanđelju? Najvjerojatnije zbog toga što je za apostole to bio uobičajen način konzumacije vina, te nisu vidjeli ništa posebno važno u tome. O uporabi vina i vode u liturgiji govore nam već najstariji izvori kršćanske literature.³ Tako sveti mučenik Justin iz drugog stoljeća u svojoj *Prvoj apologiji* dva puta spominje vino i vodu u euharistiji te veli: »Zatim se onome što bratskom skupu predsjedja donose kruh te čaša vina i vode«⁴, a potom na drugom mjestu: »Onda svi ustanemo i zajedno molimo i, kao što rekosmo, kada završimo molitve, donese se kruh vino i voda pa predstojni svim žarom jednako uzdigne molitve i blagoslove, a narod poklikom odgovori: Amen.«⁵ Kako se obred euharistijske žrtve razvijao, tako su se počinjala davati duhovna značenja pojedinim činima. Sveti Ciprijan iz trećeg stoljeća u svojim *Epistulama* daje značenje vodi i vinu, tako da voda postaje simbol naroda, a vino označava Kristovu krv. Kako vino u kaležu prihvaća dodanu vodu, tako i Krist na sebe preuzima ljudske grijehe. Prema tome, miješanje vode s vinom u kaležu predstavlja neodvojivo sjedinjenje Crkve sa svojim Otkupiteljem i to na sakramentalan način. Također se taj čin promatra i kao otajstvo Kristo-

¹ Usp. *Vino, opis i porijeklo*. Dostupno na: <https://vinarija.com/8-vino-opis-i-porijeklo> (23. 1. 2021.).

² Usp. Z. PAŽIN, Euharistijsko slavlje prema Misalu iz 1962. i Misalu iz 2002. (8), u: *Vjesnik Đakovačko-osiječke nadbiskupije*, 148(2020.)5, 54-58., ovdje 56.

³ Usp. Voda u kaležu, u: *Živo vrelo*, 15(2018.)3, 40.

⁴ JUSTIN, *Apologije*, Split, 2012., 103.

⁵ JUSTIN, *Apologije*, 105.

ve otkupiteljske žrtve, što ima uporište u Iv 19, 35, gdje Kristu iz boka teku krv i voda. Ambrozije će tu tumačiti vodu kao simbol pranja, a krv kao simbol otkupljenja. Iz rečenog vidimo da su duhovna tumačenja nastala poslije, a njima je prethodio kulturni običaj.⁶

Gesta miješanja vode i vina u *Misalu* pape Pija V.

Ovdje prilažemo molitvu pri izvođenju geste miješanja vode i vina u *Misalu* Pija V., te njezino tumačenje i opis samoga čina. Molitvu donosimo na latinskom i hrvatskom jeziku. Ta je molitva preuzeta iz *Veronskog sakramentara*. U 11. stoljeću ulazi u misal uz dodatak »otajstvom ove vode i vina«⁷.

»Deus, qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti, et mirabilius reformasti: da nobis per huius aquae et vini mysterium, eius divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostrae fieri dignatus est

particeps Iesus Christus Filius tuus Dominus noster: Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritu Sancti, Deus, per omnia secula saeculorum.«⁸

»Bože, koji si divno sazdao i još divnije obnovio dostojanstvo ljudske naravi, daj da otajstvom ove vode i vina učestvujemo u božanstvu onoga koji se udostojao primiti našu ljudsku narav: Isus Krist. Sin tvoj, Gospodin naš, koji s tobom i s Duhom Svetim živi i kraljuje po sve vjeka vjekova.«⁹

Misnik bi prvo uzeo vino iz poslužiteljevih ruku, ulio ga u kalež, te navedenu molitvu izgovarao dok bi blagoslivljao vodu koju također prima od poslužitelja. Ta bi se molitva izgovarala i na misama za pokojne, ali se izostavlja blagoslov vode. Tako bi se isto činilo i na pontifikalnoj misi, samo što bi tada đakon ulijevao vino u

⁶ Usp. Voda u kaležu, u: *Živo vrelo*, 15(2018.)3, 40.

⁷ Usp. Z. PAŽIN, Euharistijsko slavlje prema Misalu iz 1962. i Misalu iz 2002. (8), 56.

⁸ *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Concilii Tridentini restitutum, Summorum Pontificum cura recognitum*, Editio iuxta typicam, Typis societatis s. Iohannis evangelistae, 1962., 411.

⁹ Usp. Z. PAŽIN, Euharistijsko slavlje prema Misalu iz 1962. i Misalu iz 2002. (8), 56.

kalež koje je dobio iz subđakonovih ruku, dok bi subđakon pokazao misniku posudicu s vodom uz riječi: »Benedicite, Pater reverende«. Potom sve slijedi kao i kod mise koju služi običan svećenik.¹⁰ Pretpostavljamo da se ne blagoslivlja sjedinjenje vode i vina na misama za pokojne, baš zbog toga što se sjedinjenje ne odnosi na pokojne, nego na putujuće crkvene članove.

Duhovno tumačenje

Tumačenje koje donosimo nije jedino i vjerojatno ima i drugih sličnih tomu.

Miješanje malo vode s vinom ukazuje na sjedinjenje naše naravi s Logosom: vino predstavlja Krista, a voda puk. Kako je misa u ono doba bila uglavnom pridržana samo svećeniku jer ju je on samo razumio, tako se i daljnje tumačenje odnosi na svećenika. Misnik se u trenutku toga čina želi izgubiti u bezdanu Kristovih savršenosti i zasluga. I kao što tih par kapi vode izgubi u vinu svoja svojstva, tako i svećenik moli da njegova duša u Kristu postane sasvim božanskom, očišćena od svake nesavršenosti, kako bi i mi postali dionici Kristova božanstva, kao što je On postao dionik naše ljudskosti.

Gesta o kojoj govorimo predoči nam tri jedinstva koja se iščitavaju iz navedene molitve: 1. predивно dostojanstvo, 2. otkupljenje i 3. jedinstvo s Kristom u sv. pričesti. Mala se količina vode u puno vina duhovno tumačila kako je Kristova krv nadmoćna nad grješnim narodom. Pitanje blagoslova vode tumačilo se na ovaj način: vino predstavlja Krista i nije ga potrebno blagosloviti, dok voda označuje narod koji je potreban očišćenja prije sjedinjenja sa Spasiteljem.¹¹

Gesta miješanja vode i vina u važećoj misi

Sada slijedi molitva pri miješanju vode i vina u obnovljenoj misi na latinskom i hrvatskom jeziku.

»Per huius aquae et vini mysterium eius efficiamur divinitatis consortes, qui hu-

manitatis nostrae fieri dignatus est particeps.«¹²

»Otajstvo ove vode i vina učinilo nas dionicima božanstva onoga koji se udostojao uzeti dijela u našem čovječstvu.«¹³

Vidimo kako je obnovljena misa preuzela izgovaranje te molitve premda u skraćenom obliku, a izbačen je blagoslov vode. Sada taj čin može izvršiti i đakon koji posluhuje kod oltara.¹⁴ Tumačenja iz prethodnoga poglavlja mogu se svakako koristiti i na taj molitveni tekst, ali više ne samo kao sjedinjenje svećenika s Kristom, pa prema tome i puka, nego kao sjedinjenje cijele Crkve sa svojim Spasiteljem.

Zaključak

Nakon ovog kratkog pregleda liturgijske geste miješanja vode i vina možemo istaknuti kako je taj drevni helenski običaj, a potom i drugih naroda koji su bili pod njegovim utjecajem, ušao u liturgiju bez ikakvog posebnog značenja. Zatim je jedna kulturna gesta dobila u prvom kršćanstvu svoj duhovni smisao koji nije bio isti u svim dijelovima Crkve, nego se mijenjao stoljećima, da bi na kraju to ostao čin koji podsjeća na sjedinjenje Božjega naroda sa svojim Spasiteljem.

¹² *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum Ioannis Paulis PP. cura recognitum*, Editio tertia, Typis Vaticanis 2002., 514.

¹³ *Rimski misal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog, a proglašen vlašću pape Pavla VI.*, Zagreb, 2014., 339.

¹⁴ Usp. Z. PAŽIN, *Euharistijsko slavlje prema Misalu iz 1962. i Misalu iz 2002.* (8), 57-58.

¹⁰ Usp. D. KNIWALD, *Liturgika*, Zagreb, 1937., 271-272.

¹¹ Usp. P. CHAIGNON, *Svećenik na oltaru*, Sarajevo, 1938., 163-165.

Antonio IHAZ

»Nek' mi se uzdigne molitva kao kâd pred lice tvoje.« (Ps 141, 2)

O značenju tamjana u liturgiji

Uvod

Svaki je čovjek, stvoren u jedinstvu duha i tijela, stvorenje Božje. Stoga se čovjek u liturgiji Bogu ne predaje samo duhovno ili samo tjelesno, već u potpunosti. To potpuno predanje Bogu uključuje sva čovjekova osjetila: vid, sluh, dodir, okus i miris. Iako su sva osjetila jednako vrijedna, ipak je u liturgiji pozornost najmanje usmjerena na osjetilo mirisa. Upravo su tamjan i kađenje u liturgijskim obredima povezani s osjetilom mirisa. Često se susrećemo s tamjanom i kađenjem u liturgiji, no razumijemo li ulogu i njihovu važnost? Cilj je ovoga članka ukazati na simboliku tamjana u liturgiji.

Podrijetlo i povijest tamjana

Tamjan, aromatska kristalna smola iz drveta bosvelija, obredna je materija biljnog podrijetla. Sam naziv tamjan dolazi od grčke riječi *thymiana*. U *Starom zavjetu* imao je tamjan kultno značenje i koristio se u hramskim obredima. Pobožan je Izraelac svoju molitvu poistovjećivao s tamjanom, što vidimo iz riječi psalmista: »Nek mi se uzdigne molitva kao kâd pred lice tvoje, podizanje mojih ruku nek bude kao prinos večernji.« (Ps 141, 2). Kao što se dim diže

prema nebu, tako i vjernikova molitva biva uzdignuta pred Gospodnje lice. Iz toga slijedi da tamjan dolazi, kao i vjernikova molitva, u doticaj s Božjom svetošću. Pored toga je tamjan imao značenje štovanja i poklonstva, što je razvidno u poklonu triju mudraca novorođenom Božjem Sinu. »Uđoše u kuću i nađoše dijete s Marijom, majkom njegovom; padoše ničice i pokloniše mu se. Zatim otvoriše riznice svoje te ga obdариše zlatom, tamjanom i smirnom.« (Mt 2, 11). Spomen tamjana javlja se i kod svetog Pavla, kada istovremeno poziva kršćane da postanu Kristov miomiris, ali i na zaziranje od poganskih običaja i obreda (usp. 2 Kor 2, 14-16).¹

U ranom kršćanstvu zaziralo se od korištenja tamjana u liturgiji. To negativno kršćansko uvjerenje prema tamjanu uvjetovan je povezanošću uz poganstvo i kult cara. Naime, tamjanom i kađenjem prinosile su se žrtve i iskazivalo se štovanje rimskom caru i poganskim božanstavima. Kršćani koji su odbijali prinositi žrtve caru umirali su mučeničkom smrću. No s vremenom dolazi do promjene u uporabi tamjana u kršćanskoj liturgiji. Prva svjedočanstva koja govore o tome nalaze se u pjesmi Efrema Sirskog, koji opisuje kadijonu žrtvu nisibijskog biskupa Abrahama. O uporabi tamjana govori i hodočasnica Egerija. Prisustvujući liturgiji bdjenja u jeruzalemskoj bazilici Uskrsnuća, svjedoči kako su se prije navještaja evanđelja donosile kadionice s kâdom, nakon čega bi se cijela bazilika ispunila ugodnim mirisom tamjana.²

¹ Usp. I. ŽIŽIĆ, Tamjan. Ugodni miris blagdansskog svetkovanja, u: *Živo vrelo* 28(2011.)2, 2-5., ovdje 2.; A. CRNČEVIĆ, Mirisni govor tamjana i kâda u liturgiji. Naznake za liturgijsku estetiku, u: *Živo vrelo* 28(2011.)2, 12-17., ovdje 12.

² Usp. A. CRNČEVIĆ, Mirisni govor tamjana i kâda u liturgiji. Naznake za liturgijsku estetiku, u: *Živo vrelo* 28(2011.)2, 12-17., ovdje 12.

Uporaba tamjana prisutna je i u drugim religijama svijeta, posebice u istočnim religijama. U Kini se tamjan palio prigodom nekih umjetničkih ili glazbenih događaja. Vjerujući da tamjan izgoni zlo i bolest, upotrebljavan je u Kini i u terapeutsko-ritualne svrhe. U korejanskom se budizmu tamjan koristio kod obreda polaganja mnaških zavjeta, pri čemu se na čelo monaha stavljala i palila pločica tamjana, koja je ostavljala ožiljak. Zanimljivo je uočiti kako se u japanskim budističkim hramovima tamjan upotrebljavao kao vremenska mjera. Hinduisti su tamjan upotrebljavali u hramovima kod štovanja statua božanstava. Budući da su vjerovali da tamjan ima snagu prenijeti molitvu bogovima, shvaćali su ga upravo kao molitvu.³

Uloga i svrha tamjana u današnjoj liturgiji

U današnjoj se liturgiji tamjan upotrebljava kod različitih obreda. Ipak, valja razlikovati korištenje tamjana u liturgijske, bogoslužne, svrhe i izvanliturgijske svrhe, koje su povezane s pobožnim običajima. U svetoj misi miomiris tamjana stvaraju jedno posebno ozračje, koje nam ukazuje na Kristovu stvarnu prisutnost među nama. Zapadna je tradicija poznavala izravne blagoslovne molitve tamjana do Drugog vatikanskog sabora, a nakon njega odlučeno je da se tamjan blagoslovi općom blago-

slovnom molitvom. Izravne molitve blagoslova tamjana tiču se obreda ulaska i blagoslova prije navješćanja evanđelja. »Neka te blagoslovi onaj u čiju ćeš čast biti spaljen« – primjer je jedne molitve tamjana. Time sam Bog blagoslivlja tamjan čineći ga dostojnim Božjim darom.⁴

Prema *Općoj uredbi Rimskog misala* u ulaznoj procesiji kadiončar s kadionicom uvijek ide ispred akolita s križem. Tamjan i kadionica, prethodeći križu, usmjeravaju pozornost vjernika prema Kristu. Podrijetlo te geste proizlazi iz rimskog običaja, kod kojega su u svečanim procesijama ispred rimskog cara išli poslužitelji noseći posude sa žarom i tamjanom i tako caru iskazivali čast

božanstva. Nakon cjelivanja oltara na početku misnog slavlja slijedi ophodno kađenje oltara kojim se ispovijeda crkvena vjera u čast prisutnom Kristu. Evanđelje, kao središnje mjesto liturgije, također je popraćeno kađenjem evanđelistara tijekom navješćanja evanđelja jer sam Krist progovara zajednici. Nakon molitve nad prinesenim darovima svećenik kadi darove na oltaru, križ te sam oltar. Poslije toga kade se i svećenik i puk. Kād tamjana ima zadaću združiti okupljene vjernike sjedinjujući njihove misli i molitve u Kristu, jedinom posredniku otkupljenja. Kadi se i tijekom euharistijskih molitava kod podizanja posvećene hostije i kaleža, čime se nastoji ukazati na uprisutnjenje Kristova pashalnog otajstva. Za razliku od

³ Usp. I. ŽIŽIĆ, Tamjan. Ugodni miomiris blagdansnoga svetokovnja, 3-4.

⁴ Usp. I. ŠAŠKO, Tamjan i kād u liturgiji - od molitava do pastoralnih mogućnosti, u: *Živo vrelo* 28(2011.), 2, 6-11., ovdje 6-7.

kađenje evanđelistara i oltara na početku slavlja i kod prinosa darova vrijedi istaknuti kako gesta kađenja kod podizanja hostije proizlazi iz čiste pobožnosti poklonstva pred euharistijskim otajstvom. Kađenje u liturgijskim obredima, dakle, svojom gestom, dimom, oblacima i miomirisom naznačuje Kristovu prisutnost među nama podsjećajući sve okupljene vjernike na Njegovu muku, smrt i uskrsnuće.⁵

Zanimljivo je promotriti tumačenje svrhe tamjana koju donosi Romano Guardini. U tamjanu Guardini pronalazi tajnu ljubavi koja gori i izgara. U mirisnom dimu vidi ljubav koja se u potpunosti predaje, dok u slobodnom uzdizanju dima, koje ne poznaje nikakvu svrhovitost, uviđa tajnu ljepote. Kao što se tamjan uzdiže ka Gospodinu, tako se uzdižu i vjerničke moli-

tve koje nastoje zahvaliti Gospodinu ne tražeći ništa zauzvrat.⁶

Zaključak

Unatoč tomu što je rano kršćanstvo u početku gledalo negativno na tamjan, jer se upotrebljavao u prinošenju žrtava bogovima i iskazivanju počasti caru, tamjan i kađenje s vremenom preuzeti su u kršćansku liturgiju. Tamjan i miomiris kada usmjeruju pozornost na samu Kristovu prisutnost u euharistijskom slavlju. Upotreba tamjana u liturgijskom slavlju potiče ljudsko osjetilo mirisa, dok kad sjedinjuje misli i molitve okupljenih vjernika. Na tragu poziva apostola Pavla nastojmo svojim životom postati »Bogu ugodan Kristov miris« (2 Kor 2, 15) kako bismo dostojni mogli stati pred Gospodnje lice!

⁵ Usp. A. CRNČEVIĆ, *Mirisni govor tamjana i kada u liturgiji. Naznake za liturgijsku estetiku*, 13-17.

⁶ Usp. R. GUARDINI, *Sveti znakovi. Tumačenje kršćanskih simbola i gesta*, Split, 2014., 38-39.

Vladimir SABO

Kratki prikaz katoličkog nauka o egzorcizmu

Uvod

C. S. Lewis napisao je: »Postoje dvije podjednako zastupljene i oprečne pogriješke u koje naš rod može upasti kada se radi o đavlima. Jedna je nijekati njihovo postojanje. Druga je vjerovati i pokazivati za njih pretjerano i bolesno zanimanje.«¹ U suvremenome se teološkom promišljanju i naviještanju gotovo više i ne spominje biblijsko-kršćansko poimanje zlih duhova, iako je potreba za takvim tumačenjem velika i neophodna s obzirom na mnoge, strašne i često neprotumačive fenomene zla. Na teološkim fakultetima i u bogoslovijama ne poučava se o tome. Istodobno se s prešućivanjem teme o zlim duhovima u Crkvi u laičkom svijetu ta tema oživljava u filmovima, glazbi, književnosti itd. A slika je o zlim duhovima koju daju većinom pogrešna.

Sažeto ćemo predstaviti katoličku teologiju egzorcizma prema *Katekizmu Katoličke Crkve*, obredniku *Egzorcizmi i druge prošnje* i prethodnom obredniku egzorcizma iz 1929. Govorit ćemo o Sotoni, zlim duhovima i njihovu djelovanju na čovjeka. Dotaknut ćemo se teme egzorcizma i u ostalim religijama.

Sotona, zli duhovi i njihovo djelovanje na čovjeka

Prema kršćanskoj su demonologiji Sotona i drugi zli duhovi svojim podrijetlom anđeli koji su se svojim slobodnim izborom pobunili protiv Boga i tako prouzročili svoj vlastiti pad i osudu, te su bili poraženi i izbačeni iz Božjeg kraljevstva. Za Sotonu i zle duhove nema povratka u Božje kraljevstvo. Ono što čini da njihov grijeh ne može biti oprošten jest neopoziv značaj anđeoskog

izbora, a ne manjak Božjeg milosrđa.² Jedan od posljednjih dokumenata Crkve o demonologiji izdala je Kongregacija za nauk vjere 26. lipnja 1975. godine pod naslovom *Les formes multiples de la superstition*. U zaključnom dijelu tog dokumenta piše: »Izlazi izvan okvira biblijskog i crkvenog učenja onaj tko ne prihvaća [đavlovu, op.a.] opstojnost; ili od njega čini počelo koje postoji za sebe, a da ne bi imao, kao svako stvorenje, svoj početak u Bogu; ili tko ga tumači kao pseudo-stvarnost, kao pojmovnu i maštovitu personifikaciju nepoznatih uzroka naših zala«³.

Isus naziva Sotonu »čovjekoubojicom od početka« i »lašcem« (usp. Iv 8, 44). Sotona je čak i Isusa pokušavao odvratiti od poslanja koje je dobio od Oca (usp. Mt 4, 1-11; 16, 21-23). Po posljedicama je najteže od tih djela bilo lažljivo zavodenje koje je navelo čovjeka da ne bude poslušan Bogu.⁴

U pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* piše da nas je Krist spasio svojom smrću i uskrsnućem te nas »istrgnuo iz robovanja đavlu i grijehu«⁵. Međutim, »cjelokupna je ljudska povijest prožeta teškom borbom protiv moći mraka, borbom koja je započela već od početaka svijeta i koja će – prema Gospodnjoj riječi – potrajati sve do po-

² Usp. KKC, br. 391-393.; Sotona, u: A. BADURINA, B. FUČIĆ i dr., *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*, Zagreb, 1990., 540-541., ovdje 540-541.

³ Usp. I. JAKULJ, Pravne i bogoslužne odredbe o egzorcizmima, u: N. A. ANČIĆ, N. BIŽACA (ur.), *Kršćanstvo i zdravlje*, Zbornik radova međunarodnoga znanstvenog skupa, Split, 2006., 227-264., ovdje 229.

⁴ KKC, br. 394.

⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes*. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu (7. 12. 1965.), u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti*, Zagreb, 2008., (= GS), br. 22.

¹ C. S. LEWIS, *Pisma starijeg đavla mlađem*, Split, 2011., 9.

sljednog dana». ⁶ Sotonina moć nije beskonačna. On je samo stvorenje koje je moćno zato što je duh, ali ipak samo stvorenje. Sotona ne može spriječiti izgradnju Božjega kraljevstva. Iako Sotona u svijetu djeluje mržnjom protiv Boga i njegova Kraljevstva u Isusu Kristu i premda njegovo djelovanje za svakoga čovjeka prouzrokuje teške štete – duhovne, a posredno i fizičke naravi – božanska providnost dopušta to djelovanje radi čovjekova obraćenja, posvećenja i spasenja. ⁷

Skoro svaki egzorcist predlaže neku svoju podjelu kada želi prikazati stupnjeve djelovanja zlih duhova na čovjeka. Ipak, svi se slažu s temeljnom podjelom, prema kojoj postoje »redovita« i »izvanredna« djelovanja. Redovita djelovanja očituju se u onome što se običava nazivati napastovanjima, koja su u biti poticaji na zlo i grijeh. Takvom utjecaju zlih duhova podložni su svi ljudi. U borbi protiv njih nisu potrebne intervencije egzorcista, nego su dovoljna redovita sredstva milosti, kao što su često pristupanje sakramentima, molitva, čitanje *Svetoga pisma*, odricanje od grijeha, opraštanje, djela milosrđa itd. ⁸

Do »izvanrednog« djelovanja zlog duha na neku osobu može doći zbog osobne krivnje žrtve ili bez nje. Kod podjele »izvanrednih« djelovanja mišljenja su podijeljena, no postoji dosta sličnosti među njima.

Pojam i teologija egzorcizma

Za mnoge suvremene ljude, uključujući katolike, praksa egzorcizma čini se bizarnim ostatkom iz srednjeg doba. Međutim, oblik egzorcizma kakav se danas prakticira u Katoličkoj Crkvi, s njegovim dijagnostičkim kriterijima i mjerama zaštite, ima svoj začetak u ranom modernom razdoblju, točnije u 17. st. Dakako, sam smisao i svrha obreda ostali su isti kao u počecima Crkve.

U *Svetom pismu* za izraz istjerivanja zlih duhova koristi se grčka riječ *ἐκβάλλω* (*ekballō*), koja ima značenje istjerivanja, izbacivanja. No pojam

egzorcizam dolazi od druge grčke riječi *ὀρκίζω* (*horkizō*), odnosno od sinonima *ἐξορκίζω* (*eksorkizō*), što znači zaklinjati, vezati zakletvom. Hrvatski liturgijski govor za egzorcizam često upotrebljava riječ otklinjati, a ima značenje otklanjanja zla.

U danima je svoje tjelesnosti Isus Krist vlastitom vlašću oslobađao ljude od Sotone i zlih duhova. Očitovao je djelo svoga spasenja da oslobodi ljude od grijeha i od njegovih posljedica i od Sotonine vlasti. ⁹ Jedan je od znakova dolaska Božjega kraljevstva oslobođenje od zlih duhova (usp. Lk 11, 20). Tako na više mjesta u *Svetome pismu* imamo izvještaje o Isusovoj službi oslobađanja od zlih duhova i njihova utjecaja (usp. Mt 4, 23-24; Mk 1, 21-27; 9, 14-27; Lk 8, 26-37; 13, 10-16). Na svim tim mjestima možemo vidjeti Kristovu nadmoć nad zlim duhovima: na njegovu zapovijed mučeni od zlih duhova bivaju slobodni. Zatim je Krist svojim apostolima i drugim učenicima dao moć istjerivati zle duhove (usp. Mt 10, 1.8; Mk 3, 14-15; 6, 7.13; Lk 9, 1; 10, 17.18-20). I nakon Kristova je uzašašća Crkva nastavila istjerivati zle duhove i oslobađati od njihova utjecaja (usp. Dj 5, 16; 8, 7; 16, 16-18; 19, 11-12). Istjerivanje zlih duhova jedan je od znakova koji će pratiti one koji budu vjerovali (usp. Mk 16, 17-18).

Važna odlika ranog kršćanstva bio je egzorcizam. Ozdravljenja, istjerivanje zlih duhova i čudesna znakovi su kojima je Bog ukazivao na istinitost Krista i kršćanstva. Ti znakovi bili su snažan poticaj pripadnicima drugih religija da povjeruju u Krista. Iako je već prije nekakav oblik egzorcizma postojao u drugim religijama, u kršćanstvu je dobio drugačiji temelj, a taj je temelj moć koju je Isus dao svojim učenicima.

U politeističkim religijama teško je napraviti razliku između bogova i demona; po njihovu mišljenju postoje i dobri demoni, ali i bogovi koji čine zlo. Tek se s objavom Isusa Krista razjasnilo lice demona. Babilonska religija imala je zamršenu demonologiju, u kojoj su se obavljali

⁶ Usp. GS, br. 37.

⁷ Usp. KKC, br. 395.

⁸ Usp. I. JAKULJ, Pravne i bogoslužne odredbe o egzorcizmu, ovdje 239.

⁹ Usp. *Rimski obrednik obnovljen svetoga općega sabora Drugoga vatikanskog, proglašen vlašću pape Ivana Pavla II., Egzorcizmi i druge prošnje*, Zagreb, 2010., (= EDP), br. 4.

mnogobrojni egzorcizmi da bi se od zlih duhova oslobodile osobe, stvari i mjesta. Zapisе o egzorcizmima nalazimo i kod naroda Mezopotamije i Egipta. No u biti radi se o magijskim obredima. Židovi su obavljali egzorcizme zazivanjem imena anđela, samostalno, ili s Božjim imenom. Egzorcisti su se u obredima koristili redcima iz *Svetog pisma*, čarolijama i amuletima. Egzorcist je trebao saznati ime zlog duha kako bi ga istjerao, a koristio se prijetnjama i ukorima.

Iako postoji nekoliko sličnosti u obavljanju egzorcizma s kršćanskog stajališta i onoga u drugim religijama, treba učiniti ispravnu distinkciju. Odvajanje egzorcizma i magije teško je – ako ne i nemoguće – ako gledamo samo s gledišta povijesti. Kršćanski egzorcizam ne djeluje unutarjom snagom određenih riječi ili precizno učinjenih gesti koje imaju sposobnost obuzdavanja ili protjerivanja zlog duha. Egzorcizam se, poput kršćanske molitve, temelji na vjeri u moć i milost svemogućeg Boga, koji se objavio u židovstvu i kršćanstvu. Tako kršćanski egzorcist u egzorcizmu »ne postupa u vlastito ime, nego jedino u ime Boga ili Krista Gospodina, kojemu svi, pa i đavao i zlodusi, moraju biti poslušni i kojemu su podložni«¹⁰.

Prema definiciji Crkve, egzorcizmi su radnje po kojima Crkva u ime Isusa Krista traži da neka osoba ili predmet budu zaštićeni od opsjednuća zlog duha i oslobođeni njegove vlasti.¹¹

U liturgijskom smislu egzorcizam pripada blagoslovinama ili sakramentalima, koje *Zakonik kanonskoga prava* definira kao svete znakove »kojima se, na neki način kao i sakramentima, označuju i po zagovoru Crkve postižu osobito duhovni učinci«¹².

Smisao je pojma egzorcizam uvijek bio povezan s istjerivanjem zlih duhova. Ipak u liturgijskom smislu razlikovao se mali i veliki egzorcizam. Malim egzorcizmima smatrali su se oni egzorcizmi koji su bili predviđeni i primjenjivani u obredu

krštenja, u nekim posvetama i blagoslovima, te u blagoslovima u slučajevima demonskih smetnji.¹³ Danas se pod pojmom mali egzorcizam podrazumijevaju molitve kod sakramenta krštenja i u vrijeme katekumenata odraslih. Kod krštenja djece moli se molitva egzorcizma nad djecom da budu ojačana Kristovom milošću, dok se za vrijeme katekumenata moli za katekumene da ih Bog oslobodi od posljedica grijeha i utjecaja đavla, da se jačaju na svome duhovnome putu i otvore srca primanju Spasiteljevih darova. Dakle, kod malog egzorcizma ne radi se o opsjednuću. Veliki je egzorcizam obred, i naziva se još i svečani egzorcizam. On smjera istjerivanju zlih duhova kod opsjednutih ili oslobođanju od njihova utjecaja.¹⁴

Na osobit način u Crkvi uspostavljeni su egzorcisti koji će, nasljedujući Kristovu ljubav, ozdravljati opsjednute od Zloga, također naređujući u Božje ime zlodusima da odstupe te više ni na koji način ne štete ljudskim stvorovima.¹⁵

Veliki egzorcizam prema obredniku *Egzorcizmi i druge prošnje*

Zadnji izdani rimski obrednik na hrvatskom jeziku koji donosi obred velikog egzorcizma jest onaj iz 2010. pod nazivom *Egzorcizmi i druge prošnje*. Obrednik ističe:

»Služba obavljanja egzorcizma nad opsjednutima daje se posebnim i izričitim dopuštenjem mjesnog ordinarija, a taj je po propisu sam dijecezanski biskup. To se dopuštenje smije dati samo svećeniku koji se odlikuje pobožnošću, znanjem, razboritošću i neporočnošću života te koji je za tu službu posebno pripravljen.«¹⁶

Važno je napomenuti da svaki biskup može obavljati veliki egzorcizam, dok svećenici nižega reda za to trebaju imati dozvolu. Dakle, prema važećim odredbama laicima se ta služba

¹⁰ EDP, br. 12.

¹¹ Usp. KKC, br. 1673.

¹² *Zakonik kanonskoga prava proglašen vlašću pape Ivana Pavla II. s izvorima*, Zagreb, 1996., (= ZKP), kan. 1166.

¹³ Usp. I. JAKULJ, *Pravne i bogoslužne odredbe o egzorcizmima*, ovdje 231.

¹⁴ Usp. EDP, br. 8. 11.

¹⁵ Usp. isto, 9.

¹⁶ EDP, br. 13.

ne može dodijeliti. No niti u obredniku niti u Zakoniku kanonskog prava ne postoji zabrana da nedelegirani svećenici i laici na neki drugi način istjeruju zle duhove.

U obredniku Crkva poziva na oprez u razlučivanju:

»Egzorcist u slučaju neke demonskom zvane intervencije neka postupa prije svega oprezno i razborito. Ponajprije neka ne povjeruje olako da je od zloduha opsjednut netko koga muči neka bolest, osobito psihička. Isto tako, neka odmah ne povjeruje da je posrijedi opsjednuće čim netko ustvrdi da ga đavao na poseban način napastuje, uznemiruje ili napokon muči; netko naime može biti vlastitom maštom zaluden. Isto tako neka pripazi da ne bude prevaren spletkama i obmanama koje đavao rabi da prevari čovjeka i uvjeri opsjednutoga da se ne podvrgne egzorcizmu, da je njegova bolest naravna ili ovisna o liječnikom umijeću. Neka svakako dobro pogleda je li doista mučen od zloduha onaj za kojega se to tvrdi.«¹⁷

Dakle, potrebno je učiniti solidnu diferencijalnu dijagnozu u kojoj će se točno razlučiti opsjednuće od psihičke bolesti. Naime, neke psihičke bolesti kao što su paranoidna shizofrenija, disocijativni poremećaj osobnosti, teži histerični napadaj te neke epileptične manifestacije mogu imati sličnosti s pravim opsjednućem. No isto tako pogrešno je sve pripisivati naravnim ili psihičkim bolestima.¹⁸

Br. 16. u obredniku govori o znakovima opsjednuća:

»(...) Prema provjerenoj praksi znacima opsjedajućeg zloduha drže se: na nepoznatu jeziku govoriti veći broj riječi ili razumjeti govornika; obznanjivati daleke i tajnovite stvari; pokazivati snagu nerazmjernu dobi ili stanju. Ti znakovi mogu biti samo neka naznaka. No budući da ne treba nužno držati

kako su takvi znakovi đavolskoga podrijetla, treba obratiti pozornost i na druge, osobito one moralnoga i duhovnoga reda, koji na drugi način očituju đavolski zahvat, kao npr. žestoka odbojnost prema Bogu, presvetom Imenu Isusovu, blaženoj Djevici Mariji i svetima, Crkvi, riječi Božjoj, stvarima, obredima, osobito sakramentalnima, i prema svetim slikama.«¹⁹

Nisu nabrojani svi znakovi jer mogu postojati i drugi pokazatelji koji upućuju na opsjednuće.²⁰ Ipak, kada je tih znakova više, onda će i sigurnost u prosudbi o prisutnosti zlog duha biti veća, na što upućuje obrednik iz 1929.²¹ Općenito i sažeto govoreći, može se zaključiti da se radi o opsjednuću u ovim slučajevima: kad se radi o provali neke druge osobnosti koja se snažno protivi svemu što je sveto i povezano s Crkvom; kad se kod iste osobe očituju izvanredna fizička snaga i razne parapsihološke sposobnosti neprotumačive znanstvenim putem, i kad psihofarmaci nemaju nikakvu djelotvornost u uklanjanju spomenutih simptoma.²²

Egzorcizam se smije obavljati nad mučenim katolicima i katekumenima. U slučaju da egzorcizam traže nekatolici, egzorcist će odluku o tome morati prepustiti dijecezanskom biskupu. Naglašava se da je potrebna ozbiljnost i diskrecija kod obavljanja egzorcizma. Ne smije se dati prostora nijednom sredstvu društvenog priopćavanja.²³

Obred egzorcizma sastoji se od: uvodnih obreda; litanjskih prošnji; molitve psalma; čitanja evanđelja; polaganja ruku; ispovijedi vjere; Gospodnje molitve; znamenovanja križem; istjerivanja

¹⁹ EDP, br. 16.

²⁰ Usp. I. JAKULJ, Pravne i bogoslužne odredbe o egzorcizmima, ovdje 244.

²¹ Usp. *Rimski obrednik izdan po naredbi pape Pavla V. i pregledan brižljivošću drugih papa, a oblašču svetog G. N. pape Pija XI., udešen prema Zborniku kanonskoga prava, po tipskom izdanju rimskom*, Zagreb, 1929. (= RO), 363.

²² Svećenik i psiholog Mijo Nikić piše o tome u prilogu Neki su opsjednuti demonom, *Vjesnik*, 21. veljače 1999. Prema: M. STEINER, O zlim dusima. Uz novi Obrednik egzorcizama, u: *Obnovljeni život*, 54(1999.)4, 481-494., ovdje 488.

²³ Usp. ZKP, kan. 1170.; EDP, br. 17-19.

¹⁷ Isto, br. 14.

¹⁸ Usp. M. STEINER, O zlim dusima. Uz novi Obrednik egzorcizama, u: *Obnovljeni život*, 54(1999.)4, 481-494., ovdje 487.

dahom; obrazaca egzorcizma; zahvale i zaključnog obreda.²⁴

Obred se može ponavljati više puta »ili u istome slavlju (...) ili u drugo vrijeme, dok mučeni ne bude potpuno oslobođen«.²⁵

U obredniku se nalaze praktične upute koje trebaju pomoći egzorcistu u pripremi i obavljanju egzorcizma. Naglašava se važnost primjene molitve i posta, kako kod egzorcista, tako i kod drugih vjernika koji će sudjelovati u procesu oslobođenja mučenoga. Mučeni se vjernik, koliko mu je to moguće, treba posvetiti molitvi, mrtviti se, često obnavljati krsnu vjeru te češće pristupati sakramentu pomirenja i jačati se svetom euharistijom.²⁶

Naglašava se neka vjernik oslobođen mučenja »ustraje u molitvi crpeći ju ponajviše iz Svetoga pisma i neka pristupa sakramentima pokore i euharistije te neka živi kršćanski život ispunjujući ga djelima ljubavi«²⁷. Obrednik iz 1929. na tragu Isusovih riječi (usp. Lk 11, 24-26) napominje: »Ako se opsjednuti oslobodi, treba ga opomenuti, neka se brižno čuva grijeha i ne daje zlomu duhu prilike, da se vrati u nj, da ne bi tome čovjeku bilo potonje gore od prijašnjega«.²⁸

Zaključak

Za vrijeme Drugoga vatikanskog sabora govor o postojanju Sotone, a time i govor o egzorcizmu, smatrali su se ostatkom daleke prošlosti, koji Crkvi više nisu prihvatljivi niti potrebni. No ni danas situacija nije bolja.

Praksa egzorcizma stara je koliko je stara i Crkva. U prvom su stoljeću egzorcisti vjerojatno imali važnu ulogu u evangelizaciji kao uvod u navještaj »Radosne vijesti« pokazujući konkretno i učinkovito »moć Isusova imena« nad opsjednutima i bolesnima. U apologetskom je kontekstu egzorcizam brzo postao argument

prikladan za dokazivanje i pokazivanje istinitosti kršćanske religije. Čudesa, ozdravljenja i egzorcizmi u vezi su s riječima Objave. Jedno drugo upotpunjuje. Govor daje događaju čuda jasnoću i unutarnji smisao, a događaj čuda daje govoru uvjerljivost i snagu. Druga je važna funkcija egzorcizma osloboditi mučenoga od zlih duhova i njihova utjecaja jer jedino slobodan čovjek postaje sposoban za nasljedovanje Krista.

Danas je teško naći egzorcista u Katoličkoj Crkvi jer ih velik broj biskupa ne imenuje. Moram se složiti s G. Amorthom da bi se situacija promijenila kad bi bogoslovi, svećenici i biskupi barem jednom nazočili egzorcizmu. Egzorcizam je zapao u krizu, dok su vračari, gatare i varalice jako traženi, čak i među kršćanima. A jedan od razloga zbog kojega je dolazilo do opsjednuća, ili demonskih smetnji u nekom drugom obliku, jest upravo prakticiranje okultnih praksi. Prema svjedočanstvima iskusnih egzorcista pravih opsjednuća u stvarnosti ima malo, no raznih drugih demonskih utjecaja ima sve više. U većini slučajeva bile bi dovoljne otkletvene molitve. Ali problem je što se jako mali broj svećenika bavi takvim slučajevima.

Organiziranom đavolskom kraljevstvu može se oduprijeti jedino dobro organizirana Crkva koja uključuje govor o zlim duhovima i službu oslobođanja. U današnje je vrijeme đavao toliko razvio obrambene mehanizme da ga možda uskoro nitko neće smjeti ni spomenuti, a kamoli vršiti službu oslobođanja.

Ovo razmatranje zaključujem riječima pape Benedikta XVI.:

»Tko kao kršćanin vidi na djelu ponore moderne egzistencije, (...) zna da egzorcistička zadaća vjernika danas ponovno počinje zadobivati onu nužnost koja joj je pripadala na početku kršćanstva. Zna da je na ovom području dužan učiniti svijetu tu uslugu i da zanemaruje svoju zadaću kada pomaže demonima da se zavlade u onu anonimnost koja je njihov najdraži element«²⁹

²⁴ Usp. isto, 24-49.

²⁵ Isto, br. 29.

²⁶ Usp. isto, br. 31-32., 35.

²⁷ Isto, br. 36.

²⁸ RO, 366.

²⁹ J. RATZINGER, *Dogma i navještaj*, Zagreb, 2011., 230.

Sestri Rafaeli za doživotne zavjete

Ps 89.

N: Bogdan Rudinski

harm. Ivan Andrić/Bogdan Rudinski

O ljubavi, tvo - joj Go - spo - di - ne, pje - vat ću do - vije - ka.

3
1. O ljubavi tvojoj, Gospodine, pje - vat ću do - vije - ka
odpokoljenja tvo - ju vjer - nost.
dopokoljenja
usta će moja
obznanjivati

5
Ti reče: "Zavijeke je sazdana lju - bav mo - ja!" U nebu utemelji vjer - nost svo - ju.

2. Nebesa veličaju čudesa *tvoja*, Gospodine,
i tvoju vjernost u *zboru* svetih.
Ta tko je u oblacima *ra*van Gospodinu,
tko li je Gospodinu sličan među sinovima Božjim?

3. Blago narodu vičnu *svetom* klicanju
on hodi u sjaju lica *tvoje*ga, Gospodine,
u tvom se imenu *ra*duje svagda
i tvojom se *pra*vdom ponosi.

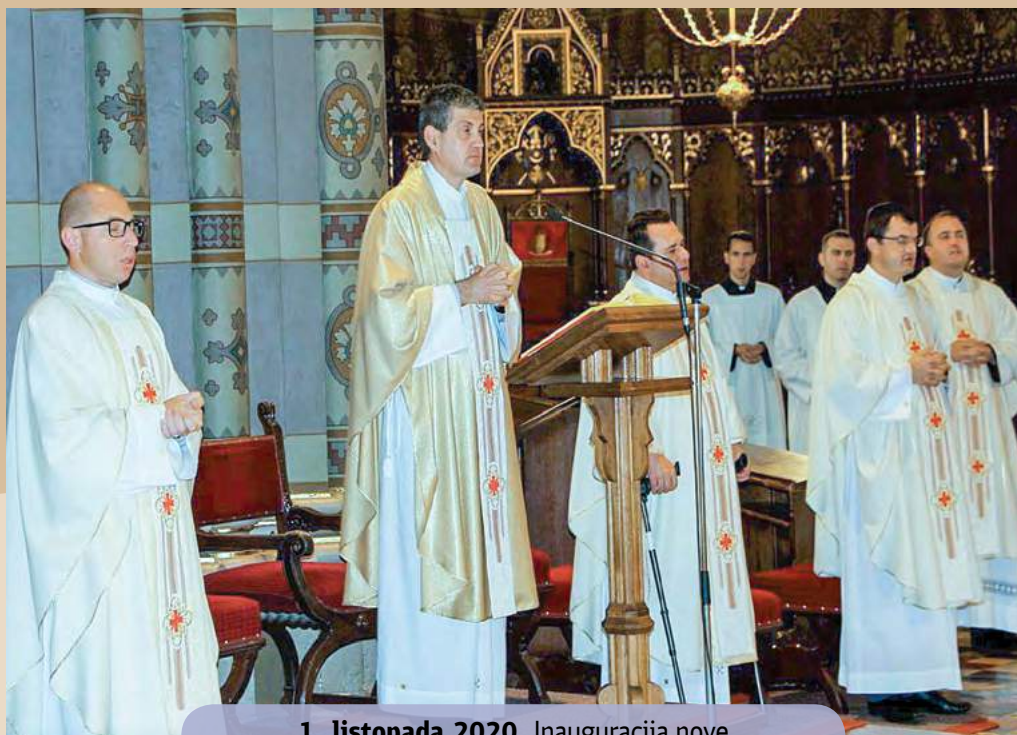

Kronika sjemenišnog života

29. rujna 2020. Povratak u Bogoslovno sjemenište

Nakon burnog perioda prepunog izazova s koronavirusom započela je još jedna sjemenišna godina. Povratkom u Sjemenište ostao je koronavirus još uvijek glavna tema. Ubrzo smo se i u Sjemeništu naviknuli na nošenje maski, dezinficiranje ruku, razmak od dva metra i na ostale epidemiološke mjere. Sve nas to nije obeshrabrilo na putu prema svećeništvu. Početkom akademske godine započeli smo i s kontaktnom nastavom na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Krajem studenoga zbog pogoršane epidemiološke situacije dolazi do obustavljanja kontaktne nastave na fakultetu i prelaska na nastavu na daljinu. Iz svega do sada rečenoga možemo utvrditi kako je ova godina doista bila posebna. S jedne strane, odvija se redovna formacija, dok s druge strane postoje brojne novosti jer ovakvo stanje još nitko nije doživio. Ova pandemija utjecala je i na liturgijsko-sakramentalni život te kao bogoslovi nismo aktivno prisustvovali različitim događajima na području naše Nadbiskupije. U nadi da će se u skorije vrijeme dogoditi normaliziranje situacije preporučamo Trojedinome Bogu i Gospi od Zdravlja cijelu situaciju, kako u našoj Nadbiskupiji, tako u čitavoj Lijepoj Našoj i svijetu.

1. listopada 2020. Inauguracija nove akademske godine

Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu u četvrtak 1. listopada 2020. održana je svečana inauguracija u 216. akademsku godinu, 2020./2021., pod vodstvom dekana izv. prof. dr. sc. Vladimira Dugalića. Misno slavlje sa zazivom Duha Svetoga predvodio je izv. prof. dr. sc. Stjepan Radić, prodekan za znanost i međufakultetsku suradnju, u koncelebraciji s nekolicinom drugih profesora Fakulteta. Homiliju je imao doc. dr. sc. Zdenko Ilić. Preč. Radić na početku mise pozdravio je studente i djelatnike Fakulteta te zaželio radostan početak akademske godine u ovim, novim okolnostima.

Dekan Dugalić na početku inauguracije u Dvorani biskupa Mandića pozdravio je sve studente, a napose trinaest novih studenata prve godine te povratnike s drugih studija i dvije studentice na Erasmus razmjeni iz Poljske naglašavajući kako time Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu postaje međunarodni. Navodeći riječi kardinala Ratzingera, rekao je da je teologija znanost koja otkriva što Bog govori čovjeku i tim se riječima otkriva istina i o Bogu i o čovjeku. »Studij teologije, uz duhovnost i kontemplaciju, zahtijeva predanost jer su studenti teologije ta sedamdesetdvojica koja će nositi Božju riječ i svjedočiti je svojim životom«, istaknuo je dekan.

10. – 11. listopada 2020. Vigilija uoči đakonskog ređenja i đakonsko ređenje u đakovačkoj prvostolnici

Polaganjem ruku i posvetnom molitvom đakovačko-osječkog nadbiskupa mons. Đure Hranića tijekom svečanog euharistijskog slavlja u đakovačkoj prvostolnici u nedjelju 11. listopada 2020. za đakone Đakovačko-osječke nadbiskupije zaređeni su bogoslovi: Bruno Diklić iz Župe sv. Dominika Savija – Slavonski Brod, Robert Erk iz Župe sv. Mihaela arkandela – Osijek, Krešimir Iljazović iz Župe sv. Leopolda Bogdana Mandića – Slavonski Brod i Marko Obradović iz Župe sv. Andrije, apostola – Andrijaševci. Uz pomoćnog biskupa mons. Ivana Čurića koncelebrirali su odgojitelji Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu, na čelu s rektorom izv. prof. dr. Stjepanom Radićem, profesori KBF-a u Đakovu, na čelu s dekanom izv. prof. dr. Vladimirom Dugalićem, brojni drugi svećenici, među kojima i župnici spomenutih ređenika te rektor Centralnog bogoslovnog sjemeništa u Splitu don Jure Bjeliša s nekoliko splitskih svećenika i bogoslova, jer je ređenik Marko Obradović u splitskom sjemeništu primio svoju svećeničku formaciju te završio teološki studij na KBF-u u Splitu. Večer uoči đakonskoga ređenja u kapeli Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu održana je vigilija. U sklopu službe riječi prigodni nagovor održao je preč. Stjepan Radić, rektor. Potom je uslijedilo euharistijsko klanjanje u sklopu smo kojeg posebno molili za ovogodišnje ređenike.

13. listopada 2020. Zavjetno hodočašće đakovačkih bogoslova i poglavara u Dragotin

Bogoslovi i poglavari sjemenište zajednice, u zajedništvu sa svećenicima iz Svećeničkog doma, hodočastili su tradicionalno u Dragotin kako bi molili za sve potrebe. Svetu misu predvodio je preč. Mato Gašparović, ekonom Bogoslovnog sjemeništa. Nakon svete mise mons. dr. Karlo Višaticki, duhovnik Bogoslovnog sjemeništa, predvodio je pobožnost Majci Božjoj u kojoj su svi okupljeni molili za Svetoga Oca, domovinu, Sjemenište i djelatnike, kolege s KBF-a...

29. listopada 2020. Pohod bogoslova i poglavara Bogoslovnog sjemeništa đakovačkom groblju uoči svetkovine Svih svetih i spomendana svih vjernih mrtvih

Blagoslovu grobova, uz bogoslove, nazočili su i poglavari Bogoslovnog sjemeništa te mons. Luka Strgar, katedralni kustos. Duhovnik sjemeništa mons. Karlo Višaticki predmolio je uvodnu molitvu pred križem, nakon koje je uslijedio pojedinačan blagoslov grobova, uz poštivanje svih propisanih epidemioloških mjera. Podijeljeni u dvije grupe, grobove su blagoslovili mons. Višaticki i mons. Strgar, a bogoslovi su kod svakog groba uz pjesmu, molitvu i upaljenu svijeću molili za sve pokojne, napose za pokojnog bogoslova Janoša Kovača. Pohod groblju završio je zajedničkom molitvom pred kanoničkom grobnicom.

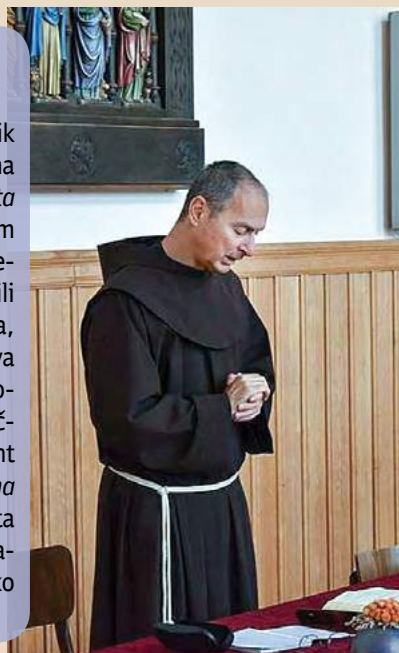
6. studenoga 2020. Proslava Dana Fakulteta

Proslava Dana Fakulteta započela je svečanom misom u đakovačkoj katedrali koju je predslavio mons. dr. Đuro Hranić, đakovačko-osječki nadbiskup. U koncelebraciji su bili mons. Ivan Čurić, pomoćni biskup te profesori na KBF-u. U homiliji je, tumačeći parabolom o nepravdom upravitelju, nadbiskup ukazao na lukavost i dosjetljivost kojom se služe sinovi ovog svijeta. Tu snalažljivost potrebno je ne upotrebljavati u loše svrhe kako bi se postigli sebični ciljevi, već kao sredstvo za postizanje dobrote, milosrđa i ljubavi za one u socijalnoj potrebi. Među ostalim nadbiskup Hranić pozvao je diplomante na nasljedovanje evanđelja isticanjem triju bitnih stvari: domišljatost u ljubavi, kreativnost u dobru i veća doza samokritičnosti.

6. – 9. studenoga 2020.

Duhovne vježbe za bogoslove

Duhovne vježbe predvodio je fra Darko Tepert, redovnik Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Tema ovogodišnjih duhovnih vježbi bila je *Usredotočeni na Krista (Poslanica Hebrejima)*. Zazivom Duha Svetoga i molitvom *Večernje* započele su duhovne vježbe, nakon čega je uslijedilo uvodno razmatranje. Euharistijskim klanjanjem završili smo prvi dan duhovnih vježbi. Drugoga, kao i trećega dana, bila su na rasporedu po dva razmatranja dnevno, molitva časoslova te sveta misa. Zadnji dan duhovnih vježbi započeo je molitvom *Jutarnje*, nakon čega je uslijedilo pokorničko bogoslužje i vrijeme predviđeno za osamu i sakrament pomirenja. Svetom misom i svečanim pjevanjem *Te Deuma* završile su duhovne vježbe. Po završetku rektor Sjemeništa preč. Stjepan Radić izrazio je zahvalnost fra Darku na dolasku i održavanju duhovnih vježbi, kao i nadu da će fra Darko još koji put posjetiti đakovačko sjemenište.

14. studenoga 2020. Vigilija uoči podjele službe *admissio* i primanje među kandidate za svete redove – *admissio*

Mons. Ivan Čurić, pomoćni biskup, primio je petoricu bogoslova među kandidate za svete redove đakonata i prezbiterata (*admissio ad ordines*), a oni su: Nikola Klemen, Župa Svih svetih, Đakovo, Matej Krešo, Župa sv. Ane, Tenja, Antonio Pekić, Župa Blažene Djevice Marije, Nova Kapela, Vladimir Sabo, Župa Uzvišenja Sv. Križa, Ladimirevci te Mato Slobodan, Župa sv. Ane, Tenja. U svojoj homiliji mons. Čurić istaknuo je važnost crkvenog apostolata, utemeljenog na Kristu i apostolima. Pozvao je *admittende* da se u svojim životima što više doživljavaju kao dionici tog Kristova Tijela – Crkve. Na kraju ih je ohrabrio da ustraju u svome pozivu. Večer uoči podjele službe *admissio* u kapeli Bogoslovnog sjemeništa održana je vigilija. U sklopu službe riječi prigodni nagovor održao je preč. Stjepan Radić, rektor. Potom je uslijedilo izricanje molitvi koje su bogoslovi napisali i posvetili svojoj subraći koja su odlučila još čvršće prionuti uz Krista.

18. studenoga 2020. Dan sjećanja na žrtvu Vukovara

Na dostojan način 18. studenoga 2020. obilježena je 29. obljetnica stradanja Vukovara i njegovih stanovnika te prva proslava toga dana kao državnoga praznika. Đakovačko-osječka nadbiskupija ove godine zbog preventivnih mjera s obzirom na opasnost od zaraze koronavirusom nije bila u mogućnosti na uobičajeni način organizirati Nadbiskupijsko spomen-hodočašće u Vukovar, ali je ipak, 21. godinu za redom, sudjelovala u obilježavanju Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i hrvatskoga Podunavlja. Svečano misno slavlje na Memorijalnom groblju predslavio je vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić. Svetoj misi prisustvovao je jedan dio bogoslova.

21. studenoga 2020. Vigilija uoči primanja službi lektorata i akolitata te podjela službi lektorata i akolitata

Na nedjelju Krista Kralja, 22. studenoga 2020., tijekom misnog slavlja u đakovačkoj katedrali sv. Petra nadbiskup đakovačko-osječki Đuro Hranić četvorici bogoslova đakovačkog sjemeništa podijelio je službe lektorata i akolitata. U službu lektora postavljeni su Vjeko Lončar iz Župe Rođenja sv. Ivana Krstitelja, Ivankovo i Florijan Zagorščak iz Župe sv. Martina biskupa, Privlaka, dok su za službu akolita postavljeni Antonio Pekić iz Župe Blažene Djevice Marije, Nova Kapela, filijala Seoce i Mato Slobodan iz Župe sv. Ane, Tenja. Uoči primanja službi lektorata i akolitata za petoricu đakovačkih bogoslova priredili su bogoslovi druge i pete godine prigodno molitveno bdijenje u sjemenišnoj kapelici. Poticajni nagovor uputio je vlč. dr. Ivica Raguž, profesor na KBF-u. Riječi koje im je izrekao odnosile su se na njihove službe u koje će biti postavljeni. Među ostalim prof. Raguž istaknuo je kako nikada ne treba bez zanosu stupati u boj za Krista i Njegovu Crkvu, nego uvijek hrabro i odvažno bez oklijevanja kao ratnici za svoga Kralja.

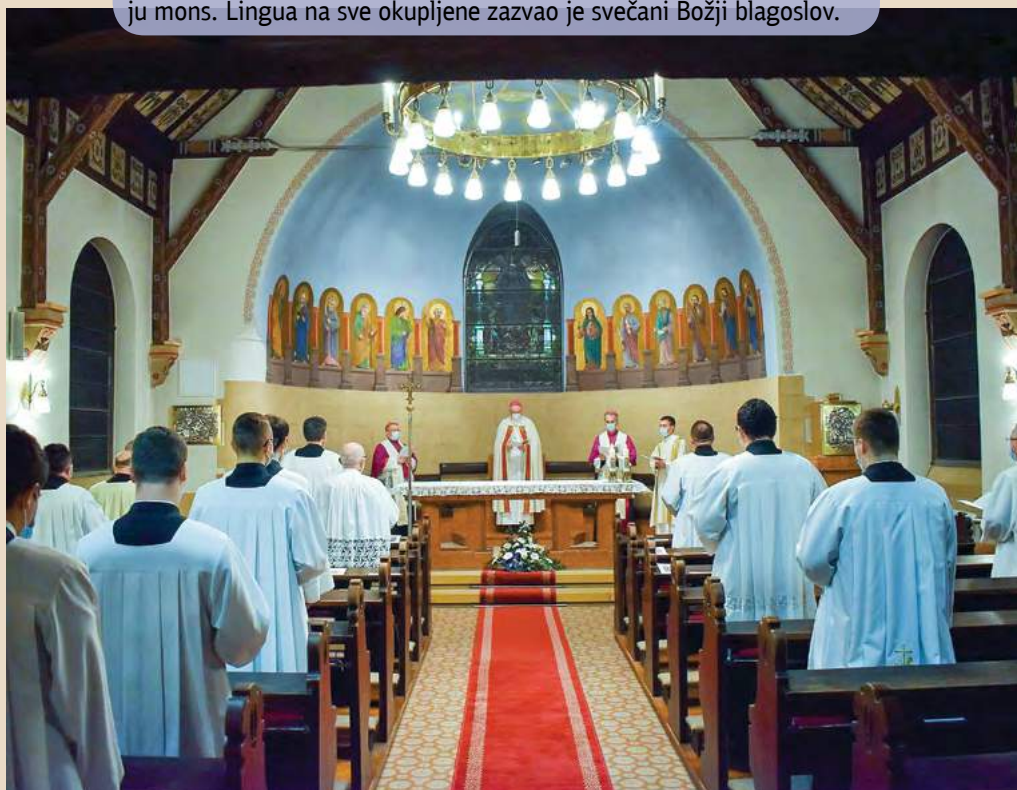

7. prosinca 2020. Svečane *Vespere* uoči svetkovine Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije, zaštitnice Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu

Svečane *Vespere* predmolio je uvaženi apostolski nuncije u Republici Hrvatskoj, mons. Giorgio Lingua. Molitvi *I. Večernje svetkovine Bezgrešnog začeća BDM* prisustvovali su mons. dr. Đuro Hranić, nadbiskup đakovačko-osječki, mons. Ivan Čurić, pomoćni biskup, sjemenišni odgovitelji, svećenici, redovnice Družbe Milosrdnih sestara sv. Križa i bogoslovi đakovačkoga sjemeništa.

Nakon kratkoga se čitanja nazočnima obratio duktor bogoslovne zajednice Matej Krešo. Po završetku se molitve okupljenima obratio i rektor Sjemeništa preč. Stjepan Radić. Zahvalio je apostolskom nunciju u RH mons. Lingui što je posjetio zajednicu đakovačkih bogoslova, te time kao predstavnik rimskoga prvosvećenika pokazao brigu za bogoslovnu zajednicu.

Prije završnog blagoslova mons. Đuro Hranić, nadbiskup đakovačko-osječki, zahvalivši se na dolasku mons. Lingui, istaknuo je važnost Bogoslovnog sjemeništa za cijelu Đakovačko-osječku nadbiskupiju, ali i neke susjedne biskupije. Sjemenište treba promatrati kao »zjenicu oka« nadbiskupije, a nikako kao neku usputnu stanicu. Na samom kraju mons. Lingua na sve okupljene zazvao je svečani Božji blagoslov.

8. prosinca 2020. Svetkovina Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije

U kapeli Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu slavljen je sveta misa povodom svetkovine Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije, zaštitnice Bogoslovnog sjemeništa. Svetu misu predvodio je apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj mons. Giorgio Lingua. U koncelebraciji su bili mons. dr. Đuro Hranić, nadbiskup đakovačko-osječki, mons. dr. Marin Srakić, nadbiskup u miru, mons. Ivan Čurić, pomoćni biskup, sjemenišni odgojitelji i drugi svećenici.

U svojoj homiliji nuncij Lingua obraćao se u prvom redu bogoslovima promišljajući o Božjem pozivu i odgovoru na njega u svjetlu evanđelja o Navještenju. Svoje promišljanje podijelio je u tri cjeline: razlučivanje – celibat – svećenički mentalitet. Molitva, razmatranje Božje riječi i iskren dijalog s odgojiteljima uvelike pomažu u razlučivanju životnoga poziva. Mons. Lingua istaknuo je posebno važnost duhovnika u vremenu sjemenišne formacije. Navodeći Zakonik kanonskog prava, istaknuo je kako je celibat Božji dar. A ako je dar, onda se ne može nametnuti. U trećem dijelu, onom posvećenom svećeničkom mentalitetu, mons. Lingua zaključio je kako je bitno za bogoslove, da bi bili svećenici, usvojiti Isusov mentalitet tijekom razdoblja formacije. Potrebno je usvojiti Isusovu logiku milosrđa da bi netko bio pravi svećenik. Svoju homiliju mons. Lingua završio je riječima: »Neka Marija i ovoj, kao i svim budućim generacijama bogoslova, kao dobra Majka pomogne da uspiju Boga staviti na prvo mjesto u svom životu i tako se osposobe da budu svećenici koji žive za druge.«

17. prosinca 2020. Božićna večer

Ovogodišnja proslava Božićne večeri, održana 17. prosinca, zbila se u nešto skromnijim prilikama i atmosferi. Započela je svečanom svetom misom koju je predvodio mons. dr. Đuro Hranić, nadbiskup đakovačko-osječki, uz koncelebrante mons. dr. Marina Srakića, nadbiskupa u miru, mons. Ivana Čurića, pomoćnog biskupa i poglavare Sjemeništa.

Nakon svete mise daljnje događanje preselilo se u bogoslovsku blagovaonicu u kojoj je uslijedio prigodan program čestitanja. U ime bogoslova prigodnu čestitku svim okupljenima uputio je Florijan Zagorščak, a nakon njega u ime poglavara preč. dr. Stjepan Radić, rektor. Na sve iznesene čestitke nadovezali su se nadbiskupi i biskup te bogoslovima i njihovima obiteljima zaželjeli sretan i dobrim raspoloženjem ispunjen Božić i novu 2021. godinu.

24. siječnja 2021. Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

Središnjim je ekumenskim bogoslužjem u kapucinskoj crkvi sv. Jakova u Osijeku 24. siječnja završena Svjetska molitvena osmina za jedinstvo kršćana koja je uz geslo »Ostanite u mojoj ljubavi i donosit ćete mnogo roda« (Iv 15, 5-9) trajala od 18. siječnja u organizaciji Ekumenske koordinacije osječke regije. Osmine je ispunjena slušanjem i razmatranjem Božje riječi u večernjim bogoslužjima, klanjanjima pred Presvetim, molitvi i pjesmi. Središnje bogoslužje predvodio je đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit mons. Đuro Hranić u zajedništvu s pomoćnim biskupom mons. Ivanom Čurićem, predstavnicima Crkava, kršćanskih zajednica i vjernicima. Već tradicionalno pjevali su đakovački bogoslovi.

5. – 7. ožujka 2021. Prvi ovogodišnji vikend-susret u Bogoslovnom sjemeništu

Unatoč prošlogodišnjem izostanku vikend-susreta zbog poznatih razloga pandemije bolesti COVID-19, ove je godine, uz poštivanje epidemioloških mjera, Bogoslovno sjemenište u Đakovu započelo organizirane susrete za srednjoškolce, tzv. vikend-susrete u Bogoslovnom sjemeništu. Nositelj cjelokupne organizacije, kao i pripreme susreta, bio je vlč. Krešimir Čutura, vicerektor Bogoslovnog sjemeništa. Prvi se susret održao od 5. do 7. ožujka ove godine, a na njemu su boravila devetorica srednjoškolaca iz Valpova, Donjeg Miholjca, Marijanaca te Bilja. Tijekom tri dana imali su mladići priliku upoznati se s načinom života bogoslova te sudjelovati u pobožnostima križnoga puta, molitvi krunice, časoslova i euharistijskim slavlji. Slobodno su vrijeme srednjoškolci iskoristili također i u razgovorima s bogoslovima, te u toj izmjeni iskustava oplemenili svoje, ali i živote bogoslova.

17. ožujka 2021. Susret bogoslova s nadbiskupom Hranićem

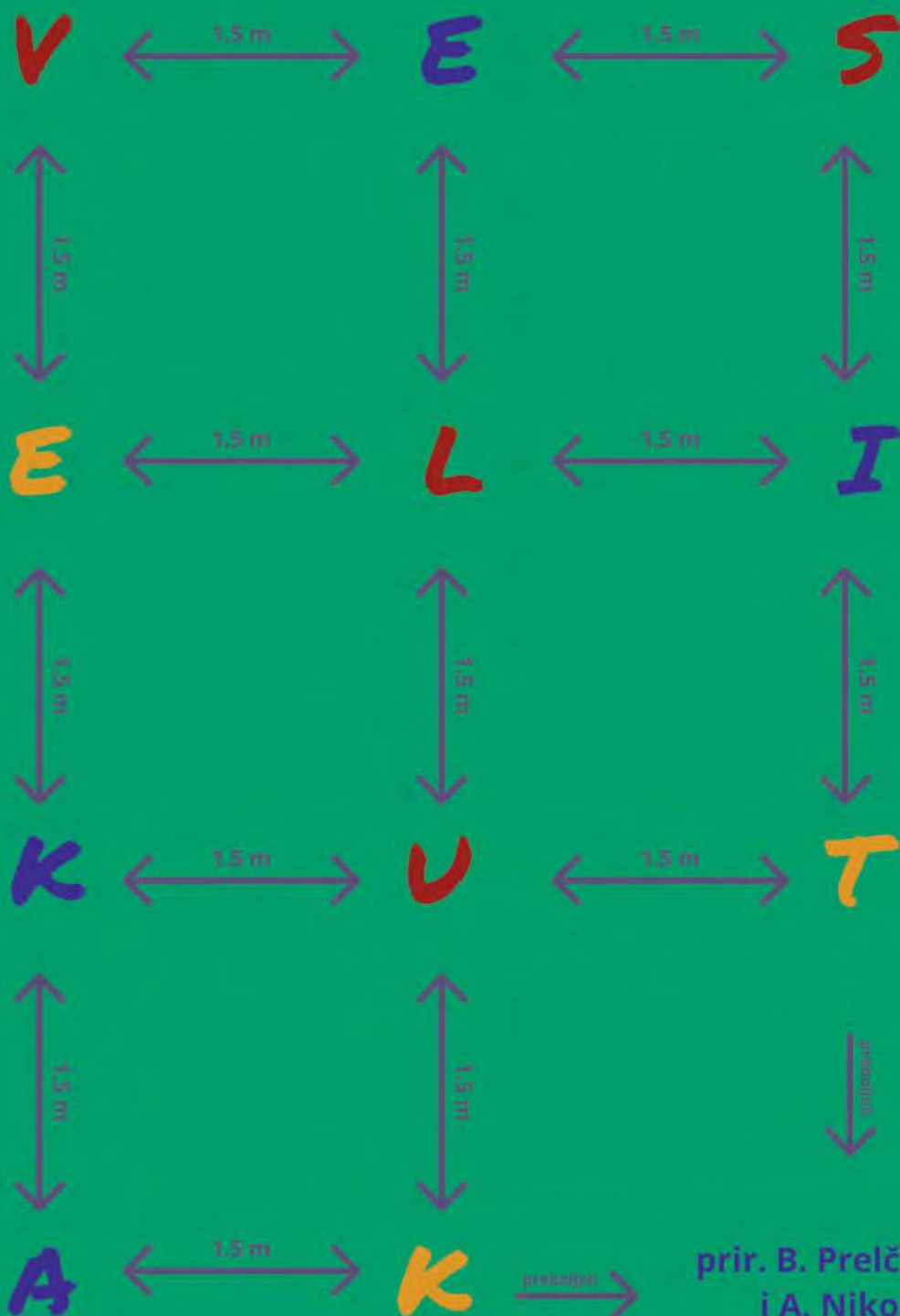
Nadbiskup i metropolit đakovačko-osječki mons. dr. Đuro Hranić posjetio je Bogoslovno sjemenište kako bi se susreo s bogoslovima. Susret se sastojao od nagovora, koji je nadbiskup održao u auli Bogoslovnog sjemeništa te sv. mise koja je uslijedila nakon nagovora. Na samom je početku susreta nadbiskupa pozdravio i izrazio mu dobrodošlicu rektor Bogoslovnog sjemeništa preč. dr. Stjepan Radić. Rektor je nadbiskupu zahvalio na brizi i stalnom zanimanju koje pokazuje za Bogoslovno sjemenište, pri čemu je današnji pohod najbolje svjedočanstvo toga.

29. ožujka 2021. Rektorov nagovor/konferencija

Na Veliki ponedjeljak, 29. ožujka, preč. Stjepan Radić, rektor, održao je prigodni nagovor kao svojevrsni uvod u Sveto vazmeno trodnevlje. Nagovor je imao dvije dimenzije: duhovni impuls uz disciplinske ukaze. Vezano uz duhovni implus naglasio je rektor važnost molitvenog ozračja u ovom svetom vremenu kod svakog bogoslova i svećenika, kao i šutnju i samoću koja ide uz to. Isus se povukao u Getsemanski vrt ne zato da bi umakao, nego da bi se još bolje suočio s onim što Otac od njega traži. Drugi dio nagovora bio je općenito posvećen stanju u Bogoslovnom sjemeništu te praktičnim uputama s obzirom na liturgijska i druga događanja u vazmenom trodnevlju i za vrijeme Uskrsa.

FEŠN GURU

Kažu stari da je partija bele započela 2017.

Šmirglaj Bruno, prašina se diže.

O, moj dragi brate
špiritanac, od žirafe
jest ćeš ti čobanac.

Mmmm... nadam
se samo da nije
žilavo!

Ček', šta?!

Može jedna
spontana?

Može.

Postoje dvije vrste ljudi...

Sami prosudite zašto.

Nakon pet godina studiranja.

I dok spava, filozofira.

IN MEMORIAM

JANOŠ KOVAČ

U petak 26. lipnja 2020. poslijepodne u 47. godini života u Đakovu zbog zatajenja srca preminuo je bogoslov Subotičke biskupije Janoš Kovač. Rođen je 30. siječnja 1973. u Baču. Roditelji su mu bili Andrija i Marija, rođ. Lujčić. S roditeljima te dvojicom braće i sestrom odrastao je u Župi Sv. Jurja u Vajskoj u Subotičkoj biskupiji. U rujnu prošle godine kao kandidat svoje rodne biskupije započeo je svećeničku formaciju u Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu i upisao prvu godinu filozofsko-teološkoga studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu.

Iako je po godinama bio mnogo stariji od većine bogoslova i studenata s kojima je dijelio svakodnevicu i studentski život, sa svima je razvijao iskreno i radosno prijateljstvo pružajući im istovremeno i osobno svjedočanstvo vlastitoga iskustva i rada, a prije svega životne snage vjere i kršćanskog pouzdanja.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

I svjetlost vječna svijetlila mu! Počivao u miru! Amen.

Molitva pape Franje sv. Josipu

Zdravo, Otkupiteljev čuvaru,
i zaručnice Djevice Marije.
Tebi je Bog povjerio svoga Sina;
u tebe je Marija stavila svoje pouzdanje;
s tobom je Krist postao čovjekom.

O, Blaženi Josipe, pokaži se ocem i nama,
i vodi nas na putu života.
Daj nam postići milost, milosrđe i hrabrost,
te nas brani od svakoga zla. Amen.